MOURNERS' MANUAL

דֶּרֶךְ הַחַיִּים

דרך החיים

Mourners' Manual

J. D. Eisenstein

1929
Hebrew Publishing Co.

דֶּרֶךְ הַחַיִּים

כולל

אופני תפלות ותחנונים
בעד החולים והמתים

וכל הדינים והמנהגים לעניני החולה, המיתה
הטהרה, הקבורה, האוננות, האבלות והתנחומים

ונוסף בו

דוגמאות להספדים וציונים למצבות

נערך ע"י

יהודה דוד אייזנשטיין

היברו פאבלישינג קאמפאני

632 בראדוויי, ניו יארק

תר"צ

MOURNERS' MANUAL

CUSTOMS AND SERVICES IN THE HOUSE OF MOURNING

LAWS, RITES AND CEREMONIES CONCERNING THE SICK, THE DYING AND THE DEAD

PRAYERS ON VISITING THE CEMETERY

FUNERAL ELEGIES AND INSCRIPTIONS ON TOMBSTONES

ARRANGED AND EDITED BY
J. D. EISENSTEIN

Printed in U. S. A.
HEBREW PUBLISHING COMPANY
632-34 BROADWAY, NEW YORK
1929

Copyright, 1929 *All rights reserved*

הקדמה

נודע בספרות ישראל הספר מעבר יבק שחבר ר׳ אהרן ברכיה ממודינא, על מצות בקור חולים וכל התפלות והתנהגות עם החולה והמת עד אשר יובל לקברות, ואחר זה כל ימי האבלות, שבעה ושלשים וכו׳, שנדפס במנטובה בשנת שפ״ד. גם ספר החיים הכולל תורת חסד ואמת שעושים עם המתים, ותחנות בבית החולה ובבית הקברות, שחובר ע״י ר׳ שמעון בר ישראל יהודה המכונה ר׳ שמעון פרנקפורטר, והוציאו לאור ר׳ משה בן המחבר באמשטרדם בשנת תס״ג. והמדפיסים האחרונים הוסיפו לו תפלות ובקשות על קברי אבות וקרובים וסדר צדוק הדין מספר מענה לשון לר׳ יעקב ב״ר אברהם שלמה דרשן ונדפס ע״י ר׳ אליעזר ליבמאן ב״ר ליב אמשטרדם שנת שע״ה, ועם תרגום אשכנזי ע״י רפאל בר״י פירשטענטהאל, קראטאשין תר״ד. ועם תרגום אנגלי ע״י ב״ה אשר לונדון 1847. ולאחרונה ספר תוצאות חיים לר׳ יצחק בן אריה יוסף דוב בער, רעדעלהיים תרכ״ב. אשר תיקן כל הטעיות והשבושים שנפלו בספרים הנ״ל. ומאז יצאו לאור הרבה תוצאות מספר החיים וגם בתרגום שפות שונות, וכלם שאבו מהמקור הזה. ואנכי גם כן לקחתי מספר תוצאות חיים כי הוא המשובח מכלם, אך הוספתי עליו התפלה מפסוקי תהלים, ושמשתי לצורך הלמוד בעד החולה ואחר התפלה במנין, פרקי משניות מלוקטים אשר נאותים למאורע הזה. גם הוספתי דוגמאות מהספרים בתלמוד ומדרשים, ונאום הנשיא לינקולן לחנוך בית הקברות בגטיסבורג, וציונים למצבות בדרך קצרה. והכל בתרגום חדש של שפת אנגלית צחה מזמן ההוה.

העורך

PREFACE

A formula of prayers for the sick, burial service and mourning customs, named "*Maabar Yabok*" ("The Ford of Jabbok") was first prepared by Aaron Berechiah ben Moses of Modena and printed at Mantua in 1624. A similar book in condensed form, named "Sefer ha-Hayim" ("The Book of Life") by Simon ben Israel Judah Frankfurter, was printed at Amsterdam in 1703. Some publishers added to it the book of devotions, named "Maane Lashon", the devotions and supplications for the cemetery on visiting the graves of parents and friends. The "Book of Life" was translated in many languages, and also into English by B. H. Ascher, London 1847. The best book on this subject however is by Isaac (S) Baer, called "Tozaoth Hayim" ("The Issues of Life") Roedelheim 1862, which I made use of to some extent in compiling this book, adding new prayers for the sick, composed of mosaics from the Psalms, a new selection of Mishnayoth, and elegies for the dead, and inscriptions for tombstones in Hebrew. Lincoln's address on the dedication of the cemetery at Gettysburg is here translated in Hebrew for the first time.

THE EDITOR

בקור חולים ודיניו

מצוה לכל אדם לבקר את החולה, ודרש רבי חייא בר חנינא, מאי דכתיב אחרי ה' אלהיכם תלכו (דברים יג ה.), וכי אפשר לאדם לילך אחר שכינה, והלא נאמר כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא (שם ד כד.), אלא להלוך אחר מדותיו של הקב"ה, מה הוא מלביש ערומים אף אתה הלבש ערומים, מה הוא מבקר חולים אף אתה בקר חולים וכו' (סוטה יד.), כי הוא בקר את אברהם בחליו אחרי שהמיל את בשרו (בראשית יח א). ותנא רב יוסף והודעת להם (שמות יח כ) זה בית חייהם, את הדרך זו גמילות חסדים, ילכו זו בקור חולים וכו' (ב"מ ל:). וכל המבקר את החולה יבקש עליו רחמים וגורם לו שיחיה, ואמרו מעשה בתלמיד אחד מתלמידי רבי עקיבא שחלה ולא נכנסו חכמים לבקרו, ונכנם ר"ע לבקרו, ובשביל שכיבד ורבץ לפניו חיה, אמר ליה, רבי, החייתני! יצא רבי עקיבא ודרש כל שאינו מבקר חולים שופך דמים (נדרים לט.). ושכר המבקר את החולה גדול מאד, ואמרו במשנה כי בין הדברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, הן: הכנסת אורחים ובקור חולים וכו' (פיאה פ"א, ושבת קכז.). ואר"י אמר שמואל כל המבקר את החולה ניצול מדינה של גיהנם ומיצר הרע ומן היסורין וכו' (נדרים מ.)

VISITING THE SICK

It is a duty incumbent upon every Jew to visit the sick, in order to show them sympathy, and to aid and relieve them in their suffering. The visiting list should include relatives, friends and strangers, even Gentiles (Gitin 61a). There is no specific command in the Torah to do so, but an allusion is found to such an act of benevolence in the Torah. When our patriarch Abraham was sick after his circumcision, God appeared to him at his tent (Gen. 18:1), implying that it is our duty to emulate it. The Rabbis so interpret the verse "Ye shall walk after the Eternal your God" (Deut. 13:4), to emulate God in all kinds of righteous actions (Sotah 14a).

In most Jewish communities there exist "Bikur Holim" (visiting the sick) societies for this purpose.

The story is told of Rabbi Akiba: When he was informed that one of his students was sick and that none of his comrades visited him, he himself went to his house and nursed him, even cleaned and swept up the floor. Said the sick student, "My

אין מבקרין את החולה לא בשלש שעות הראשונות של יום ולא בשלש שעות האחרונות, ואין מבקרין לא לחולי מעיים משום כסופא שצריך לנקביו בכל שעה, ולא לחולי העין ולא לחולי הראש שהדבור קשה להם, וכן לחולה שתקיף ליה עלמא וקשה לו הדבור או לחולה במחלה מתדבקת, אין מבקרין אותו בחדרו, אבל נכנסין בחדר החיצון ושואלין ודורשין בשלומו ומבקשים עליו רחמים.

כשבאים לפני החולה מדברים עמו דברי תנחומין, שאל ייראו ואל יפחד לבו וישמע לרופא ולמשמשים אותו וכיוצא בזה. גם ישאלו אותו אם יש לו דוחק בממון לצרכי בריאות גופו. ואחר שידבר אליו אחד מרעיו ויפיח אומץ בלבו, ישיח עמו לפי תומו, בדרך עצה טובה, שאע"פ שאין סכנה בחליו בכ"ז מוטב לו לתת דרכו על ענייניו ולעשות צוואה, כי ראוי לעשות זאת גם בהיותו בריא.

המבקר את החולה צריך שיתפלל עליו, והמתפלל יכלול את החולה עם שאר חולי ישראל, ויאמר המקום ירחם עליך בתוך שאר חולי ישראל, ובשבת יאמר שבת הוא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא (שבת יב.) ופירש רש"י שמתוך שכוללו עם אחרים תפלתו נשמעת בזכותן של רבים. ועכשיו נוהגין לברך את החולה בשבת בבית הכנסת אחר הקריאה.

Teacher! you have revived me." When Rabbi Akiba returned to the Beth ha-Midrash from his visit, he preached: "Whoever fails to visit the sick is responsible for his death" (Nedarim 39b).

The Mishna (Peah ch. I; Sabbath 127a) gives a list of benevolent acts for a man to perform, for which he is promised the fruits of those actions in this world, and the reward for the actions themselves in the next world. Among them are hospitality to strangers and visiting the sick.

The Rabbis of old advised that visits should begin, in mild cases of sickness, after the third day; in severe cases an immediate visit is proper. The visit should be confined to the middle of the day, between 9 A. M. and 3 P. M. No personal visits are made in cases of dysentery, when the patient must not be disturbed, or contagious diseases, or if suffering from headache or sore eyes, when conversation is hurtful (Nedarim 9a). In such cases the visitor may call in another room to inquire of the patient's condition.

In some cases it might be proper to advise the sick person to write his will and make a confession of his sins to God.

ההולך לבקר את החולה מיד כשבא אליו יאמר שלשה פסוקים אלו, והם ק״ד תיבות בגימטריא ״כי אחיה״:

וְהָסֵר יְיָ מִמְּךָ כָּל־חֹלִי וְכָל־מַדְוֵי מִצְרַיִם הָרָעִים אֲשֶׁר יָדַעְתָּ לֹא יְשִׂימָם בָּךְ וּנְתָנָם בְּכָל־שֹׂנְאֶיךָ: וַיֹּאמֶר אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְהַיָּשָׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה וְהַאֲזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו וְשָׁמַרְתָּ כָּל חֻקָּיו כָּל־הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי בְמִצְרַיִם לֹא־אָשִׂים עָלֶיךָ. כִּי אֲנִי יְיָ רֹפְאֶיךָ:

בּוֹרֵא נִיב שְׂפָתָיִם. שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב אָמַר יְיָ וּרְפָאתִיו:

היוצא ממנו יאמר:

הַמָּקוֹם יִשְׁלַח לְךָ רְפוּאָה שְׁלֵמָה בִּמְהֵרָה עִם־כָּל־שְׁאָר חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

בשבת וביו״ט יאמר:

שַׁבָּת הִיא ויום טוב הוא מִלְּזַעֹק וּרְפוּאָה קְרוֹבָה לָבוֹא וְשִׁבְתּוֹ בַּשָּׁלוֹם:

The visitor, on entering the sick chamber, shall say these verses:

"The Eternal will free you from all sickness, and none of the malignant diseases of Egypt with which you are familiar, will He inflict on you; but He will inflict them on all your enemies." "If you will but heed the injunction of the Eternal your God—He said—and do what is right in His eyes, and pay attention to His commands, and observe all His statutes, I will inflict none of the diseases on you which I inflicted on the Egyptians; for I, the Eternal, make you immune to them."

"He will create a new lip phrase: Peace, peace to the far and the near—said the Eternal and I will heal him."

When leaving the sick, the visitor shall say:

"May the Omnipresence be merciful and heal you, together with all sick Israelites."*

ON SABBATH AND ON FESTIVALS, SAY:

"Because of the Sabbath (or Holyday) on which supplication is not in order, I will simply say: A cure is neigh; Keep the Day of Rest in peace."

---

*By including others, the prayer is more efficatious. Supplication is prohibited on Sabbath and Holydays, so as not to diminish the joy of the day. (Shab. 12a)

תפלה לחולה

[1] מִמַּעֲמַקִּים לִבִּי קָרָאתִיךָ יְיָ. [2] יְיָ שִׁמְעָה תְּפִלָּתִי וְשַׁוְעָתִי אֵלֶיךָ תָּבוֹא. [3] בְּיוֹם צַר לִי מַהֵר עֲנֵנִי. [4] קוֹלִי אֶל יְיָ אֶזְעָק, קוֹלִי אֶל יְיָ אֶתְחַנָּן, אֶשְׁפֹּךְ לְפָנָיו שִׂיחִי, צָרָתִי אַגִּיד בְּהִתְעַטֵּף עָלַי רוּחִי. [5] יְיָ אֱלֹהַי שִׁוַּעְתִּי יוֹם, צָעַקְתִּי בַלַּיְלָה נֶגְדֶּךָ. שִׁסַּחְתִּי אֵלֶיךָ כַּפַּי, וּבַבֹּקֶר תְּפִלָּתִי תְקַדְּמֶךָ. [6] אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת עֵינַי הַיּשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם. עֵינַי אֶל יְיָ אֱלֹהַי, עַד שֶׁיְּחָנֵנִי. [7] תִּכּוֹן תְּפִלָּתִי קְטֹרֶת לְפָנֶיךָ, מַשְׂאַת כַּפַּי מִנְחַת עָרֶב. [8] כִּי לֹא תַחְפֹּץ זֶבַח וְאֶתְּנָה, עוֹלָה לֹא תִרְצֶה. וְזִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה. לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה. [9] כִּי לֹא בָזָה וְלֹא שִׁקַּץ עֲנוּת עָנִי וְלֹא הִסְתִּיר פָּנָיו מִמֶּנּוּ, וּבְשַׁוְּעוֹ אֵלָיו שָׁמֵעַ. [10] כִּי אַתָּה שָׁמֵעַ תְּפִלָּה, עָדֶיךָ כָּל־בָּשָׂר יָבֹאוּ:

---

[11] יְיָ שְׁמַע תְּפִלָּתִי הַאֲזִינָה אֶל תַּחֲנוּנַי, בֶּאֱמֻנָתְךָ עֲנֵנִי בְּצִדְקָתֶךָ. וְאַל תָּבוֹא בְמִשְׁפָּט אֶת עַבְדֶּךָ כִּי לֹא

PRAYERS FOR A SICK PERSON

I.

(1) Out of the depths of my heart I appeal to thee, O Eternal. (2) Hear my prayer, O Lord, and let my cry reach Thee. (3) On my day of trouble answer me speedily. (4) To Thee, O Eternal, I cry; to Thee Eternal One, I make my supplication; I pour out my speech before Thee; I will tell Thee my trouble, while my spirit is faint within me. (5) O Eternal God, I cry for help by day, and at night I moan before Thee; I have spread out my hands toward Thee, my prayer meets Thee in the morning. (6) I raise my eyes to Thee who art in heaven, my eyes look to the Eternal my God, till He takes pity on me. (7) Let my prayer before Thee be acceptable like incense, my raised hands in prayer like the evening offering of sacrifice. (8) Thou carest not for sacrifice or offering; Thou would'st not have burnt-offering from me; God's sacrifice is a soul with its evil crushed; a heart broken with penitence, O God, Thou wilt not despise. (9) For He has not despised the poor man's lowliness, He has not hidden His face from him, He answered his appeal for aid. (10) Indeed Thou hearest the prayers of all men who come to Thee.

II.

(11) O Thou Eternal, hear my prayer, listen to my entreaties and answer me, as Thou art faithful and

יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָּל חָי׃ [12] אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמָר יָהּ, אֲדֹנָי מִי
יַעֲמֹד. כִּי עִמְּךָ הַסְּלִיחָה לְמַעַן תִּוָּרֵא. [13] חַטֹּאוֹת נְעוּרַי
וּפְשָׁעַי אַל תִּזְכֹּר כְּחַסְדֶּךָ. טוֹב וְיָשָׁר יְיָ עַל כֵּן יוֹרֶה
חַטָּאִים בַּדָּרֶךְ. [14] חָנֵּנִי אֱלֹהִים כְּחַסְדֶּךָ כְּרֹב רַחֲמֶיךָ
מְחֵה פְשָׁעָי. הֶרֶב כַּבְּסֵנִי מֵעֲוֹנִי וּמֵחַטָּאתִי טַהֲרֵנִי. כִּי
פְשָׁעַי אֲנִי אֵדָע וְחַטָּאתִי נֶגְדִּי תָמִיד. לְךָ לְבַדְּךָ חָטָאתִי
וְהָרַע בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי, לְמַעַן תִּצְדַּק בְּדָבְרֶךָ תִּזְכֶּה
בְשָׁפְטֶךָ. [15] רְאֵה עָנְיִי וַעֲמָלִי, וְשָׂא לְכָל חַטֹּאתָי.
[16] לֵב טָהוֹר בְּרָא לִי אֱלֹהִים וְרוּחַ נָכוֹן חַדֵּשׁ בְּקִרְבִּי.
[17] וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב
אַפּוֹ, וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ. וַיִּזְכֹּר כִּי בָשָׂר הֵמָּה רוּחַ
הוֹלֵךְ וְלֹא יָשׁוּב. [18] אַשְׁרֵי נְשׁוּי פֶּשַׁע כְּסוּי חַטָּאָה.
אַשְׁרֵי אָדָם לֹא יַחְשֹׁב יְיָ לוֹ עָוֹן וְאֵין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה.
חַטָּאתִי אוֹדִיעֲךָ וַעֲוֹנִי לֹא כִסִּיתִי. אָמַרְתִּי אוֹדֶה עָלַי
פְּשָׁעַי לַייָ, וְאַתָּה נָשָׂאתָ עֲוֹן חַטָּאתִי סֶלָה. [19] בָּרְכִי נַפְשִׁי
אֶת יְיָ וְאַל תִּשְׁכְּחִי כָּל גְּמוּלָיו. הַסֹּלֵחַ לְכָל עֲוֹנֵכִי׃

true; put not Thy servant on trial, for no living soul can be justified before Thee. (12) If Thou, O Lord God, should'st keep strict tally of sins, who can live on? But Thou hast pardon, that Thou mayest be revered. (13) Remember not my faults of youth. The Eternal is good and upright, He thus teaches those who go astray. (14) O God, as Thou art kind, have mercy on me, wipe out my offences, wash me from every stain of guilt, and purge me from my sin. Well do I know my offences; my sin is never out of my mind. It is against Thee only have I sinned, I have done what is evil in Thy sight. Yes, Thou art just in Thy charge and justified in Thy sentence. (15) Consider my distress and pain, and pardon all my sins. (16) Restore to me a clean heart, O God, and renew a perfect spirit in me. (17) He in His great mercy cancels sin and destroys not; often He will avert His wrath without one angry breath, as He considers that men are but mortal, their life is no better than a passing breeze. (18) Happy is he whom the Eternal has absolved because he made a truthful confession! I will, therefore, resolve to own my sins to Thee and uncover my iniquities, so that Thou wilt remit the guilt of my sins. (19) Praise the Eternal, O my soul, remember all His kindness, that He pardons all your sins.

[20] אֱלֹהִים אֵלַי אַתָּה אֶשְׁחֲרֶךָּ, צָמְאָה לְךָ נַפְשִׁי כָּמַהּ לְךָ בְשָׂרִי בְּאֶרֶץ צִיָּה וְעָיֵף בְּלִי מָיִם. אִם זְכַרְתִּיךָ עַל יְצוּעָי בְּאַשְׁמֻרוֹת אֶהְגֶּה בָּךְ. דָּבְקָה נַפְשִׁי אַחֲרֶיךָ, כִּי הָיִיתָ עֶזְרָתָה לִי, בְּי תָמְכָה יְמִינֶךָ. [21] עֵינַי תָּמִיד אֶל יְיָ כִּי הוּא יוֹצִיא מֵרֶשֶׁת רַגְלָי. פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵּנִי כִּי יָחִיד וְעָנִי אָנִי. צָרוֹת לְבָבִי הִרְחִיבוּ מְמְצוּקוֹתַי הוֹצִיאֵנִי. [22] אַתָּה יְיָ לֹא תִכְלָא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנִּי, חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ תָּמִיד יִצְּרוּנִי. כִּי אָפְפוּ עָלַי רָעוֹת עַד אֵין מִסְפָּר הִשִּׂיגוּנִי עֲוֹנֹתַי וְלֹא יָכְלְתִּי לִרְאוֹת, עָצְמוּ מִשַּׂעֲרוֹת רֹאשִׁי וְלִבִּי עָזָבָנִי. רְצֵה יְיָ לְהַצִּילֵנִי, יְיָ לְעֶזְרָתִי חוּשָׁה:

---

[23] לִבִּי יָחִיל בְּקִרְבִּי וְאֵימוֹת מָוֶת נָפְלוּ עָלָי. יִרְאָה וָרַעַד יָבֹא בִי וַתְּכַסֵּנִי פַּלָּצוּת. [24] חָנֵּנִי יְיָ כִּי צַר לִי. כִּי כָלוּ בְיָגוֹן חַיַּי וּשְׁנוֹתַי בַּאֲנָחָה, כָּשַׁל בַּעֲוֹנִי כֹּחִי וַעֲצָמַי עָשֵׁשׁוּ. [25] כַּמַּיִם נִשְׁפַּכְתִּי וְהִתְפָּרְדוּ כָּל עַצְמוֹתָי, הָיָה לִבִּי כַּדּוֹנָג נָמֵס בְּתוֹךְ מֵעָי. יָבֵשׁ כַּחֶרֶשׂ כֹּחִי, וּלְשׁוֹנִי מָדְבַּק מַלְקוֹחָי. [26] כִּי כָלוּ בְעָשָׁן

III.

(20) O God, Thou art my God, I yearn for Thee: my soul thirsts and my body longs for Thee, like a land, weary and dry, longs for water. When I remember Thee on my couch and muse on Thee in the night watches, my soul clings close to Thee, for thou hast been my help; Thy right hand holds me fast. (21) My eyes always are on the Eternal, for He will clear me from perplexities. Turn to me and have pity, for I am lonely and low; relieve the anguish of my heart, free me from all my distresses. (22) Thou, Eternal, wilt not withhold from me Thy mercy, Thy love and fidelity shall ever preserve me. For numberless evils beset me; my transgressions have overtaken me, till I know not where to turn; more trials have I than hair on my head... my courage fails me. Save me, O Thou Eternal, hasten to my help, O Thou Eternal.

IV

(23) My heart is throbbing in my breast, and deadly terrors overpower me, fear and trembling seize me, and horrors overwhelm me. (24) Have pity on me, Eternal, for I am in distress; my life is wasting away with sorrow and my years with sighing; my strength gives away under my punishment; my bones are drying up. (25) All my limbs give away; my heart becomes like wax; it is melting in my breast; my throat is as dry as a potsherd, my tongue cleaves to

יָמַי, וְעַצְמוֹתַי כְּמוֹךְ נֶחֱרוּ. הוֹכָה כָּעֵשֶׂב וַיִּבַשׁ לִבִּי, כִּי שָׁכַחְתִּי מֵאֲכֹל לַחְמִי. מִקּוֹל אַנְחָתִי דָּבְקָה עַצְמִי לִבְשָׂרִי. וָאֶהְיֶה כְּצֵל נָטוּי. [27] כִּי שָׁבָעָה בָרָעוֹת נַפְשִׁי וְחַיַּי לִשְׁאוֹל הִגִּיעוּ, נֶחְשַׁבְתִּי עִם יוֹרְדֵי בוֹר, הָיִיתִי כְּגֶבֶר אֵין אֵיָל. עָנִי אֲנִי וְנוֹגֵעַ מִנְּעוּרַי, נָשָׂאתִי אֵמֶיךָ אָפוּנָה. עָלַי עָבְרוּ חֲרוֹנֶיךָ, בִּעוּתֶיךָ צִמְּתֻתְנִי. סַבּוּנִי כַמַּיִם כָּל הַיּוֹם, הִקִּיפוּ עָלַי יָחַד: [28] אָפַפְתָּנִי חֶבְלֵי מָוֶת, וְנַחֲלֵי בְלִיַּעַל יְבַעֲתוּנִי. חֶבְלֵי שְׁאוֹל סְבָבוּנִי, קִדְּמוּנִי מוֹקְשֵׁי מָוֶת: [29] עָנָה בַּחֲרָךְ כֹּחִי, קִצַּר יָמָי. אָמַר אֵלִי אַל תַּעֲלֵנִי בַּחֲצִי יָמָי, בְּדוֹר דּוֹרִים שְׁנוֹתֶיךָ. [30] הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהִים כִּי בָאוּ מַיִם עַד נָפֶשׁ. טָבַעְתִּי בִּיוֵן מְצוּלָה וְאֵין מָעֳמָד, בָּאתִי בְמַעֲמַקֵּי מַיִם וְשִׁבֹּלֶת שְׁטָפָתְנִי. יָגַעְתִּי בְקָרָאִי, נִחַר גְּרוֹנִי, כָּלוּ עֵינַי מְיַחֵל לֵאלֹהָי. עֲנֵנִי יְיָ כִּי טוֹב חַסְדֶּךָ, כְּרֹב רַחֲמֶיךָ פְּנֵה אֵלָי. וְאַל תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מֵעַבְדֶּךָ כִּי צַר לִי, מַהֵר עֲנֵנִי, קָרְבָה אֶל נַפְשִׁי גְּאָלָהּ. [31] לְמַעַן שִׁמְךָ יְיָ תְּחַיֵּנִי, בְּצִדְקָתְךָ תּוֹצִיא מִצָּרָה נַפְשִׁי:

my jaws. (26) My days vanish like smoke; my limbs are fevered like a fire, my health is blighted, withering like grass... I cannot eat my food; my skin is stretched tight on the bone; my days retreat like a shadow. (27) For trouble fills my soul to the full; my life verges on death; I am already reckoned among the departed; I am but a shadow of a man. Ever since youth I have suffered and languished, crushed by the dread of Thee, I faint; Thy burning wrath sweeps near me, Thy terrors have undone me, surging round me without end, encircling me completely. (28) The waves of death broke around me, floods of destruction burst on me, the grave's nets enmeshed me, and fatal snares entrapped me. (29) My strength is made weak on the path of my life; He has cut short my days, till I cry: My God, remove me not in the midst of my days, O Thou whose years endure for ages. (30) Save me, O God, for the waters are threatening my life; I am sinking deep in the mire, where there is no foothold, I have fallen into waters deep, floods sweep over me, I am weary with crying, my throat is parched, my eyes are weak, waiting for the aid of my God. Answer me, Eternal, in Thy loving goodness; in Thy great mercy turn to me; hide not Thy face from Thy servant, answer me quickly, for I am in misery; come to me, rescue my life, set me in safety for Thy sake. (31) O Thou Eternal, for Thy name's sake, revive me; for the vindication of Thyself, bring me out of trouble.

[32] אָהַבְתִּי כִּי יִשְׁמַע יְיָ אֶת קוֹלִי תַּחֲנוּנָי. כִּי הִטָּה
אָזְנוֹ לִי וּבְיָמַי אֶקְרָא. צָרָה וְיָגוֹן אֶמְצָא וּבְשֵׁם יְיָ
אֶקְרָא. אָנָּה יְיָ מַלְּטָה נַפְשִׁי, חַנּוּן יְיָ וְצַדִּיק וֵאלֹהֵינוּ
מְרַחֵם. שֹׁמֵר פְּתָאִים יְיָ דַּלוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ. שׁוּבִי נַפְשִׁי
לְמְנוּחָיְכִי כִּי יְיָ גָּמַל עָלָיְכִי, כִּי חִלַּצְתְּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת
אֶת עֵינִי מִן דִּמְעָה אֶת רַגְלִי מִדֶּחִי. אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְיָ
בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים. יָקָר בְּעֵינֵי יְיָ הַמָּוְתָה לַחֲסִידָיו.
[33] יְיָ אֱלֹהָי, שִׁוַּעְתִּי אֵלֶיךָ וַתִּרְפָּאֵנִי. יְיָ הֶעֱלִיתָ מִן שְׁאוֹל
נַפְשִׁי חִיִּיתַנִי מִיָּרְדִי בוֹר. מַה בֶּצַע בְּדָמִי בְּרִדְתִּי אֶל
שַׁחַת הֲיוֹדְךָ עָפָר הֲיַגִּיד אֲמִתֶּךָ. שְׁמַע יְיָ וְחָנֵּנִי יְיָ הֱיֵה
עֹזֵר לִי. [34] יְיָ אַל בְּאַפְּךָ תוֹכִיחֵנִי וְאַל בַּחֲמָתְךָ
תְיַסְּרֵנִי. חָנֵּנִי יְיָ כִּי אְמְלַל אָנִי, רְפָאֵנִי יְיָ כִּי נִבְהֲלוּ
עֲצָמָי, וְנַפְשִׁי נִבְהֲלָה מְאֹד. יָגַעְתִּי בְאַנְחָתִי אַשְׂחֶה
בְכָל לַיְלָה מִטָּתִי. בְּדִמְעָתִי עַרְשִׂי אַמְסֶה. עָשְׁשָׁה
מִכַּעַס עֵינִי עָתְקָה בְכָל צוֹרְרָי. שׁוּבָה יְיָ חַלְּצָה נַפְשִׁי
הוֹשִׁיעֵנִי לְמַעַן חַסְדֶּךָ.

---

[35] נֶאֱלַמְתִּי דוּמִיָּה הֶחֱשֵׁיתִי מִטּוֹב וּכְאֵבִי נֶעְכָּר.
חַם לִבִּי בְּקִרְבִּי בַּהֲגִיגִי תִבְעַר אֵשׁ דִּבַּרְתִּי בִלְשׁוֹנִי

V

(32) My heart is glad to realize that the Eternal listens to the voice of my appeal, and since He is inclined to hear me, I will pray to Him all my life. Death had set me in desperate straits; I was in anguish and despair; and I appealed to the Eternal, "O Thou Eternal, save my life." Gracious and true is the Eternal our God, and full of pity. The Eternal protects the errable; likewise will He help me when I am distracted. Be calm and restful, O my soul, for the Eternal has dealt lovingly with you. Thou hast saved my life from death, my eyes from tears, my feet from stumbling. I will yet walk before the Eternal in the lands of the living. Rarely would the Eternal witness the death of His devotees. (33) O Thou Eternal my God, I cried to Thee and Thou didst heal me, raising me up, O Eternal, from the world below, recalling me to life from the grave beneath. What good would my death be, if I went down to the grave? Can the dust praise Thee, or declare Thy faithfulness? Ah, listen, O Eternal, be gracious, O Eternal, be Thou my help. (34) Punish me not in Thy anger, O Eternal, neither chasten me in Thy wrath; have pity on me, Eternal,in my weakness, O heal me, for my bones are shaken, my soul is in anguish of dismay. I faint with moaning; every night my bed is drenched with tears; my couch is wet with them; trouble wears away my strength; I age under suffering. O Thou Eternal, save my life again, For Thy Name's sake, succour me.

VI

(35) I kept silence, speechless, and ill at ease. But this only stirred my grief; my heart burned within me, my thoughts were kindled, and I prayed: O Thou Eternal,let me know my end, the number of my days,

הוֹדִיעֵנִי יְיָ קִצִּי וּמִדַּת יָמַי מַה הִוא, אֵדְעָה מֶה חָדֵל אָנִי. הִנֵּה טְפָחוֹת נָתַתָּה יָמַי וְחֶלְדִּי כְאַיִן נֶגְדֶּךָ, אַךְ הֶבֶל כָּל אָדָם. אַךְ בְּצֶלֶם יִתְהַלֶּךְ אִישׁ אַךְ הֶבֶל יֶהֱמָיוּן, יִצְבֹּר וְלֹא יֵדַע מִי אֹסְפָם. וְעַתָּה מַה קִוִּיתִי אֲדֹנָי, תּוֹחַלְתִּי לְךָ הִיא. מִכָּל פְּשָׁעַי הַצִּילֵנִי. חֶסֶר מֵעָלַי נְגֵעֶךָ, מִתְּגָרַת יָדְךָ אֲנִי כָלִיתִי. שִׁמְעָה תְפִלָּתִי יְיָ וְשַׁוְעָתִי הַאֲזִינָה, אֶל דִּמְעָתִי אַל תֶּחֱרַשׁ. כִּי גֵר אָנֹכִי עִמָּךְ תוֹשָׁב כְּכָל אֲבוֹתָי. חֲשַׁע מִמֶּנִּי וְאַבְלִיגָה, בְּטֶרֶם אֵלֵךְ וְאֵינֶנִּי:

---

[36] אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל, בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ יְיָ. יְיָ יִשְׁמְרֵהוּ וִיחַיֵּהוּ וְאָשֻׁר בָּאָרֶץ. יְיָ יִסְעָדֶנּוּ עַל עֶרֶשׂ דְּוָי. כָּל מִשְׁכָּבוֹ הָפַכְתָּ בְחָלְיוֹ. אֲנִי אָמַרְתִּי יְיָ חָנֵּנִי רְפָאָה נַפְשִׁי כִּי חָטָאתִי לָךְ. [37] אֱוִילִים מִדַּרְכָּם פִּשְׁעָם וּמֵעֲוֹנֹתֵיהֶם יִתְעַנּוּ. כָּל אֹכֶל תְּתַעֵב נַפְשָׁם וַיַּגִּיעוּ עַד שַׁעֲרֵי מָוֶת. וַיִּזְעֲקוּ אֶל יְיָ בַּצַּר לָהֶם, מִמְּצוּקוֹתֵיהֶם יוֹשִׁיעֵם. יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וְיִרְפָּאֵם וִימַלֵּט מִשְּׁחִיתוֹתָם. יוֹדוּ לַיְיָ חַסְדּוֹ, וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם. [38] אָכֵן שָׁמַע אֱלֹהִים, הִקְשִׁיב בְּקוֹל תְּפִלָּתִי. בָּרוּךְ אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא הֵסִיר

the length of my life!...Thou hast fixed my days no longer than a span; my life is a mere nothing in thy sight, no better than an empty breath. Man's busy life indeed is but a phantom, making an empty ado, amassing wealth and knowing not who is to have his hoard. What then can I expect, O Lord? It is Thee I wait...Save me from all sins; relieve me from Thy plague, for I am wasting under Thy blows. Hear my prayer, O Eternal, listen to my cry, be not unresponsive to my tears; for I am but a guest with Thee, a sojourner, as all my fathers were. Avert Thy frown, that I may be at ease, ere I depart and be no more.

VII

(36) How happy is one who is considerate of the weak and the poor! The Eternal will relieve him on the day of trouble; the Eternal will preserve his life.. He is indeed happy on earth...The Eternal will sustain him upon his sick bed and bring him back to health. My prayer is: "O Eternal, be gracious to me likewise; heal me, though I have sinned against Thee." (37) Fools, afflicted by their sinful ways, were sick and suffering by evil doing; they loathed all food; they were on the verge of death; they cried to the Eternal in their need, to save them from their distress. He sent forth His word to heal them and preserve them from destruction. Let them thank the Eternal for His kindness and for the wonders that He performs for men. (38) Indeed, God listened to my voice and paid heed to my prayerful voice. Praised be God who has not rejected my

תְּפִלָּתִי וְחַסְדוֹ מֵאִתִּי. [39] בָּרֲכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ הָרַפֵּא לְכָל תַּחֲלוּאָיְכִי. הַגּוֹאֵל מִשַּׁחַת חַיָּיְכִי, הַמְעַטְּרֵכִי חֶסֶד וְרַחֲמִים. הַמַּשְׂבִּיעַ בַּטּוֹב עֶדְיֵךְ תִּתְחַדֵּשׁ כַּנֶּשֶׁר נְעוּרָיְכִי:

---

[40] אֶשָּׂא עֵינַי אֶל הֶהָרִים, מֵאַיִן יָבֹא עֶזְרִי, עֶזְרִי מֵעִם יְיָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ. יְיָ שֹׁמְרֵיךְ, יְיָ צִלֵּךְ עַל יַד יְמִינֵךְ. יְיָ יִשְׁמָרֵךְ מִכָּל רָע יִשְׁמֹר אֶת נַפְשֵׁךְ, יְיָ יִשְׁמָר צֵאתֵךְ וּבוֹאֵךְ, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. [41] אַל תַּשְׁלִיכֵנִי מִלְּפָנֶיךָ, וְרוּחַ קָדְשְׁךָ אַל תִּקַּח מִמֶּנִּי. הָשִׁיבָה לִּי שְׂשׂוֹן יִשְׁעֶךָ, וְרוּחַ נְדִיבָה תִּסְמְכֵנִי. [42] אֱלֹהִים לִי מַחֲסֶה וָעוֹ, עֶזְרָה בְצָרוֹת נִמְצָא מְאֹד. [43] עָלֶיךָ הָשְׁלַכְתִּי מֵרֶחֶם, מִבֶּטֶן אִמִּי אֵלִי אָתָּה. אַל תִּרְחַק מִמֶּנִּי כִּי צָרָה קְרוֹבָה, כִּי אֵין עוֹזֵר. [44] אֹמַר לַיְיָ מַחְסִי וּמְצוּדָתִי, אֱלֹהַי אֶבְטַח בּוֹ. כִּי הוּא יַצִּילְךָ. בְּאֶבְרָתוֹ יָסֶךְ לָךְ וְתַחַת כְּנָפָיו תֶּחְסֶה. כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ. [45] שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וְנרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה בְּכָל יָמֵינוּ. וִיהִי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ.

---

prayer, nor turned His kindness from me. (39) O my soul, praise the Eternal, who heals all your ills, who saves your life from the grave; He sets before you a crown of love and mercy; He satisfies all your heart's desire, renewing your youth as He renews the eagle's youth.

VIII

(40) I raise my eyes to the hills; ah, whence is help to come?...My help comes from the Eternal who made heaven and earth...The Eternal guards you from all harm; He will preserve your life; He will protect you as you come and go, now and for evermore. (41) Banish me not from Thy presence, deprive me not of Thy sacred spirit; gladden me again with Thy saving aid, and sustain me with a willing spirit. (42) God is a shelter and stronghold for us, ever ready to help us in trouble. (43) From birth I have been cast upon Thy care, and from my childhood hast Thou been my God. Stay not far from me now; danger is near and there is none to help me. (44) I will call the Eternal, my refuge and my fortress, my God in whom I trust!..."He will cover you with His pinions and protect you underneath His wings. For He puts you in charge of His angels to guard you wherever you go." (45) Let Thy love dawn on us undimmed, that all our life we may be glad and rejoice; may the loving favor of the Eternal our God rest on us, and prosper all the work we undertake.

[46] קִוִּיתִי יְיָ קִוְּתָה נַפְשִׁי, וְלִדְבָרוֹ הוֹחָלְתִּי. נַפְשִׁי לַאדֹנָי מִשֹּׁמְרִים לַבֹּקֶר שֹׁמְרִים לַבֹּקֶר. יַחֵל יִשְׂרָאֵל אֶל יְיָ, כִּי עִם יְיָ הַחֶסֶד וְהַרְבֵּה עִמּוֹ פְּדוּת. וְהוּא יִפְדֶּה אֶת יִשְׂרָאֵל מִכֹּל עֲוֹנוֹתָיו. [47] מִיְיָ מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ וְדַרְכּוֹ יֶחְפָּץ. כִּי יִפֹּל לֹא יוּטָל, כִּי יְיָ סוֹמֵךְ יָדוֹ. [48] הִנֵּה עֵין יְיָ אֶל יְרֵאָיו, לַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ. לְהַצִּיל מִמָּוֶת נַפְשָׁם, וּלְחַיּוֹתָם בָּרָעָב. נַפְשֵׁנוּ חִכְּתָה לַיְיָ, עֶזְרֵנוּ וּמָגִנֵּנוּ הוּא. כִּי בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ, כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ. יְהִי חַסְדְּךָ יְיָ עָלֵינוּ, כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ. [49] הַשֵּׁם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים, וְלֹא נָתַן לַמּוֹט רַגְלֵנוּ. [50] כִּי הִצַּלְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת, הֲלֹא רַגְלַי מִדֶּחִי, לְהִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי אֱלֹהִים בְּאוֹר הַחַיִּים. [51] לֹא אָמוּת כִּי אֶחְיֶה, וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂה יָהּ. יַסֹּר יִסְּרַנִּי יָהּ, וְלַמָּוֶת לֹא נְתָנָנִי. [52] תְּחִי נַפְשִׁי וּתְהַלְלֶךָּ, וּמִשְׁפָּטֶךָ יַעְזְרֵנִי. [53] הָאֵל לָנוּ אֵל לְמוֹשָׁעוֹת, וְלַיְיָ אֲדֹנָי לַמָּוֶת תּוֹצָאוֹת. [54] כִּי אַתָּה תַּקָּוָתִי אֲדֹנָי. יְיָ מִבְטַחִי מִנְּעוּרָי, עָלֶיךָ נִסְמַכְתִּי מִבֶּטֶן אִמִּי, כְּךָ תְהִלָּתִי תָּמִיד. [55] אֵלֶיךָ יְיָ נַפְשִׁי אֶשָּׂא. אֱלֹהַי בְּךָ בָטַחְתִּי אַל אֵבוֹשָׁה. גַּם כָּל קֹוֶיךָ לֹא יֵבֹשׁוּ. [56] וְעַד זִקְנָה וְשֵׂיבָה אֱלֹהִים אַל

IX

(46) I wait in hope for the Eternal, my soul waits for His promise, my soul looks for the Lord more eagerly than watchmen for the dawn, watching the rise of dawn. ´ Put your hope in the Eternal, O Israel, for with the Eternal there is love, there is wealth of redemption; it is He who will redeem Israel from all their sins. (47) When a man's life pleases the Eternal He makes him secure; he may lean to fall, but he never falls down, for the Eternal holds his hand. (48) Yes, the Eternal's eye is directed on His worshipers, who await His kindness to rescue them from death, and during famine days to keep them alive. Indeed we put our hopes in the Eternal, for He is our help and shield; in Him our heart rejoices; in His holy name we trust. Let Thy kindness rest on us, O Eternal, as our hope always did rest on Thee. (49) Who keeps us safe among the living and never lets us fall. (50) For Thou hast saved my life from death, my feet from stumbling, that I might walk before the Eternal, in the land of the living. (51) I shall not die, but live to proclaim the Eternal's deeds; the Eternal has chastened me sorely, but he has not left me to die. (52) May I live to praise Thee; the study of Thy ordinances will help me. (53) God is for us a God of salvation, thanks to the Eternal, we escaped from death. (54) For Thou art my hope, O Lord, my confidence from youth, I have leant on Thee from birth, my hope is ever in Thee. (55) On Thee, Eternal, I set my heart, on Thee I trust: O disappoint me not, may none who wait for Thee be disappointed. (56) Forsake me not, O God, when I am old and gray; that I may tell the rising generation of Thy mighty power.

תַּעַזְבֵנִי, עַד אַגִּיד זְרוֹעֲךָ לְדוֹר, לְכָל יָבוֹא גְּבוּרָתֶךָ׃

---

[57] מַה תִּשְׁתּוֹחֲחִי נַפְשִׁי וּמַה תֶּהֱמִי עָלָי, הוֹחִילִי לֵאלֹהִים כִּי עוֹד אוֹדֶנּוּ, יְשׁוּעוֹת פָּנַי וֵאלֹהָי. [58] חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם, כָּל הַמְיַחֲלִים לַיָי. [59] כִּי יִצְפְּנֵנִי בְּסֻכּה, בְּיוֹם רָעָה יַסְתִּירֵנִי בְּסֵתֶר אָהֳלוֹ, בְּצוּר יְרוֹמְמֵנִי. [60] אֲנִי בְּצִדְקָךְ אֶחֱזֶה פָּנֶיךָ, אֶשְׂבְּעָה בְהָקִיץ תְּמוּנָתֶךָ. [61] כִּי אַתָּה תָּאִיר נֵרִי, יְיָ אֱלֹהַי יַגִּיהַּ חָשְׁכִּי. [62] כִּי עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים, בְּאוֹרְךָ נִרְאֶה אוֹר. [63] חַיִּים שָׁאַלְתִּי מִמְּךָ נָתַתָּה לִי, אֹרֶךְ יָמִים עוֹלָם וָעֶד. [64] אֹרֶךְ יָמִים תַּשְׂבִּיעֵנִי וְתַרְאֵנִי בִּישׁוּעָתֶךָ. [65] זֶה עָנִי קָרָא וַיְיָ שָׁמֵעַ, וּמִכָּל צָרוֹתָיו הוֹשִׁיעוֹ. חוֹנֶה מַלְאַךְ יְיָ סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם. טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי טוֹב יְיָ, אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר יֶחֱסֶה בּוֹ. יְרָאוּ אֶת יְיָ קְדֹשָׁיו, כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו. וְדֹרְשֵׁי יְיָ לֹא יַחְסְרוּ כָל טוּב. [66] חָנֵּנִי אֱלֹהִים, חָנֵּנִי, כִּי בְךָ חָסָיָה נַפְשִׁי, וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ אֶחֱסֶה עַד יַעֲבֹר הַוּוֹת׃

---

[67] יְיָ מָה אָדָם וַתֵּדָעֵהוּ, בֶּן אֱנוֹשׁ וַתְּחַשְּׁבֵהוּ. אָדָם לַהֶבֶל דָּמָה, יָמָיו כְּצֵל עוֹבֵר. [68] זְכָר אֲנִי מֶה חֶלֶד.

X

(57) Why are you downcast, O my soul? Why so despairing? Wait for God; I shall yet praise Him as my Omnipresence, God the savior. (58) Only be strong, be brave, all you who wait for the Eternal. (59) For He hides me within His own shelter in the day of trouble, He shelters me within His shrine, He sets me safe upon a rock. (60) May I be worthy to enjoy Thy favor, may I be gratified when I awake and see Thy vision. (61) O Thou Eternal, Thou dost light my lamp, my God, Thou dost lighten my darkness. (62) For the fountain of life is within Thy presence, and from Thy rays we draw the light of life. (63) I ask for life, and life Thou wilt grant me, long and everlasting. (64) Thou wilt satisfy me with a long life, and let me see salvation from Thee. (65) Here is a poor man whose cry the Eternal heard, and helped him out of all his troubles. The angels of the Eternal encamp around His worshipers, and rescue them. Try the Eternal, you will find He is kind, happy is the man who takes shelter with Him! Revere the Eternal O ye saints of His, for the reverent never want for anything: those who turn to the Eternal lack no good things. (66) Have pity on me, O God, have pity, for in Thee I take refuge; in the shadow of Thy wings I shelter until misfortunes pass over.

עַד מַה שָּׁוְא בָּרָאתָ כָּל בְּנֵי אָדָם. מִי גֶּבֶר יִחְיֶה וְלֹא יִרְאֶה מָוֶת, יְמַלֵּט נַפְשׁוֹ מִיַּד שְׁאוֹל סֶלָה. [69] תָּשֵׁב אֱנוֹשׁ עַד דַּכָּא, וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי אָדָם. וַרְמִתָּם שֵׁנָה יִהְיוּ, בַּבֹּקֶר כֶּחָצִיר יַחֲלֹף. בַּבֹּקֶר יָצִיץ וְחָלָף, לָעֶרֶב יְמוֹלֵל וְיָבֵשׁ. כִּי כָל יָמֵינוּ פָּנוּ בְעֶבְרָתֶךָ, כִּלִּינוּ שָׁנֵינוּ כְּמוֹ הֶגֶה. יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה. וְאִם בִּגְבוּרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה, וְרָהְבָּם עָמָל וָאָוֶן, כִּי גָז חִישׁ וַנָּעֻפָה. [70] כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים, רִחַם יְיָ עַל יְרֵאָיו. כִּי הוּא יָדַע יִצְרֵנוּ, זָכוֹר כִּי עָפָר אֲנָחְנוּ. אֱנוֹשׁ כֶּחָצִיר יָמָיו, כְּצִיץ הַשָּׂדֶה כֵּן יָצִיץ. כִּי רוּחַ עָבְרָה בּוֹ וְאֵינֶנּוּ, וְלֹא יַכִּירֶנּוּ עוֹד מְקוֹמוֹ:

---

[71] קָרוֹב יְיָ לְנִשְׁבְּרֵי לֵב, וְאֶת דַּכְּאֵי רוּחַ יוֹשִׁיעַ. רַבּוֹת רָעוֹת צַדִּיק, וּמִכֻּלָּם יַצִּילֶנּוּ יְיָ. [72] אַל תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי, אַל תַּט בְּאַף עַבְדֶּךָ, עֶזְרָתִי הָיִיתָ, אַל תִּטְּשֵׁנִי וְאַל תַּעַזְבֵנִי אֱלֹהֵי יִשְׁעִי. כִּי אָבִי וְאִמִּי עֲזָבוּנִי וַיְיָ יַאַסְפֵנִי. [73] לוּלֵי יְיָ עֶזְרָתָה לִי, כִּמְעַט שָׁכְנָה דוּמָה נַפְשִׁי. אִם אָמַרְתִּי מָטָה רַגְלִי, חַסְדְּךָ יְיָ יִסְעָדֵנִי. בְּרֹב שַׂרְעַפַּי בְּקִרְבִּי, תַּנְחוּמֶיךָ יְשַׁעַשְׁעוּ נַפְשִׁי. [74] אֲנִי

XI

(67) O Eternal, what is man that Thou should'st care for him, or mortal being that Thou should'st think of him? Man is like a passing breath, his days are like a flitting shadow. (68) Remember, Lord, how unfortunate I am. O, why hast Thou created men in vain! what man can live on and not see death, who can escape the grave? (69) Thou turnest man back to dust; year after year Thou sowest man like grass that grows anew, that at dawn is fresh and flourishes, and by twilight fades and withers, so our days droop under Thy displeasure, our life is over like a sigh. The duration of our life is seventy years at most, or eighty at the best; all a span of toil and trouble; soon it is over, and we flit away. (70) As a father is kind to his children, so the Eternal is kind to His worshipers; He knows our frame; He remembers we are dust. Poor man! his days are like the grass, he blooms like a flower in the meadow; at the breath of a breeze it is gone, and its place is recognized no more.

XII

(71) The Eternal is near the broken-hearted, and for crushed spirits He has help; many ills may happen to the good man, but from all such mishaps the Eternal rescues him. (72) O God my savior, hide not Thy presence from me, turn not Thy servant

שָׂבַעְתִּי וְאִישָׁנָה כִּי אַתָּה יְיָ יְסַמְּכֵנִי. [75] הַבִּיטָה עֲנֵנִי יְיָ אֱלֹהָי, הָאִירָה עֵינַי פֶּן אִישַׁן הַמָּוֶת. [76] גַּם כִּי אֵלֵךְ בְּגֵיא צַלְמָוֶת לֹא אִירָא רָע כִּי אַתָּה עִמָּדִי:

---

[77] שָׁמְרֵנִי כְּאִישׁוֹן בַּת עָיִן, בְּצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנִי. [78] כִּי לֹא תַעֲזֹב נַפְשִׁי לִשְׁאוֹל, לֹא תִתֵּן חֲסִידְךָ לִרְאוֹת שָׁחַת. תּוֹדִיעֵנִי אֹרַח חַיִּים, שִׂבַע שְׂמָחוֹת אֶת פָּנֶיךָ, נְעִימוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח. [79] אֲנוּדָה בְאָהֳלְךָ עוֹלָמִים, אֶחֱסֶה בְּסֵתֶר כְּנָפֶיךָ סֶלָה. [80] מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ. [81] שָׁמֹר תָּם וּרְאֵה־יָשָׁר, כִּי אַחֲרִית לְאִישׁ שָׁלוֹם. [82] יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ, יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי:

תפלה קצרה לחולה

אָנָּא יְיָ הוֹשִׁיעָה נָּא. רַחֵם נָּא עַל עַבְדְּךָ הַשּׁוֹכֵב עַל עֶרֶשׁ דָּוֶי וּסְעָדֵנִי בְּחַסְדֶּךָ. וּסְלַח נָּא לִי עַל כָּל מַה שֶּׁפָּשַׁעְתִּי נֶגְדֶּךָ, אֲשֶׁר בַּעֲבוּרוֹ שָׁלַחְתָּ לִי מוּסָרֶיךָ. וְיָדַעְתִּי כִּי צֶדֶק מִשְׁפָּטֶיךָ וְחַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה. וְלֹא

away in anger; help me, do not abandon me, forsake me not. If my father and mother forsake me, the Eternal will take care of me. (73) Had not the Eternal been my help, I should soon have passed to the silent land. When I think "my foot is slipping", Thy goodness O Eternal, holds me up; when doubts crowd into my mind, Thy consolations cheer me. (74) I lay me down to sleep, but I awake for the Eternal sustains me. (75) Look to me, O Eternal my God, and answer me; revive me lest I sleep the sleep of death. (76) My road may run through a glen of gloom, but I fear no harm, for Thou art besides me.

XIII

(77) Protect me like the pupil of the eye, hide me in the shadow of Thy wings. (78) For Thou wilt never let me sink to death, nor leave Thy loyal one to the grave; Thou wilt reveal to me the path to life, to the full joy of Thy presence, to the bliss of being close to Thee forever: (79) to be the guest of Thine for ever, to be sheltered underneath Thy wings! (80) What wealth of kindness Thou hast laid up for Thy worshipers, and shown to those who shelter with Thyself. (81) Hold to integrity, remain upright, there is a future for the man of peace. (82) May the words of my mouth and the meditation of my heart please Thee, Eternal, my strength and redeemer.

תַּחְפּוֹץ בְּמוֹת הַמֵּת כִּי אִם בְּשׁוּבוֹ מִדַּרְכָּיו וְחָיָה. וַאֲנִי מִתְחָרֵט עַל מַעֲשַׂי וְאָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ.

אָנָּא יְיָ אֱלֹהַי, חוּס נָא וְרַחֵם עָלַי. וּשְׁלַח לִי וּלְכָל חוֹלֵי יִשְׂרָאֵל מְהֵרָה רְפוּאָה שְׁלֵמָה, וּתְמַעֵט מִמֶּנִּי הַמַּכְאוֹבִים וְהַיִּסּוּרִים. וּתְחַדֵּשׁ בְּרִיאַת גּוּפִי וּתְחַזֵּק כֹּחִי. רָפְאֵנִי יְיָ וְאֵרָפֵא, הוֹשִׁיעֵנִי וְאִוָּשְׁעָה כִּי תְהִלָּתִי אָתָּה. וְהַעֲלֵה רְפוּאָה שְׁלֵמָה, לְכָל מַכּוֹתַי, כִּי אֵל מֶלֶךְ רוֹפֵא נֶאֱמָן אָתָּה, אָמֵן.

ודוי לחולה

אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי. תָּבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתִי וְאַל תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתִי. אָנָּא, כַּפֶּר לִי עַל כָּל חַטֹּאתַי שֶׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ מֵעוֹדִי עַד הַיּוֹם הַזֶּה. בּוֹשְׁתִּי וְגַם נִכְלַמְתִּי כִּי הִסְכַּלְתִּי לַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂים רָעִים וְחַטָּאִים. וְעַתָּה הֲרֵה נָא עָנְיִי וּמְרוּדִי לְכַפָּרָתִי, וּמְחַל לְמִשּׁוּבָתִי, כִּי לְךָ לְבַדְּךָ חָטָאתִי.

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי, שֶׁלֹּא אֶחֱטָא עוֹד. וּמַה שֶּׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ מָרֵק בְּרַחֲמֶיךָ

A SHORT PRAYER BY THE SICK

O Eternal! help me; have mercy on Thy worshiper who lingers in his sick bed, and support me in my illness by Thy grace. O God! forgive all my sins for which I am suffering. I know that Thou art justified in Thy judgment, but Thou art also gracious and merciful, and desirest not the death of the sinner but rather that he shall mend his ways and live. So I am now penitent and regret the evil that I have done, and I have resolved to sin no more and return to Thee with a perfect repentance.

O Eternal my God! have pity on me and send me, and to every sick person in Israel, a perfect cure. O God! relieve my sufferings and renew my health and strengthen me. Heal me, O Eternal, of all my wounds and save me, since Thou, God, art the faithful Physician. Amen.

THE CONFESSION

My God and the God of my ancestors! let my prayer come before Thee, and do not refuse my supplication. O forgive all the sins I have committed since my birth until this day. I am ashamed of my evil deeds and my transgressions. Please accept my suffering as an expiation for my wrong-doing against Thee.

הָרַבִּים. אֲבָל לֹא עַל יְדֵי יִסּוּרִים וְחֳלָיִים רָעִים. וּשְׁלַח לִי רְפוּאָה שְׁלֵמָה עִם כָּל חוֹלֵי עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל.

מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁרְפוּאָתִי וּמִיתָתִי בְּיָדֶךָ. וְאִם גָּזַרְתָּ שֶׁאָמוּת מֵחוֹלִי זֶה תְּהִי מִיתָתִי כַּפָּרָה עַל כָּל חַטָּאִים וַעֲוֹנוֹת וּפְשָׁעִים שֶׁחָטָאתִי וְשָׁעִיתִי וְשֶׁפָּשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ. וְתַסְתִּירֵנִי בְּצֵל כְּנָפֶיךָ, וְתֵן חֶלְקִי בְּגַן עֵדֶן, וְאָזְכֶּה לְתְחִיַּת הַמֵּתִים וּלְעוֹלָם הַבָּא הַצָּפוּן לַצַּדִּיקִים.

בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי, פָּדִיתָה אוֹתִי יְיָ אֵל אֱמֶת.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד. יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים.

יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים.

אם רוצה להאריך יאמר הודוי של תפלת יום הכפורים „ על חטא".

May it be Thy will, O my God and God of my ancestors that I shall sin no more, and do purge all my former sins with full mercy, not by means of affliction and diseases. O send for me, and for all sick persons in Isrsel, a perfect cure and healing.

I submit before Thee Eternal, my God and the God of my ancestors, that both my cure or demise depends on Thy will. May it be Thy will to heal me. Yet if Thou hast decreed that I shall die of this disease, may my death expiate all my sins, iniquities and transgressions which I have committed before Thee, and grant me a portion in Gan-Eden, and let me merit the resurrection and the life of bliss in the world to come, which is reserved for the righteous.

O protect me under Thy wings. Into Thy hand I commit my spirit; Thou wilt redeem me, O Eternal the true God.

"Hear O Israel, the Eternal is our God, the Eternal is only One." "The Eternal is our God, the Eternal is our God."

The above is a brief confession for a sick person; a more extended confession, if the patient is in condition to say it, may be adopted from the standing prayer of the day of Atonement. The patient may also recite some of the following psalms: Chapters 20, 23, 27, 30, 32, 41, 88, 102, 121, and 130.

מזמורי תהלים לזכות החולה

כ א לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: ב יַעַנְךָ יְיָ בְּיוֹם צָרָה
יְשַׂגֶּבְךָ שֵׁם אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: ג יִשְׁלַח עֶזְרְךָ מִקֹּדֶשׁ וּמִצִּיּוֹן
יִסְעָדֶךָּ: ד יִזְכֹּר כָּל מִנְחֹתֶיךָ וְעוֹלָתְךָ יְדַשְּׁנֶה סֶלָה:
ה יִתֶּן לְךָ כִלְבָבֶךָ וְכָל עֲצָתְךָ יְמַלֵּא: ו נְרַנְּנָה בִּישׁוּעָתֶךָ,
וּבְשֵׁם אֱלֹהֵינוּ נִדְגֹּל יְמַלֵּא יְהוָה כָּל מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ: ז עַתָּה
יָדַעְתִּי כִּי הוֹשִׁיעַ יְהוָה מְשִׁיחוֹ, יַעֲנֵהוּ מִשְּׁמֵי קָדְשׁוֹ
בִּגְבוּרוֹת יֶשַׁע יְמִינוֹ: ח אֵלֶּה בָרֶכֶב וְאֵלֶּה בַסּוּסִים
וַאֲנַחְנוּ בְּשֵׁם יְיָ אֱלֹהֵינוּ נַזְכִּיר: ט הֵמָּה כָרְעוּ וְנָפָלוּ
וַאֲנַחְנוּ קַמְנוּ וַנִּתְעוֹדָד: י יְהוָה הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ
בְיוֹם קָרְאֵנוּ:

כג א מִזְמוֹר לְדָוִד יְיָ רֹעִי לֹא אֶחְסָר: ב בִּנְאוֹת
דֶּשֶׁא יַרְבִּיצֵנִי עַל מֵי מְנֻחוֹת יְנַהֲלֵנִי: ג נַפְשִׁי יְשׁוֹבֵב
יַנְחֵנִי בְמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ: ד גַּם כִּי אֵלֵךְ בְּגֵיא
צַלְמָוֶת לֹא אִירָא רָע, כִּי אַתָּה עִמָּדִי שִׁבְטְךָ וּמִשְׁעַנְתֶּךָ,
הֵמָּה יְנַחֲמֻנִי: ה תַּעֲרֹךְ לְפָנַי שֻׁלְחָן נֶגֶד צֹרְרָי דִּשַּׁנְתָּ
בַשֶּׁמֶן רֹאשִׁי, כּוֹסִי רְוָיָה: ו אַךְ טוֹב וָחֶסֶד יִרְדְּפוּנִי
כָּל יְמֵי חַיָּי וְשַׁבְתִּי בְּבֵית יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים:

RECITING PSALMS FOR BENEFIT OF THE SICK

PSALM 20

(1) For the Leader. A Psalm of David. (2) The Eternal will answer you in the day of trouble. His Name, the God of Jacob, will protect you; (3) He will send help from the Sanctuary, and give you support from Zion! (4) He will remember all your meal-offerings and accept your burnt-sacrifice. *Selah.* (5) He will grant your heart's desire, and fulfill all your plans. (6) Then we shall shout for joy, over your victory, and in the name of our God display our standards. May the Eternal fulfill all your petitions. (7) Now I know that the Eternal will save His anointed; the answer will come from his sacred heaven, by the saving-power of His right hand. (8) Our foes depend here on chariots, and there on horses, but we depend on the name of the Eternal our God; (9) They will bow and fall, but we shall rise and stand erect. (10) The Eternal will help; the King will answer our appeal this day.

PSALM 23

(1) A Psalm of David. The Eternal is my shepherd, I shall lack nothing. (2) In green meadows He lets me lie down, and leads me to refreshing water. (3) He revives my soul and guides me on true paths, for His Name's sake. (4) I may walk in a glen of gloom, yet I fear no harm, for Thou art with

כז א לְדָוִד, יְיָ אוֹרִי וְיִשְׁעִי מִמִּי אִירָא יְיָ מָעוֹז חַיַּי
מִמִּי אֶפְחָד: ב בְּקָרֵב עָלַי מְרֵעִים לֶאֱכֹל אֶת בְּשָׂרִי,
צָרַי וְאֹיְבַי לִי הֵמָּה כָּשְׁלוּ וְנָפָלוּ: ג אִם תַּחֲנֶה עָלַי
מַחֲנֶה לֹא יִירָא לִבִּי, אִם תָּקוּם עָלַי מִלְחָמָה בְּזֹאת
אֲנִי בוֹטֵחַ: ד אַחַת שָׁאַלְתִּי מֵאֵת יְיָ אוֹתָהּ אֲבַקֵּשׁ,
שִׁבְתִּי בְּבֵית יְיָ כָּל יְמֵי חַיַּי לַחֲזוֹת בְּנֹעַם יְיָ וּלְבַקֵּר
בְּהֵיכָלוֹ: ה כִּי יִצְפְּנֵנִי בְסֻכּוֹ, בְּיוֹם רָעָה יַסְתִּירֵנִי
בְּסֵתֶר אָהֳלוֹ בְּצוּר יְרוֹמְמֵנִי: ו וְעַתָּה יָרוּם רֹאשִׁי עַל
אֹיְבַי סְבִיבוֹתַי, וְאָזְבְּחָה בְאָהֳלוֹ זִבְחֵי תְרוּעָה אָשִׁירָה
וַאֲזַמְּרָה לַיְיָ: ז שְׁמַע יְיָ קוֹלִי אֶקְרָא וְחָנֵּנִי וַעֲנֵנִי: ח לְךָ
אָמַר לִבִּי בַּקְּשׁוּ פָנַי אֶת פָּנֶיךָ יְיָ אֲבַקֵּשׁ: ט אַל תַּסְתֵּר
פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי, אַל תַּט בְּאַף עַבְדֶּךָ, עֶזְרָתִי הָיִיתָ אַל
תִּטְּשֵׁנִי וְאַל תַּעַזְבֵנִי אֱלֹהֵי יִשְׁעִי: י כִּי אָבִי וְאִמִּי עֲזָבוּנִי
וַיְיָ יַאַסְפֵנִי: יא הוֹרֵנִי יְיָ דַּרְכֶּךָ, וּנְחֵנִי בְּאֹרַח מִישׁוֹר
לְמַעַן שׁוֹרְרָי: יב אַל תִּתְּנֵנִי בְּנֶפֶשׁ צָרָי כִּי קָמוּ בִי עֵדֵי
שֶׁקֶר וְיִפֵּחַ חָמָס: יג לוּלֵא הֶאֱמַנְתִּי לִרְאוֹת בְּטוּב יְיָ
בְּאֶרֶץ חַיִּים: יד קַוֵּה אֶל יְיָ, חֲזַק וְיַאֲמֵץ לִבֶּךָ וְקַוֵּה אֶל יְיָ:

me. Thy staff and Thy support—they comfort me. (5) Thou spreadest a banquet before me to spite my foes; Thou anointest my head with oil; my cup overflows. (6) Only goodness and kindness shall follow me every day of my life; and I shall abide at the Temple of the Eternal down to old age.

PSALM 27

(1) A Psalm of David. The Eternal is my light and my aid, whom shall I fear? The Eternal is the fortress of my life, whom shall I dread? (2) When evil-doers approach me with their slanders; they are my enemies and foes; they stumble and fall. (3) Though an army encamp against me, my heart will not tremble; though war were waged against me, still I would be confident. (4) One thing, I ask from the Eternal, which I desire, that I may abide in God's home every day of my life; to have a vision of the Eternal's grace, and visit His Temple. (5) For He will hide me in His tent on the day of trouble; He will cover me in His sacred shrine; He will raise me upon a rock. (6) And now my head is high over my foes around; and I will offer in His shrine sacrifices with shouts of joy; I will sing and shout for the Eternal.—(7) Hear, O Eternal, my voice that calls; be gracious to me and answer me. (8) My heart tells me, "Seek ye His face." Thy face, O Eternal, I do seek; hide not Thy face from me. (9) Turn not Thy servant away in anger, as Thou hast been my aid before. Cast me not off, neither forsake me now, O God my Savior. (10) For though my father and my mother forsake me, the Eternal will take care of me. (11) Teach me, then, Thy way, O Eternal, and guide me on the even path, because of my enemies. (12) Surrender me not to the power of my oppressors; for false witnesses started up against me accusing me of violence. (13) Were it not for my faith, then I should have despaired of seeing the goodness of the Eternal in the land of the living. (14) Have hope in the Eternal. Be brave and keep a stout heart; and trust in the Eternal.

ל א מִזְמוֹר שִׁיר חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד: ב אֲרוֹמִמְךָ יְיָ
כִּי דִלִּיתָנִי וְלֹא שִׂמַּחְתָּ אֹיְבַי לִי: ג יְיָ אֱלֹהָי שִׁוַּעְתִּי
אֵלֶיךָ וַתִּרְפָּאֵנִי: ד יְיָ הֶעֱלִיתָ מִן שְׁאוֹל נַפְשִׁי חִיִּיתַנִי
מִיָּרְדִי בור: ה זַמְּרוּ לַיְיָ חֲסִידָיו וְהוֹדוּ לְזֵכֶר קָדְשׁוֹ:
ו כִּי רֶגַע בְּאַפּוֹ, חַיִּים בִּרְצוֹנוֹ, בָּעֶרֶב יָלִין בֶּכִי וְלַבֹּקֶר
רִנָּה: ז וַאֲנִי אָמַרְתִּי בְשַׁלְוִי בַּל אֶמּוֹט לְעוֹלָם: ח יְיָ
בִּרְצוֹנְךָ הֶעֱמַדְתָּה לְהַרְרִי עֹז הִסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ, הָיִיתִי
נִבְהָל: ט אֵלֶיךָ יְיָ אֶקְרָא וְאֶל אֲדֹנָי אֶתְחַנָּן ׃ מַה בֶּצַע
בְּדָמִי בְרִדְתִּי אֶל שָׁחַת, הֲיוֹדְךָ עָפָר הֲיַגִּיד אֲמִתֶּךָ:
יא שְׁמַע יְיָ וְחָנֵּנִי יְיָ הֱיֵה עֹזֵר לִי: יב הָפַכְתָּ מִסְפְּדִי
לְמָחוֹל לִי, פִּתַּחְתָּ שַׂקִּי וַתְּאַזְּרֵנִי שִׂמְחָה: יג לְמַעַן
יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם יְיָ אֱלֹהַי, לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ:

לב א לְדָוִד מַשְׂכִּיל, אַשְׁרֵי נְשׁוּי פֶּשַׁע, כְּסוּי חֲטָאָה:
ב אַשְׁרֵי אָדָם לֹא יַחְשֹׁב יְיָ לוֹ עָוֹן וְאֵין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה:
ג כִּי הֶחֱרַשְׁתִּי בָּלוּ עַצְמַי בְּשַׁאֲגָתִי כָּל הַיּוֹם: ד כִּי יוֹמָם
וָלַיְלָה תִּכְבַּד עָלַי יָדֶךָ נֶהְפַּךְ לְשַׁדִּי בְּחַרְבֹנֵי קָיִץ
סֶלָה: ה חַטָּאתִי אוֹדִיעֲךָ וַעֲוֹנִי לֹא כִסִּיתִי, אָמַרְתִּי אוֹדֶה

PSALM 30

(1) A Psalm-song at the house Dedication; by David. (2) I will extol Thee, O Eternal, for Thou hast lifted me up, and hast not permitted my foes to rejoice over me. (3) O Eternal, my God, I cried for help to Thee, and Thou didst heal me. (4) O Eternal, Thou hast brought me up from the grave, Thou hast revived me from among those who go down to the pit. (5) Sing praise to the Eternal, O you His devout, and thank His sacred Name. (6) For His anger lasts but a moment but His favor lasts a life-time; weeping may visit us at night, but in the morning there is a shout of joy.—(7) When I was prosperous, I thought, "I shall never be shaken." (8) O Eternal, it was Thy favor which made me mountain-like strong; but when thou didst hide Thy face, I became dismayed. (9) Therefore, I call unto Thee, O Eternal; and unto the Eternal I make supplication: (10) What gain is there of my blood, when I go down to the pit? Will the clay praise Thee? Will it declare Thy faithfulness? (11) Hear, O Eternal, and be gracious to me; O Eternal, be Thou my helper. (12) Thou hast turned my mourning into dancing; Thou hast stripped off my sack-cloth and girded me with gladness. (13) In order that my soul may praise Thee and not be silent, O Eternal, my God, I will evermore thank Thee.

PSALM 32

(1) An ode of David. Ah, How happy is he whose transgression is forgiven, whose sin is absolved. (2) Oh, the happiness of the man to whom the Eternal impute no guilt, and in whose spirit there is no fault. (3) When I kept silent (about my sins) my bones wasted away through my groaning all day long. (4) For, day and night, Thy hand lay heavy upon me; the sap of my body dried up as the drought of summer. *Selah.* (5) My sin I now declare to Thee,

עָלַי פִּשְׁעֵי לַיְוֵי וְאַתָּה נָשָׂאתָ עֲוֹן חַטָּאתִי סֶלָה: י עַל
זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חָסִיד אֵלֶיךָ לְעֵת מְצֹא, רַק לְשֶׁטֶף
מַיִם רַבִּים אֵלָיו לֹא יַגִּיעוּ: יא אַתָּה סֵתֶר לִי מִצַּר
תִּצְּרֵנִי, רָנֵּי פַּלֵּט תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה: יב אַשְׂכִּילְךָ וְאוֹרְךָ
בְּדֶרֶךְ זוּ תֵּלֵךְ אִיעֲצָה עָלֶיךָ עֵינִי: יג אַל תִּהְיוּ כְּסוּס
כְּפֶרֶד אֵין הָבִין, בְּמֶתֶג וָרֶסֶן עֶדְיוֹ לִבְלוֹם בַּל קְרוֹב
אֵלֶיךָ: יד רַבִּים מַכְאוֹבִים לָרָשָׁע, וְהַבּוֹטֵחַ בַּיְיָ חֶסֶד
יְסוֹבְבֶנּוּ: טו שִׂמְחוּ בַיְיָ וְגִילוּ צַדִּיקִים וְהַרְנִינוּ כָּל יִשְׁרֵי לֵב:

מא א לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: ב אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל
בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ יְיָ: ג יְיָ יִשְׁמְרֵהוּ וִיחַיֵּהוּ, וְאָשֻׁר
בָּאָרֶץ וְאַל תִּתְּנֵהוּ בְּנֶפֶשׁ אֹיְבָיו: ד יְיָ יִסְעָדֶנּוּ עַל עֶרֶשׂ
דְּוָי כָּל מִשְׁכָּבוֹ הָפַכְתָּ בְחָלְיוֹ: ה אֲנִי אָמַרְתִּי יְיָ חָנֵּנִי
רְפָאָה נַפְשִׁי כִּי חָטָאתִי לָךְ: ו אוֹיְבַי יֹאמְרוּ רַע לִי
מָתַי יָמוּת וְאָבַד שְׁמוֹ: ז וְאִם בָּא לִרְאוֹת, שָׁוְא יְדַבֵּר
לִבּוֹ, יִקְבָּץ אָוֶן לוֹ יֵצֵא לַחוּץ יְדַבֵּר: ח יַחַד עָלַי
יִתְלַחֲשׁוּ כָּל שֹׂנְאָי עָלַי יַחְשְׁבוּ רָעָה לִי: ט דְּבַר בְּלִיַּעַל
יָצוּק בּוֹ וַאֲשֶׁר שָׁכַב לֹא יוֹסִיף לָקוּם: י גַּם אִישׁ

and my guilt I have not concealed. I vowed, "I will confess my transgression to the Eternal." And Thou didst remit my sin. (6) Therefore, let every devout one pray to Thee: that in the time of distress, the rush of great waters may not reach him. (7) Thou art my hiding-place; from my foe Thou guardest me; Thou doest surround me now with songs of deliverance.—(8) I will instruct you and teach you the way which you must take; I will counsel you with my eye upon you: (9) Be not like a horse or a mule, without sense; with bridle and bit must his temper be restrained that he come not near to you. (10) The wicked has many pangs, but him who trusts in the Eternal shall His favor encompass. Exult then gladly in the Eternal, O righteous, and shout for joy, all you who are right-minded.

PSALM 41

(1) For the Leader. A Psalm of David. (2) How happy is he who is considerate of the weak and poor; in the day of trouble the Eternal will deliver him. (3) The Eternal will protect him and preserve his life; he is called "the happiest in the land". Thou wilt not hand him over to his foes. (4) The Eternal sustains him on his sick bed. Thou hast nursed him in his illness. (5) As for me I pray, "Have mercy on me, O Eternal! heal me; for I have sinned against Thee!" (6) My foes say evil things about me. "How long till he die, and his name perish?" (7) When any of them visit me, he speaks falsely; his heart is full of malice; he goes out and slanders. (8) All who hate me whisper together, they forecast evil for me. (9) "An evil thing hounds him, once

שְׁלוֹמִי אֲשֶׁר בָּטַחְתִּי בוֹ, אוֹכֵל לַחְמִי, הַגְדֵּיל עָלַי עָקֵב:
יא וְאַתָּה יְיָ חָנֵּנִי וַהֲקִימֵנִי וַאֲשַׁלְּמָה לָהֶם: יב בְּזֹאת
יָדַעְתִּי כִּי חָפַצְתָּ בִּי כִּי לֹא יָרִיעַ אֹיְבִי עָלָי: יג וַאֲנִי
בְּתֻמִּי תָּמַכְתָּ בִּי וַתַּצִּיבֵנִי לְפָנֶיךָ לְעוֹלָם: יד בָּרוּךְ יְיָ
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, מֵהָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

פח א שִׁיר מִזְמוֹר לִבְנֵי קֹרַח, לַמְנַצֵּחַ עַל מַחֲלַת
לְעַנּוֹת מַשְׂכִּיל לְהֵימָן הָאֶזְרָחִי: ב יְיָ אֱלֹהֵי יְשׁוּעָתִי יוֹם
צָעַקְתִּי בַלַּיְלָה נֶגְהֶךָ: ג תָּבוֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתִי הַטֵּה
אָזְנְךָ לְרִנָּתִי; ד כִּי שָׂבְעָה בְרָעוֹת נַפְשִׁי וְחַיַּי לִשְׁאוֹל
הִגִּיעוּ: ה נֶחְשַׁבְתִּי עִם יוֹרְדֵי בוֹר הָיִיתִי כְּגֶבֶר אֵין אֱיָל:
ו בַּמֵּתִים חָפְשִׁי, כְּמוֹ חֲלָלִים שֹׁכְבֵי קֶבֶר, אֲשֶׁר לֹא
זְכַרְתָּם עוֹד וְהֵמָּה מִיָּדְךָ נִגְזָרוּ: ז שַׁתַּנִי בְּבוֹר תַּחְתִּיּוֹת
בְּמַחֲשַׁכִּים בִּמְצֹלוֹת: ח עָלַי סָמְכָה חֲמָתֶךָ וְכָל מִשְׁבָּרֶיךָ
עִנִּיתָ סֶלָה: ט הִרְחַקְתָּ מְיֻדָּעַי מִמֶּנִּי, שַׁתַּנִי תוֹעֵבוֹת לָמוֹ
כָּלֻא וְלֹא אֵצֵא: י עֵינִי דָאֲבָה מִנִּי עָנִי קְרָאתִיךָ יְיָ בְּכָל
יוֹם שִׁטַּחְתִּי אֵלֶיךָ כַּפָּי: יא הֲלַמֵּתִים תַּעֲשֶׂה פֶּלֶא אִם
רְפָאִים יָקוּמוּ יוֹדוּךָ סֶלָה: יב הֲיְסֻפַּר בַּקֶּבֶר חַסְדֶּךָ

he lies down, he shall not rise up again." (10) Even my trusted friend who ate my bread has acted deceitfully against me. (11) But Thou, O Eternal, be gracious to me and raise me up, that I may repay them! (12) By this I shall know that Thou art pleased with me, when my foe fails to triumph over me. (13) Yes, because of my integrity Thou dost protect me, and Thou dost place me before Thy face for evermore. (14) Praised be the Eternal, the God of Israel, from everlasting to everlasting. Amen and Amen.

PSALM 88

(1) A Psalm-song of the Sons of Korah, for the Leader, as a melody "on illness"; an ode of Heman the Ezrahite: (2) I cry for help by day, O Eternal, my God; I remain before Thee at night; (3) Let my prayer reach Thee; incline Thy ear to my invocation. (4) For I am surfeited with troubles, and my life verges on the grave. (5) I am to be counted with those who go down to the pit; (6) I am already like a helpless man, (6) Released as tho' dead, like the slain lying in the grave, whom Thou hast passed beyond consideration, as tho' they were severed from Thy dexterity. (7) Thou hast placed me in the deepest pit, in the darkest regions, in the abyss. (8) Thy wrath pressed me down, and all Thy billows overwhelmed me. *Selah.* (9) Thou hast removed my acquaintances afar; Thou hast made them loathe me; as tho' I were closed in without egress. (10) My eyes pine away by reason of my tribulation; I have called upon Thee, O Eternal, all day long; I have spread out my hands toward Thee, in prayer. (11) Is it for the dead that Thou wilt work wonders? Will the demised arise to praise Thee? (12) Will Thy

אֱמוּנָתֶךָ בָּאֱבַדּוֹן: ג הֻיַּדַע בַּחֹשֶׁךְ פִּלְאֶךָ וְצִדְקָתְךָ
בְּאֶרֶץ נִשְׁיָה: ד וַאֲנִי אֵלֶיךָ יְיָ שִׁוַּעְתִּי וּבַבֹּקֶר תְּפִלָּתִי
תְקַדְּמֶךָּ: ה לָמָה יְיָ תִּזְנַח נַפְשִׁי תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי:
ו עָנִי אֲנִי וְגוֹעַ מִנֹּעַר נָשָׂאתִי אֵמֶיךָ אָפוּנָה: ז עָלַי עָבְרוּ
חֲרוֹנֶיךָ בִּעוּתֶיךָ צִמְּתֻתְנִי: ח סַבּוּנִי כַמַּיִם כָּל הַיּוֹם
הִקִּיפוּ עָלַי יָחַד: ט הִרְחַקְתָּ מִמֶּנִּי אֹהֵב וָרֵעַ מְיֻדָּעַי מַחְשָׁךְ:

קכ א תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי יַעֲטֹף, וְלִפְנֵי יְיָ יִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ:
ב יְיָ שִׁמְעָה תְפִלָּתִי וְשַׁוְעָתִי אֵלֶיךָ תָּבוֹא: ג אַל תַּסְתֵּר
פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי, בְּיוֹם צַר לִי, הַטֵּה אֵלַי אָזְנֶךָ בְּיוֹם אֶקְרָא,
מַהֵר עֲנֵנִי: ד כִּי כָלוּ בָעָשָׁן יָמָי וְעַצְמוֹתַי כְּמוֹקֵד נִחָרוּ:
ה הוּכָּה כָעֵשֶׂב וַיִּבַשׁ לִבִּי כִּי שָׁכַחְתִּי מֵאֲכֹל לַחְמִי:
ו מִקּוֹל אַנְחָתִי דָּבְקָה עַצְמִי לִבְשָׂרִי: ז דָּמִיתִי לִקְאַת
מִדְבָּר הָיִיתִי כְּכוֹס חָרָבוֹת: ח שָׁקַדְתִּי וָאֱהְיֶה כְּצִפּוֹר
בּוֹדֵד עַל גָּג: ט כָּל הַיּוֹם חֵרְפוּנִי אוֹיְבָי מְהוֹלָלַי בִּי
נִשְׁבָּעוּ: י כִּי אֵפֶר כַּלֶּחֶם אָכָלְתִּי וְשִׁקָּוַי בִּבְכִי מָסָכְתִּי:
יא מִפְּנֵי זַעַמְךָ וְקִצְפֶּךָ כִּי נְשָׂאתַנִי וַתַּשְׁלִיכֵנִי: יב יָמַי
כְּצֵל נָטוּי וַאֲנִי כָּעֵשֶׂב אִיבָשׁ: יג וְאַתָּה יְיָ לְעוֹלָם תֵּשֵׁב

grace be recounted in the grave? or Thy faithfulness in perdition? (13) Will Thy wonders be made known in the darkness? or Thy righteousness in the land of oblivion? (14) But I, O Eternal, call unto Thee for help and in the morning my prayer comes before Thee, (15) wherefore, O Eternal dost Thou discard me, and hide Thy face from me? (16) I have suffered and languished ever since youth, I am overcome by the dread of thee; I am distracted. (17) Thy burning wrath sweeps over me; Thy terrors paralyzed me; (18) They enveloped me like water all day long; they compassed me about together. (19) Thou hast put friend and acquaintance far from me, and only darkness is my companion.

PSALM 102

(1) A prayer of the afflicted who is overwhelmed and pours out his plaint before the Eternal. (2) Hear my prayer, O Eternal, and let my cry reach Thee! (3) Do not hide Thy face from me on my day of trouble; bend Thine ear to me; on the day when I call answer me quickly. (4) For my days vanish like smoke, and my limbs are fevered like a fire. (5) My heart is blighted and withered like grass; for I neglected to eat my food. (6) Because of the voice of my moaning, my bones cleave to my flesh. (7) I resemble a pelican of the desert; I have become like an owl of the ruins. (8) I am sleepless and mourn like a lonely bird upon the roof. (9) All day long my foes taunt me. Those who mock me call me "The accursed". (10) I eat ashes as bread, and mingle my drink with my tears; (11) because of Thine anger and Thy wrath; for Thou hast lifted me up, and also cast me off. (12) My days are brief as a shadow; and I am withering like grass. (13) O Thou Eternal, who abidest forever, and whose Name endures for countless generations, (14) Thou wilt arise; Thou wilt have pity on Zion. For it is time to favor her; for the fixed time has come. (15) For her stones are dear to Thy

וְזִכְרְךָ לְדֹר וָדֹר׃ יג אַתָּה תָקוּם תְּרַחֵם צִיּוֹן כִּי עֵת
לְחֶנְנָהּ כִּי בָא מוֹעֵד׃ יד כִּי רָצוּ עֲבָדֶיךָ אֶת אֲבָנֶיהָ וְאֶת
עֲפָרָהּ יְחֹנֵנוּ׃ טו וְיִירְאוּ גוֹיִם אֶת שֵׁם יְיָ וְכָל מַלְכֵי
הָאָרֶץ אֶת כְּבוֹדֶךָ׃ טז כִּי בָנָה יְיָ צִיּוֹן נִרְאָה בִּכְבוֹדוֹ׃
יז פָּנָה אֶל תְּפִלַּת הָעַרְעָר וְלֹא בָזָה אֶת תְּפִלָּתָם׃
יח תִּכָּתֵב זֹאת לְדוֹר אַחֲרוֹן וְעַם נִבְרָא יְהַלֶּל יָהּ׃ יט כִּי
הִשְׁקִיף מִמְּרוֹם קָדְשׁוֹ יְיָ מִשָּׁמַיִם אֶל אֶרֶץ הִבִּיט׃
כא לִשְׁמֹעַ אֶנְקַת אָסִיר לְפַתֵּחַ בְּנֵי תְמוּתָה׃ כב לְסַפֵּר
בְּצִיּוֹן שֵׁם יְיָ וּתְהִלָּתוֹ בִּירוּשָׁלָיִם׃ כג בְּהִקָּבֵץ עַמִּים
יַחְדָּו וּמַמְלָכוֹת לַעֲבֹד אֶת יְיָ׃ כד עִנָּה בַדֶּרֶךְ כֹּחִי, קִצַּר
יָמָי׃ כה אֹמַר, אֵלִי, אַל תַּעֲלֵנִי בַּחֲצִי יָמַי בְּדוֹר דּוֹרִים
שְׁנוֹתֶיךָ׃ כו לְפָנִים הָאָרֶץ יָסַדְתָּ וּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ שָׁמָיִם׃
כז הֵמָּה יֹאבֵדוּ וְאַתָּה תַעֲמֹד, וְכֻלָּם כַּבֶּגֶד יִבְלוּ כַּלְבוּשׁ
תַּחֲלִיפֵם וְיֶחֱלָפוּ׃ כח וְאַתָּה הוּא וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתָּמּוּ׃
כט בְּנֵי עֲבָדֶיךָ יִשְׁכֹּנוּ וְזַרְעָם לְפָנֶיךָ יִכּוֹן׃

קכא א שִׁיר לַמַּעֲלוֹת אֶשָּׂא עֵינַי אֶל הֶהָרִים מֵאַיִן
יָבֹא עֶזְרִי׃ ב עֶזְרִי מֵעִם יְיָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃ ג אַל יִתֵּן

servants, and her dust they commiserate. (16) The nations will then revere the Name of the Eternal, and all the kings of the earth will submit to Thy majesty, (17) when the Eternal rebuilds Zion, and appears in His glory; (18) when He regards the prayer of the lonely and does not despise his petitions. (19) May this be written for the future generations, that people yet unborn may praise the Eternal. (20) That from His sacred heights, from the heavens, the Eternal looked down toward the earth, (21) to hear the groans of the prisoner, to set free those doomed to death, (22) that they may recount in Zion the name of the Eternal, and of His fame in Jerusalem, (23) when peoples and kingdoms gather together to worship the Eternal. (24) He had weakened my strength in my journey; He has cut short my days. (25) I say, O my God, remove me not in the midst of my days; Thou whose years endure age after age! (26) Long ago Thou didst lay the foundation of the earth, and the heavens are the work of Thy hands. (27) They may vanish, but Thou wilt endure; all of them may wear out like a garment; Thou mayest change them like a robe, and they are transformed; (28) but Thou art always the same, and Thy years never end. (29) The children of Thy servants will live, and their posterity will be perpetuated before Thee.

PSALM 121

(1) A Song for the Pilgrims: I raise my eyes to the hills; ah, whence is my help to come? (2) My help surely comes from the Eternal, who made heaven and earth. (3) "He will not let your foot slip—your

כַּמּוֹט רַגְלֶךָ אַל יָנוּם שֹׁמְרֶךָ: ד הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן
שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל: ה יְיָ שֹׁמְרֶךָ יְיָ צִלְּךָ עַל יַד יְמִינֶךָ:
ו יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא יַכֶּכָּה, וְיָרֵחַ בַּלָּיְלָה: ז יְיָ יִשְׁמָרְךָ
מִכָּל רָע יִשְׁמֹר אֶת נַפְשֶׁךָ: ח יְיָ יִשְׁמָר צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ
מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

קל א שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ יְיָ: ב אֲדֹנָי
שִׁמְעָה בְקוֹלִי, תִּהְיֶינָה אָזְנֶיךָ קַשֻּׁבוֹת לְקוֹל תַּחֲנוּנָי:
ג אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמָר יָהּ אֲדֹנָי מִי יַעֲמֹד: ד כִּי עִמְּךָ
הַסְּלִיחָה לְמַעַן תִּוָּרֵא: ה קִוִּיתִי יְיָ קִוְּתָה נַפְשִׁי וְלִדְבָרוֹ
הוֹחָלְתִּי: ו נַפְשִׁי לַאדֹנָי מִשֹּׁמְרִים לַבֹּקֶר שֹׁמְרִים לַבֹּקֶר:
ז יַחֵל יִשְׂרָאֵל אֶל יְיָ כִּי עִם יְיָ הַחֶסֶד וְהַרְבֵּה עִמּוֹ פְּדוּת:
ח וְהוּא יִפְדֶּה אֶת יִשְׂרָאֵל מִכֹּל עֲוֹנוֹתָיו:

משניות לקרות לזכות החולה

(ברכות ס״ד ב) רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן הַקָּנָה הָיָה מִתְפַּלֵּל
בִּכְנִיסָתוֹ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ וּבִיצִיאָתוֹ תְּפִלָּה קְצָרָה.
אָמְרוּ לוֹ מַה מָּקוֹם לִתְפִלָּה זוֹ? אָמַר לָהֶם, בִּכְנִיסָתִי

guardian does not slumber."—(4) He, who guards Israel, neither slumbers nor sleeps.—(5)"The Eternal is your guardian; the Eternal is your shade on your right-hand: (6) by day the sun will not hurt you, nor the moon by night: (7) The Eternal will guard you as you go and come, now and forever."

PSALM 130

(1) A Song for the Pilgrims: Out of the depths I cry to Thee, O Eternal, (2) My Lord, listen to my voice; let Thine ears be attentive to the sound of my supplication. (3) If Thou, O Eternal, shouldst record iniquities strictly, O Eternal, who could live on? (4) But with Thee there is forgiveness, that Thou mayest be worshiped. (5) I wait for the Eternal, my whole being waits—hoping for His word of pardon. (6) I wait for the Lord more eagerly than watchmen wait for the dawn; yes, as *watchmen for the dawn.* (7) O Israel, do hope in the Eternal, for with the Eternal there is grace, and with Him is a wealth of redemption. (8) For He will redeem Israel from all their sins.

CHAPTERS OF MISHNAYOTH

FOR THE BENEFIT OF THE SICK PERSON

Tractat Berachoth. Ch. 4

2. Rabbi Nehunia ben ha-kana used to pronounce a short prayer when he entered the Beth ha-Midrash (College), and again when he left it. The Sages asked him, "What occasion is there for this prayer?"

אֲנִי מִתְפַּלֵּל שֶׁלֹּא תֵּאָרַע תְּקָלָה עַל יָדִי, וּבִיצִיאָתִי אֲנִי נוֹתֵן הוֹדָיָה עַל חֶלְקִי:

(שם פ״ד ג) רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. בְּכָל יוֹם מִתְפַּלֵּל אָדָם שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר מֵעֵין שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אִם שְׁגוּרָה תְּפִלָּתוֹ בְּפִיו יִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה וְאִם לָאו מֵעֵין שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה:

(שם פ״ד ד) רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הָעוֹשֶׂה תְּפִלָּתוֹ קֶבַע אֵין תְּפִלָּתוֹ תַּחֲנוּנִים. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר. הַמְהַלֵּךְ בִּמְקוֹם סַכָּנָה מִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה קְצָרָה. אוֹמֵר. הוֹשַׁע הַשֵּׁם אֶת עַמְּךָ אֵת שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל. בְּכָל פָּרָשַׁת הָעִבּוּר יִהְיוּ צָרְכֵיהֶם לְפָנֶיךָ. בָּרוּךְ אַתָּה הַשֵּׁם שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:

(שם פ״ה א) אֵין עוֹמְדִין לְהִתְפַּלֵּל אֶלָּא מִתּוֹךְ כּוֹבֶד רֹאשׁ. חֲסִידִים הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ שׁוֹהִין שָׁעָה אַחַת וּמִתְפַּלְּלִין כְּדֵי שֶׁיְּכַוְּנוּ לִבָּם לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם. אֲפִילוּ הַמֶּלֶךְ שׁוֹאֵל בִּשְׁלוֹמוֹ לֹא יְשִׁיבֶנּוּ, וַאֲפִילוּ נָחָשׁ כָּרוּךְ

He answered them, "When I enter I pray that no cause of offence may arise through my teaching; and when I leave I return thanks for my vocation as a teacher of the Law."

3. Rabbi Gamaliel said, "One must say daily the Eighteen Benedictions (Standing Prayer)." Rabbi Akiba said, "If a man is accustomed to say it fluently, he shall say the Eighteen in full, if not, he says only a compendium of the Eighteen."

4. Rabbi Eliezer said, "If a man turns his prayers into a mechanical recitation, they cease to be humble supplications." Rabbi Joshua said, "If a man travels in dangerous places, let him say this short prayer: 'Save, O Eternal, Thy people, the remnant of Israel at every cross-road stage of their journey, let their wants be present before Thee. Praised be the Eternal, who hears prayers!'"

Chap. 5

1. Men are not to stand up and pray, except with profound humility. The pious men of ancient days used to pause a full hour before they began to pray, in order to direct their minds to the Omnipresence. Even though the king salute one he would not respond

עַל עֲקֵבוֹ לֹא יַפְסִיק׃

(שם פ״ה ה) הַמִּתְפַּלֵּל וְטָעָה סִימָן רַע לוֹ, וְאִם שְׁלִיחַ צִבּוּר הוּא, סִימָן רַע לְשׁוּלְחָיו, מִפְּנֵי שֶׁשְּׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ. אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא, כְּשֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל עַל הַחוֹלִים הָיָה אוֹמֵר, זֶה חַי וְזֶה מֵת. אָמְרוּ לוֹ, מִנַּיִן אַתָּה יוֹדֵעַ? אָמַר לָהֶם, אִם שְׁגוּרָה תְּפִלָּתִי בְּפִי יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהוּא מְקֻבָּל, וְאִם לָאו יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהוּא מְטוּרָף׃

(יומא פ״א ט) הָאוֹמֵר אֶחֱטָא וְאָשׁוּב אֶחֱטָא וְאָשׁוּב. אֵין מַסְפִּיקִין בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה; אֶחֱטָא וְיוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר אֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, דָּרַשׁ רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה, מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ, עֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַמָּקוֹם יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, עֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ אֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר עַד שֶׁיְּרַצֶּה אֶת חֲבֵרוֹ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, אַשְׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל, לִפְנֵי מִי אַתֶּם מִטַּהֲרִין, מִי מְטַהֵר אֶתְכֶם, אֲבִיכֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר, וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם. וְאוֹמֵר

to the salutation; and though a serpent wind itself round his heel, he would not stop his prayers, so intense was every one of the ancient Hasidim (X) in his devotions.

5. If a man prays and makes a mistake, it is a bad omen for him. If he be a Reader representing a congregation, it is a bad omen for his constituents, for a man's representative is like the man himself. It is related of Rabbi Hanina ben Dosa, that when he prayed for the sick he would say, "This one will live." The Sages asked him, "By what sign do you know it?" Said he, "If my prayer issues fluently from my mouth, I know that it is accepted."...

Yoma Ch. 8

9. He who says, "I will sin and then repent, I will sin again and repent again," is given no opportunity to repent. He who says, "I will sin and the Yom-Kippur (Day of Atonement) will atone for my transgressions," Yom Kippur does not make any atonement. Rabbi Eleazar ben Azariah expounds the text, "From all your sins before the Eternal shall ye be cleaned" (Lev. 16:30): Yom Kippur atones for a transgression of which a man has been guilty towards his God, but Yom Kippur cannot atone for a transgression a man has been guilty of towards his neighbor, until he has appeased his neighbor.

Rabbi Akiba said, Happy are ye, O Israel, for before whom do you cleanse yourselves, and who

(x) A sect of pious Jews were forerunners of the Pharisees.

מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל יְיָ, מַה מִּקְוָה מְטַהֵר אֶת הַטְּמֵאִים, אַף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְטַהֵר אֶת יִשְׂרָאֵל:

(ראש השנה פ"ג ה) וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגָבַר יִשְׂרָאֵל, וְגוֹמֵר (שמות יז יא). וְכִי יָדָיו שֶׁל מֹשֶׁה עוֹשׂוֹת מִלְחָמָה אוֹ שׁוֹבְרוֹת מִלְחָמָה? אֶלָּא לוֹמַר לָךְ כָּל זְמַן שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מִסְתַּכְּלִים כְּלַפֵּי מַעְלָה וּמְשַׁעְבְּדִין אֶת לִבָּם לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם הָיוּ מִתְגַּבְּרִים, וְאִם לָאו הָיוּ נוֹפְלִין. כֵּיוֹצֵא בַּדָּבָר, אַתָּה אוֹמֵר, עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף וְשִׂים אוֹתוֹ עַל נֵס וְהָיָה כָּל הַנָּשׁוּךְ וְרָאָה אוֹתוֹ וָחָי (במדבר כא מח), וְכִי נָחָשׁ מֵמִית אוֹ נָחָשׁ מְחַיֶּה? אֶלָּא בְּזְמַן שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מִסְתַּכְּלִין כְּלַפֵּי מַעְלָה וּמְשַׁעְבְּדִין אֶת לִבָּם לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם הָיוּ מִתְרַפְּאִים, וְאִם לָאו הָיוּ נְמוֹקִים:

(תענית פ"ב א) סֵדֶר תַּעֲנִיּוֹת כֵּיצַד? א) מוֹצִיאִין אֶת הַתֵּיבָה לִרְחוֹבָה שֶׁל עִיר, וְנוֹתְנִין אֵפֶר תְּכֵלֶת עַל גַּבֵּי הַתֵּיבָה, וּבְרֹאשׁ הַנָּשִׂיא וּבְרֹאשׁ אָב בֵּית דִּין, וְכָל אֶחָד

cleanses you of your transgressions?—Your Father in heaven! For it is said, "I will sprinkle clean water upon you, and you shall be clean" (Ezek. 36:25). It is also said, "The hope ("Mikveh" in Hebrew—"bath") of Israel is the Eternal" (Jer. 14:8); as the ritual bath purifies the unclean, so does the Holy One, Praised be He, cleanse Israel.

Rosh ha-Shanah Ch. 3

8. "When Moses held up his hand, then Israel prevailed" etc. (Ex. 17:11), could the hand of Moses strengthen or weaken the Israelites in their contest with Amalik?—The verse means this: when Moses held up his hand in prayer and Israel looked to heaven for aid, and subjected their will to their heavenly Father's they were triumphant, but when they ceased to do so, they failed. We find a similar instance: "Make a fiery serpent of brass, and set it on a pole, and every one that is bitten if he looks upon it shall live." (Num. 21:8). Could the brass serpent kill or cure? The verse means this: when the Israelites looked to heaven for aid, and subjected themselves to the will of their heavenly Father, they were cured; otherwise they perished.

Taanith Ch. 2

1. What is the order of the fast-days? The ark, containing the scrolls of the Law, is brought out in an open place of the city; ashes of burnt-substances are strewn on the heads of the Nasi (Prince or presi-

וְאֶחָד נוֹטֵל וְנוֹתֵן בְּרֹאשׁוֹ. הַזָּקֵן שֶׁבָּהֶן אוֹמֵר לִפְנֵיהֶם דִּבְרֵי כִּבּוּשִׁין: אַחֵינוּ! לֹא נֶאֱמַר בְּאַנְשֵׁי נִינְוֵה וַיַּרְא הָאֱלֹהִים אֶת שַׂקָּם וְאֶת תַּעֲנִיתָם, אֶלָּא וַיַּרְא הָאֱלֹהִים אֶת מַעֲשֵׂיהֶם כִּי שָׁבוּ מִדַּרְכָּם הָרָעָה. וּבַקַּבָּלָה הוּא אוֹמֵר, וְקִרְעוּ לְבַבְכֶם וְאַל בִּגְדֵיכֶם.

ב) עָמְדוּ בַּתְּפִלָּה מוֹרִידִין לִפְנֵי הַתֵּיבָה זָקֵן וְרָגִיל וְיֵשׁ לוֹ בָּנִים וּבֵיתוֹ רֵיקָם, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא לִבּוֹ שָׁלֵם בַּתְּפִלָּה, וְאוֹמֵר לִפְנֵיהֶם אַרְבַּע וְעֶשְׂרִים בְּרָכוֹת, שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה שֶׁבְּכָל יוֹם, וּמוֹסִיף עֲלֵיהֶן עוֹד שֵׁשׁ.

ג) וְאֵלּוּ הֵן: זְכֻרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת, אֶל יְיָ בַּצָּרָתָה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי, אֶשָּׂא עֵינַי אֶל הֶהָרִים וְגוֹמֵר, מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ יְיָ, תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי יַעֲטוֹף. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא הָיָה צָרִיךְ לוֹמַר זְכֻרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת, אֶלָּא אוֹמֵר תַּחְתִּיהֶן, רָעַב כִּי יִהְיֶה בָּאָרֶץ רָעָב כִּי יִהְיֶה וְגוֹמֵר, אֲשֶׁר הָיָה דְבַר יְיָ אֶל יִרְמְיָהוּ עַל דִּבְרֵי הַבַּצָּרוֹת, וְאוֹמֵר חוֹתָמֵיהֶן.

ד) עַל הָרִאשׁוֹנָה*) הוּא אוֹמֵר, מִי שֶׁעָנָה אֶת

*) הברכה הראשונה גואל ישראל לא נחשבת בין ששת הברכות הנוספות ולכן מונה כאן שבעה תחת שש. שניה היא זכרונות ושלישית שופרות.

dent of the community) and the president of the tribunal of justice (Sanhedrin), and other persons shall also put ashes on their heads; the oldest among them shall then address the people in terms of admonition appealing for true penitence: My brethren! consider that it is not written, concerning the penitence of the Ninevites that God regarded their having wrapped themselves in sackcloth, or their fasting; but rather God saw their *acts*, and that they had turned from their evil ways (Jonah 3:10). The prophet also says: "Tear your hearts and not your garments" (Joel 2:13).

2. When they have stood up to pray, they shall place at the pulpit an old experienced Reader who has children but lacks a housewife so that his heart is broken. He shall say the Eighteen Benedictions of the daily standing prayer, to which he shall add six interpolations.

3. These six are as follows: texts of (1) "Zicharonoth", and (2) "Shofaroth" of the additional prayer said on New Year's day, and the following Psalms: (3) In my distress I cried unto the Eternal (cxx). (4) I raise my eyes unto the hills (cxxi). (5) Out of the depths have I cried unto Thee, O Eternal. (6) A prayer for the afflicted when he is overwhelmed (cii). Rabbi Judah says it was not necessary to mention the "Zicharonoth" and "Shofaroth", but the following passages instead are to be said: "When

אַבְרָהָם בְּהַר הַמּוֹרִיָּה הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע בְּקוֹל צַעֲקַתְכֶם הַיּוֹם הַזֶּה. בָּרוּךְ אַתָּה הַשֵּׁם גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל.
עַל הַשְּׁנִיָּה הוּא אוֹמֵר מִי שֶׁעָנָה אֶת אֲבוֹתֵינוּ עַל יַם סוּף הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע בְּקוֹל צַעֲקַתְכֶם הַיּוֹם הַזֶּה. בָּרוּךְ אַתָּה הַשֵּׁם זוֹכֵר הַנִּשְׁכָּחוֹת. עַל הַשְּׁלִישִׁית הוּא אוֹמֵר, מִי שֶׁעָנָה אֶת יְהוֹשֻׁעַ בַּגִּלְגָּל הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע בְּקוֹל צַעֲקַתְכֶם הַיּוֹם הַזֶּה. בָּרוּךְ אַתָּה הַשֵּׁם שׁוֹמֵעַ תְּרוּעָה. עַל הָרְבִיעִית הוּא אוֹמֵר, מִי שֶׁעָנָה אֶת שְׁמוּאֵל בַּמִּצְפָּה הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע בְּקוֹל צַעֲקַתְכֶם הַיּוֹם הַזֶּה. בָּרוּךְ אַתָּה הַשֵּׁם שׁוֹמֵעַ צְעָקָה.
עַל הַחֲמִישִׁית הוּא אוֹמֵר, מִי שֶׁעָנָה אֶת אֵלִיָּהוּ בְּהַר הַכַּרְמֶל הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע בְּקוֹל צַעֲקַתְכֶם הַיּוֹם הַזֶּה. בָּרוּךְ אַתָּה הַשֵּׁם שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה. עַל הַשִּׁשִּׁית הוּא אוֹמֵר, מִי שֶׁעָנָה אֶת יוֹנָה מִמְּעֵי הַדָּגָה הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע בְּקוֹל צַעֲקַתְכֶם הַיּוֹם הַזֶּה. בָּרוּךְ אַתָּה הַשֵּׁם הָעוֹנֶה בְּעֵת צָרָה. עַל הַשְּׁבִיעִית הוּא אוֹמֵר, מִי שֶׁעָנָה אֶת דָּוִד וְאֶת שְׁלֹמֹה בְּנוֹ בִּירוּשָׁלַיִם הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם

there is famine in the land, when there is pestilence in the land" etc. (I Kings 8:37), and "the word of the Eternal came to Jeremiah concerning the dearth" etc. (Jer. 14:-), the concluding benediction is then added to each, as follows:

4. To the first benediction (*) he shall add: "May He who answered Abraham on Mount Moriah answer you, and listen to the voice of your petition on this day. Praised be the Eternal, the Redeemer of Israel." To the second benediction, he shall add, "May He who answered our ancestors on the Red Sea answer you, and listen to the voice of your cry on this day. Praised be the Eternal who remembers all things forgotten (by man)." To the third benediction he shall add, "May He who answered Joshua in Gilgal answer you and listen to the voice of your petition on this day. Praised be the Eternal who is willing to listen to the sound of the Shofar." To the fourth benediction he shall add: "May He who answered Samuel in Mizpah answer you and listen to the voice of your petition on this day. Praised be the Eternal who hearkens to prayers." To the sixth benediction

(*) This is the Seventh benediction of the standing prayer, and the first interpolation for this special occasion begins here as an introduction, but is not figured among the six additions; hence we have here seven instead of six beneditions.

וְיִשְׁמַע בְּקוֹל צַעֲקַתְכֶם הַיּוֹם הַזֶּה, בָּרוּךְ אַתָּה הַשֹּׁם הַמְרַחֵם עַל הָאָרֶץ:

(אבות פ״ד כב) רַבִּי אֱלְעָזָר הַקַּפָּר אוֹמֵר: הַקִּנְאָה וְהַתַּאֲוָה וְהַכָּבוֹד מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם. הוּא הָיָה אוֹמֵר: הַיְלוּדִים לָמוּת, וְהַמֵּתִים לְהֶחָיוֹת, וְהַחַיִּים לָדוּן. לֵידַע לְהוֹדִיעַ וּלְהוָּדַע, שֶׁהוּא אֵל, הוּא הַיּוֹצֵר, הוּא הַבּוֹרֵא, הוּא הַמֵּבִין, הוּא הַדַּיָּן, הוּא הָעֵד, הוּא בַּעַל דִּין, וְהוּא עָתִיד לָדוּן. בָּרוּךְ הוּא, שֶׁאֵין לְפָנָיו לֹא עַוְלָה וְלֹא שִׁכְחָה, וְלֹא מַשּׂוֹא פָּנִים, וְלֹא מַקַּח שׁוֹחַד, שֶׁהַכֹּל שֶׁלּוֹ. וְדַע שֶׁהַכֹּל לְפִי הַחֶשְׁבּוֹן. וְאַל יַבְטִיחֲךָ יִצְרֶךָ שֶׁהַשְׁאוֹל בֵּית מָנוֹס לָךְ, שֶׁעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה נוֹצָר וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה נוֹלָד, וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה חַי, וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה מֵת, וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא:

(עוקצין פ״ג סוף) אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַנְחִיל לְכָל צַדִּיק וְצַדִּיק שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַעֲשָׂרָה עוֹלָמוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר לְהַנְחִיל אוֹהֲבַי יֵשׁ וְאוֹצְרוֹתֵיהֶם

he shall add: "May He who answered Jonah in the entrails of the fish answer you, and listen to the voice of your petition on this day. Praised be the Eternal who answers in time of distress." To the seventh benediction he shall add: "May He who answered David and his son Solomon in Jerusalem answer you, and listen to the voice of your petition on this day. Praised be the Eternal who has compassion on his creatures of the earth. Amen."

Tractat Aboth Ch. 4

29. Rabbi Eleazar ha-Kappar said: Those that are born are destined to die, and the dead shall be resurrected; the living must learn and teach, to make known that He is God: that He is the Maker and also the Creator; that He is the investigator and also the Judge; He is the Witness and likewise the Prosecutor, and that He is to declare final judgment. Praised be He in whose presence there is neither injustice nor condoning; neither partiality not bribery. And mind you, everything is figured out closely. Do not be inclined to think the grave is a place of escape from your responsibility. For not by your design were you created, and you live and die in spite of yourself; moreover you will have to account strictly for all your deeds before the Supreme Ruler, the Holy One, praised be He.

אָמַרְתָּ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן חֲלַפְתָּא לֹא מָצָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּלִי מַחֲזִיק בְּרָכָה לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא הַשָּׁלוֹם שֶׁנֶּאֱמַר יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַּשָּׁלוֹם:

תפלה לסיום הלמוד בעד החולה

אחר שאמרו מזמורי תהלים ולמדו במשנה

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ תָּבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתֵנוּ וְתַלְמוּד תּוֹרָתֵנוּ וּתְבָרֵךְ אֶת הַחוֹלֶה [לנקבה: הַחוֹלָה — פלוני או פלונית] וְהָקֵל אֶת דִּינוֹ [דִּינָהּ] וּתְבָרְכוֹ [וּתְבָרְכָהּ] כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ: בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי אָבוֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ. וּבְזְכוּת הַתּוֹרָה הַאֲרִיךְ יָמָיו [יָמֶיהָ] כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב כִּי הִיא חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ, וְכָתוּב כִּי אֹרֶךְ יָמִים וּשְׁנוֹת חַיִּים וְשָׁלוֹם יוֹסִיפוּ לָךְ, וְכָתוּב רְפָאוֹת תְּהִי לְשָׁרֶךָ וְשִׁקּוּי לְעַצְמוֹתֶיךָ, כִּי חַיִּים הֵם לְמוֹצְאֵיהֶם וּלְכָל בְּשָׂרוֹ מַרְפֵּא, דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם, שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב אָמַר יְיָ וּרְפָאתִיו:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתְךָ וְדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ שֶׁלָּמַדְנוּ בַּעֲבוּר (פלוני או פלונית) לִהְיוֹת לוֹ לִזְכוּת וּלְהַגֵּן

Tractat Ukzin Ch. 3

12. Said Rabbi Joshua ben Levi: In the future, the Holy One, Praised be He, will grant to every righteous man three hundred and ten worlds, as it is said. "Endowing my friends, with wealth and filling their treasures" (The word "Yesh" wealth has two letters of the value of 310). Said Rabbi Simon ben Halafta: "The Holy One, Praised be He, could find no better receptacle for blessing for Israel than peace." So it is said: "The Eternal gives strength to His people; the Eternal blesses His people with peace."

A PRAYER FOR THE SICK

AT THE CONCLUSION OF SAYING THE PSALMS AND THE MISHNAYOTH:

O, our God and God of our ancestors, let our prayers and the study of our Torah come before Thee, and bless the sick person (named...) and relieve his (or her) affliction. As it is said, "In every place where my name is mentioned, I will come to bless you." And on account of the merit of studying the Torah, may his (or her) days be prolonged, as it is written, "For that is your life, and the length of your days." It is also said, "This will be health to your flesh and refreshment to your bones. For they are life to those who find them, health to all their flesh." And it is said, "Her ways are ways of pleasantness, and all her paths are peace." Also, "Perfect peace to those who

עָלָיו [לָהּ לִזְכוּת וְלַהֲנֵן עָלֶיהָ], וּמְחַל לוֹ עַל כָּל פְּשָׁעָיו [לָהּ עַל כָּל פְּשָׁעֶיהָ]. יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ הָאֵל הַנֶּאֱמָן אַב הָרַחֲמִים הָרוֹפֵא לְכָל תַּחֲלוּאֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל שֶׁתִּשְׁלַח מַרְפֵּא וַאֲרוּכָה וּתְעָלָה לְנֶפֶשׁ (פלוני או פלונית) וּתְמַלֵּא רַחֲמִים עָלָיו [עָלֶיהָ] לְהַחֲלִים וּלְרַפְּאוֹת וּלְחַזֵּק וּלְהַחֲיוֹת אוֹתוֹ [אוֹתָהּ] וְיִקָּיֵם בּוֹ [בָּהּ] וּבְכָל חוֹלֵי יִשְׂרָאֵל מִקְרָא שֶׁכָּתוּב כָּל הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְּמִצְרַיִם לֹא אָשִׂים עָלֶיךָ, כִּי אֲנִי יְיָ רֹפְאֶךָ. וְהֵסִיר יְיָ מִמְּךָ כָּל חֳלִי וְכָל מַדְוֵי מִצְרַיִם הָרָעִים, אֵל נָא רְפָא נָא (פלוני או פלונית) לְהָקִים אוֹתוֹ מֵחָלְיוֹ [אוֹתָהּ מֵחָלְיָהּ] וְהַאֲרִיךְ עוֹד יְמֵי חַיָּיו [חַיֶּיהָ] חַיִּים שֶׁל בְּרִיאוּת, חַיִּים שֶׁל טוֹבָה, חַיִּים שֶׁל שָׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב כִּי אֹרֶךְ יָמִים וּשְׁנוֹת חַיִּים וְשָׁלוֹם יוֹסִיפוּ לָךְ. אָמֵן:

מי שברך לחולה

בבית הכנסת בשבת אחר קריאת התורה או כשיעלה המברך לעליה, יאמר החזן:

מִי שֶׁבֵּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב שָׂרָה

are far and to those who are near"; then said the Eternal, "I will heal him!"

O Lord of the world, for the sake of Thy Torah and Thy holy words, which we recited for the benefit of (named...), may he (or she) be worthy of Thy protection and forgiveness for his (her) sins. May it be Thy will, O faithful God and merciful Father, who heals all the sick among Thy people Israel, to send a healing remedy and cure to (named...), O have pity on him (her) to heal and cure, to strengthen and revive him (her), to apply to him (her) and to all the sick in Israel, Thy promise, "I will inflict none of the diseases on you which I inflicted on the Egyptians, for I, the Eternal, am your physician." "The Eternal will also free you from all sickness and will make you immune from all malignant diseases of Egypt." Pray, O God, heal (named...) that he (she) may recover from his (her) sickness, and may Thou prolong his (her) life, with health, welfare and peace, as it is said, "Length of days, and years of vitality and peace, will they add to thee." Amen.

BLESSING THE SICK

IN THE SYNAGOGUE ON SABBATH, AFTER THE READING OF THE TORAH.

He who blessed our patriarchs Abraham, Isaac and Jacob, and our matriarchs Sarah, Rebecca, Rachel

רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה הוּא יְבָרֵךְ אֶת הַחוֹלָה (לנקבה הַחוֹלָה — פלוני או פלונית) בַּעֲבוּר שֶׁמַּר (פלוני בן פלוני) נָדַר בַּעֲדוֹ (בַּעֲדָהּ).....בְּשֵׁכַר יְהֹוָה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְרַחֵם עָלָיו (עָלֶיהָ) וְעַל שְׁאָר חוֹלֵי יִשְׂרָאֵל. שַׁבָּת הִוא מִלְּזְעוֹק וּרְפוּאָה קְרוֹבָה לָבוֹא, וְרַחֲמָיו מְרֻבִּים, שִׁבְתוּ בַּשָּׁלוֹם, וְחַיִּים וְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׂנִים טוֹבִים עִם כָּל יִשְׂרָאֵל, וְנֹאמַר אָמֵן.

בחול ביום שני וחמישי כשיתפלל בצבור, אחר יריאת התורה, יאמר:

מִי שֶׁבֵּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה, הוּא יְבָרֵךְ וִירַפֵּא אֶת הַחוֹלָה (הַחוֹלָה) בַּעֲבוּר שֶׁמַּר (פלוני בן פלוני) נָדַר בַּעֲדוֹ (בַּעֲדָהּ) .....בְּשֵׁכַר יְהֹוָה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְרַחֵם עָלָיו (עָלֶיהָ) וְיַרְפְּאֵהוּ וְיַחֲזְקֵהוּ וִיחַיֵּהוּ וְיַצִּילֵהוּ (וִירַפְּאָהּ וְיַחֲזְקָהּ וְיחַיָּהּ וְיַצִּילָהּ) מִכָּל צָרָה וְצוּקָה, וְיִשְׁלַח מְהֵרָה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל אֵבָרָיו וְגִידָיו וּלְכָל גּוּפוֹ וְנַפְשׁוֹ (אֵבָרֶיהָ וְגִידֶיהָ וּלְכָל גּוּפָהּ וְנַפְשָׁהּ) וְיָנוּחַ עָלָיו (עָלֶיהָ) כָּל הַבְּרָכוֹת וִיבַטֵּל מֵעָלָיו (מֵעָלֶיהָ) כָּל גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת

and Leah, bless also the sick person (named...) on whose behalf Mr. ...has donated .....and by virtue of this deed, the Holy One, Praised be He, will be merciful on him (her) and on all sick persons in Israel. This is the Sabbath day, when supplication is not in order, but a cure is near because His mercy is abundant. May they enjoy the Sabbath in peace with prolonged days and pleasant years, together with all Israelites. Amen.

ON MONDAY AND THURSDAY AFTER THE READING OF THE TORAH IN THE SYNAGOGUE:

He who blessed our patriarchs Abraham, Isaac and Jacob, and our matriarchs Sarah, Rebecca, Rachel and Leah, He will also bless and heal the sick person (named....) on whose behalf Mr.... has donated... and by virtue of his deed, the Holy One, Praised be He, will be merciful to him (her) and to all sick persons in Israel, and will heal, strengthen, revive and spare him (her) from all trouble and tribulations; and may He send him (her) a perfect cure to all his (her) limbs and nerves, a cure for body and soul, and countermand all evil decrees; and fulfill all his (her) needs for good; may salvation spring up for him (her) speedily. This may be His will—Amen.

וימלא כל משאלות לבו (לבה) לטובה ויצמיח לו (לה) ולכל ישראל ישועה בקרוב. וכן יהי רצון ונאמר אמן:

ברכת האבות לבניהם

ראוי לחולה לברך את בניו קודם מותו, וכן מצינו ביעקב אבינו שברך את בניו לפני מותו. ויאמר הפסוקים האלה:

יְשִׂימְךָ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וְכִמְנַשֶּׁה [לנקבה יאמר יְשִׂימֵךְ אֱלֹהִים כְּשָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה. מְנָשִׁים בָּאֹהֶל תְּבֹרָךְ].

יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ. יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ. יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם.

וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְיָ רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יְיָ.

הַמַּלְאָךְ הַגֹּאֵל אוֹתִי מִכָּל רָע, יְבָרֵךְ אֶת הַנְּעָרִים וְיִקָּרֵא בָהֶם שְׁמִי וְשֵׁם אֲבוֹתַי אַבְרָהָם וְיִצְחָק, וְיִדְגּוּ לָרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ.

בְּרוּכִים אַתֶּם לַיְיָ, עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ.

BLESSING THE CHILDREN BY THE SICK PERSON

It is proper that the sick person shall bless his children and grandchildren when he feels that he is approaching death; this is exemplified by Jacob (Gen. 48:9).

"May God make you like Ephraim and Manasseh!"* "May the Eternal bless you, and protect you; may the Eternal's light shine on you, and be gracious to you; May the Eternal regard you, and grant you peace." "And the spirit of the Eternal will rest upon you—the spirit of wisdom and understanding, the spirit of counsel and potency, the spirit of knowledge and the reverence for the Eternal."

"The angel who has delivered me from all harm—may He bless the lads, so that my name may be carried on through them, together with the names of my fathers, Abraham and Isaac; may they grow into multitudes on earth."

"Blessed be you by the Eternal; who made heaven and earth."

---

* *For daughters he may say:*

May God make you like Sarah, Rebecca, Rachel and Leah. "Above the women of the tent (the matriarchs) shall you be blessed."

ברכת הגומל

כשיצא הנרפא מביתו ילך לבית הכנסת בעת שקורין בתורה ביום שני וחמישי או ביום השבת, ויברך בפני הקהל אחר הברכה האחרונה לעלותו לקריאת התורה, ויאמר הנרפא:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַגּוֹמֵל לְחַיָּבִים טוֹבוֹת שֶׁגְּמָלַנִי כָּל טוֹב.

והקהל עונים:

מִי שֶׁגְּמָלְךָ כָּל טוֹב, הוּא יִגְמָלְךָ כָּל טוֹב סֶלָה.

דיני גסיסה

אדם גוסס נוטה למות אין רשאין להפרד ממנו, כדי שלא תצא נפשו והוא יחידי. ולא יזיזנו ממקומו ולא יתנו לו דבר בפיו, אבל אם הגוסס עודנו בכח ותובע באמירה או ברמיזה שיתנו לו לשתות נותנין לו. ואסור לעשות לו שום דבר שהוא מצרכי המת עד אחר שימות. גם יוציאו את אשתו ובניו מחדרו כדי שלא יראה צערם ולא ישמע קול בכיתם, אבל אם יכולים לעמוד על עמדם לבלי ירעידו את החולה יעשו כן.

אם רואים בגוסס שנפשו יוצאת נוהגין לפתוח חלון אחד. ואחר יציאת נשמתו לא יגעו בו כלל עד כעשרה רגעים, וישאלו הרופא אם הוא מת, ואם אין שם רופא יקחו נוצה רכה ויניחו אותה תחת החוטם של הנפטר, ואם הנוצה נשארת בלי תנועה

BENEDICTION ON RECOVERING FROM SICKNESS

Read Psalm 107 and the passage by King Hezekiah when he recovered from his disease (Isaiah 38:10-20). When the patient is able to go to the Synagogue on Monday or Thursday or on Sabbath, and he is called up to read a portion of the Torah, after the last benediction, he shall say:

"Praised be the Eternal, our God, Ruler of the universe, who disburses favors even to those who are guilty of sin, since He rendered me bounteous favors."

The Congregation answers:

"May He who favored you, continue to favor you bountifully."

WHEN THE SICK IS IN DANGER

When the patient is in a serious condition, several persons may be called in to recite psalms for his benefit. The selection of the chapters for this occasion is as follows: Psalm 20, 23, 27, 30, 32, 41, 88, 121 and 130. Also Psalm 66, 90, 103, 104, 107, 116, 117, 118, 128, 134, 142, 143, 145, 148, 150. On Friday afternoon add psalm 92.

IN DYING CONDITION

On noticing a change for the worse and that dissolution is near, they should discontinue saying the psalms and recite the following verses:

הוא סימן שאין בו רוח. ויאמרו ברוך דיין האמת. והעומדים אצלו יקרעו דבר מועט בבגדיהם ויכולין לתפרו מיד אח"כ. ויעצימו את עיניו של הנפטר ויקשרו לחייו שלא יתנפחו, ואח"כ יניחו אותו על הארץ, על תבן שאינו מקבל טומאה, ורגליו לצד הפתח ויכסו אותו בסדין. וידלקו נר בראשו של מת, וישפכו כל המים השאובים אשר בבית.

צריכין לשמור את המת, והמשמר פטור מתפלה ומכל מצות, ואם שנים משמרים, אחד משמר ואחד מתפלל בחדר שני. אין ללמוד ואין להתפלל בפני המת כ"א בחדר אחר, ואם אין חדר אחר יעשו מחיצה בפני המת. בשבת לא ישימו נר אצלו עד אחר מוצאי שבת, אבל ביו"ט עושין הכל כמו בחול.

אם רואין כי החולה הוא סמוך ליציאת נשמתו יאמרו הנאספים שם הפרשיות האלה בתהלים — ס, סו, צ, קג, קד, קז, קטז, קיז, קיח, קכח, קלד, קמב, קמג, קמה, קמח, קנ. ואם הוא ערב שבת יאמרו מזמור שיר ליום השבת סימן צב.

אם רואים שנוי גדול בחולה והוא קרוב למיתה, יפסקו מלומר מזמורי תהלים ויאמרו הפסוקים האלה:

לְךָ כִּי שְׂלַחֵךְ יְיָ. לְךָ וַיָ יְהֵיֶה עִמָּךְ. יְיָ אֱלֹהָיו עִמּוֹ וְיַעַל (שלש פעמים). יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ. יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָ. יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם. מִימִינְךָ מִיכָאֵל, מִשְּׂמֹאלְךָ גַּבְרִיאֵל, מִלְּפָנֶיךָ אוּרִיאֵל,

"Go, since the Eternal sends you; go, the Eternal is with you; the Eternal God is with him and he will ascend." (Repeat twice).

"May the Eternal bless you, and protect you; may the Eternal's light shine on you and be gracious to you; may the Eternal regard you and grant you peace. On your right side is the angel Michael, on your left Gabriel, at your front Uriel, at your back Raphael, and on your head the halo of God." "The angel of the Eternal encamps around those who revere Him, and he rescues them." "Be strong and brave; fear not nor be dismayed; for the Eternal your God is with you in whatever you undertake." "Why art thou brought low, my spirit, and why dost thou murmur within me? Wait thou for God; for I shall again praise Him for His salvation; by the contenance of my God." "Like an eagle stirring up its nestlings, fluttering over its brood, spreading its wings to catch them, and carrying them on its pinions." "Awake, north wind, and come south wind! Blow upon my garden, that its perfume may distill; that my beloved may come to his garden, and eat its choice fruits." "Open the gates, that the righteous people may enter, those who keep His faith." "The Eternal will guard you from all evil; the Eternal will guard your goings and comings, henceforth and forever."

מֵאַחֲרֶיךָ רָפָאֵל, וְעַל רֹאשְׁךָ שְׁכִינַת אֵל. חוֹנָה מַלְאַךְ יְיָ סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם. חֲזַק וֶאֱמָץ אַל תַּעֲרֹץ וְאַל תֵּחָת כִּי עִמְּךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ. מַה תִּשְׁתּוֹחֲחִי נַפְשִׁי וּמַה תֶּהֱמִי עָלָיַ הוֹחִלִי לֵאלֹהִים כִּי עוֹד תּוֹדֶנּוּ יְשׁוּעוֹת פָּנָיו וֵאלֹהָיו. כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ עַל גּוֹזָלָיו יְרַחֵף יִפְרֹשׂ כְּנָפָיו יִקָּחֵהוּ יִשָּׂאֵהוּ עַל אֶבְרָתוֹ. עִירִי צָפוֹן וּבוֹאִי תֵּימָן הָפִיחִי גַּנִּי יִזְלוּ בְשָׂמָיו יָבֹא דוֹדִי לְגַנּוֹ וְיֹאכַל פְּרִי מִגְדָּיו. פִּתְחוּ שְׁעָרִים וְיָבֹא גוֹי צַדִּיק שׁוֹמֵר אֱמֻנִים. יְיָ יִשְׁמָרְךָ מִכָּל רָע יִשְׁמֹר אֶת נַפְשֶׁךָ. יְיָ יִשְׁמָר צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם.

פסוקי היחוד

אם יראו שנפשו יוצאת יעמדו על רגליהם ויביטו בפניו ויאמרו בקול רם:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד.

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. (שלש פעמים)

יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים. (שבע פעמים)

ואם אמרו ועדיין לא נסתלקה נשמתו ישנו וישלשו עד שתצא נפשו, ויכוונו שתצא נשמתו באחד.

THE DECLARATION OF GOD'S UNITY

Observing the dissolution, those present stand up and looking into the face of the dying, recite: Hear, O Israel, the Eternal is our God, the Eternal is One.

"Praised be the Name of His glorious Sovereignty forevermore" (and repeat twice). "The Eternal is God" (and repeat 6 times).

Repeat the "Eternal is One" till the dissolution. Then Say:

"The Eternal gave and the Eternal has taken away; Praised be the Eternal our God, the Ruler of the universe, the true Judge."

When the patient begins to sink, he should not be left alone; he should not be moved from his position, nor given anything in his mouth, except when he expresses a desire by word or sign. It is forbidden to prepare his shroud or do anything in connection with his funeral while he is sinking. His wife and children shall not be present in his chamber, so as not to disturb him by their crying, unless they can control their emotions.

When his dissolution is near, it is customary to open the window in his room. After the dissolution no one shall touch him for about ten minutes. A physician must pronounce him dead, and if there is none on hand, some one shall test the breath of his nostrils with a light feather, if it does not stir, it is a sign of death. The eyes of the deceased are to be closed, his chin tied up and his mouth closed to prevent swelling; a clean shirt is put on the corpse, and an hour later the corpse is laid down on the floor which is first covered with straw or sawdust; the feet of the deceased toward the door of exit, and a lighted candle at the head. On Sabbath the candle is not lighted.

כל העומדים בשעת יציאת נשמתו חייבים לקרוע, ואמרו בגמרא למה הוא דומה לספר תורה שנשרפה (שבת קה:). וקורעים קריעה קטנה באיזה מקום בשולי בגדיהם, ואומרים ברוך דיין אמת והפסוקים האלה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם דַּיָּן הָאֱמֶת.

יְיָ נָתַן וַיְיָ לָקָח יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ.

וִיהִי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ:

צא א יֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן בְּצֵל שַׁדַּי יִתְלוֹנָן: ב אֹמַר לַיְיָ מַחְסִי וּמְצוּדָתִי אֱלֹהַי אֶבְטַח בּוֹ: ג כִּי הוּא יַצִּילְךָ מִפַּח יָקוּשׁ מִדֶּבֶר הַוּוֹת: ד בְּאֶבְרָתוֹ יָסֶךְ לָךְ, וְתַחַת כְּנָפָיו תֶּחְסֶה צִנָּה וְסֹחֵרָה אֲמִתּוֹ: ה לֹא תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה מֵחֵץ יָעוּף יוֹמָם: ו מִדֶּבֶר בָּאֹפֶל יַהֲלֹךְ מִקֶּטֶב יָשׁוּד צָהֳרָיִם: ז יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ: ח רַק בְּעֵינֶיךָ תַבִּיט וְשִׁלֻּמַת רְשָׁעִים תִּרְאֶה: ט כִּי אַתָּה יְיָ מַחְסִי עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ: י לֹא תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ: יא כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ: יב עַל כַּפַּיִם

Continue to recite:

PSALM 91

(90:17) May the favor of the Lord our God rest on us; and prosper all the work we undertake.

(1) Happy is he who dwells under the shelter of the Most High, who abides under the shadow of the Almighty, (2) who calls the Eternal, "My refuge and my fortress, my God, in whom I trust". (3) For He rescues you from the snare of the fowler, from the deadly pestilence; (4) With His pinions He protects you, and underneath His wings you find refuge. His faithfulness is a shield and buckler. (5) You need not fear the terrors of the night, nor the arrow flying by day, (6) nor the pestilence that stalks in the dark, nor the plague that rages at noonday. (7) A thousand may fall at your side and ten thousand at your right hand, but the plague will never reach you. (8) You will have only to look on and see how the wicked are punished. (9) But you have made the Eternal your shelter, and the Most High your home. (10) So no disaster will befall you, nor calamity approach your tent. (11) For he will put you in charge of His angels to guard you wherever you go. (12) They will hold you by their hand, lest you strike your foot upon a stone. (13) Upon lions and reptiles you may tread; upon the young lion and the dragon you may trample. (14) "Because he clings to me in love. I will deliver him; I will set him on high because he

יְשַׁאֲוֹנֵךְ פֶּן תִּגֹּף בָּאֶבֶן רַגְלֶךָ: יג עַל שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ תִּרְמֹס כְּפִיר וְתַנִּין: יד כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי יָדַע שְׁמִי: טו יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֵהוּ, עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ: טז אֹרֶךְ יָמִים אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי:

וילבשו אותו כתונת נקיה ואחר שעה אחת ישימו אותו על הקרקע ולא יניחו תחתיו כר או כסת רק תבן או דבר אחר שאינו מקבל טומאה ויכסו אותו בסדין, וישימו רגליו לצד הפתח, ויניחו נר דלוק בצד ראשו, ויאמרו:

בֵּית יַעֲקֹב לְכוּ וְנֵלְכָה בְּאוֹר יְיָ. אֵל אֱלֹהִים יְיָ וְהֹבִיר וַיִּקְרָא אָרֶץ. מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ. בָּא שָׁלוֹם יָנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם. כִּי עָפָר אַתָּה וְאֶל עָפָר תָּשׁוּב.

אדון עולם — יגדל

המהרה

תפלה לקברנים שיתפללו קודם שיתחילו להתעסק במת.

אָנָּא אֱלֹהֵי הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים, שֶׁכָּל אוֹרְחוֹתֶיךָ חֶסֶד וֶאֱמֶת, וְצִוִּיתָנוּ לַעֲשׂוֹת חֶסֶד וֶאֱמֶת עִם הַמֵּתִים, וּלְהִתְעַסֵּק

knows My name. (15) When he calls upon me I will answer him; I will be with him in trouble; I will set him free and honor him. (16) With long life I will satisfy him, and show him my salvation."

The following verses are then recited:

"O house of Jacob, come, we will walk in the light of the Eternal. The Almighty God Eternal has spoken and called into existence the world, that extends from where the sun rises to where the sun sets." "Let him come in peace and rest in the place of his repose." "You were created from dust and unto dust you shall return."

Then recite: Adon Olam; Yigdol

All those who are present at the dissolution shall make a small rent on the bottom of one of their garments, which rent they are permitted to sew together when they leave the corpse. The Talmud observes: "One who sees the soul depart from the body is like he would see the scroll of the Torah consume in fire" (Shab. 105-6).

Then they say:

The corpse must be watched. The watchman is exempt from reciting the "Shema" and from saying his prayers, unless there is more than one watchman, in that case they can alternate. No prayer or religious study shall be conducted in the death-chamber. If there is no other room, they may partition the chamber by a screen and continue the prayers and readings in the other half of the room.

בְּקִבְרָתָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב כִּי קָבוֹר תִּקְבְּרֵנוּ. וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁתְּאַמְּצֵנוּ וּתְחַזְּקֵנוּ לַעֲשׂוֹת מִלֹּאכְתֵּנוּ מְלֹאכֶת שָׁמַיִם זוֹ כָּרָאוּי, הֵן בְּטַהֲרַת הַמֵּת, בִּלְבִישָׁתוֹ וּבִקְבָרָתוֹ, וְתִשְׁמְרֵנוּ מִכָּל נֶזֶק וּתְקָלָה, שֶׁלֹּא נִכָּשֵׁל בְּמַעֲשֶׂה יָדֵינוּ. לְקַיֵּם בָּנוּ הַמִּקְרָא שׁוֹמֵר מִצְוָה לֹא יֵדַע דָּבָר רָע. וְתַעֲמֹד לָנוּ זְכוּת מִצְוַת גְּמִילוּת חֶסֶד וֶאֱמֶת לְמַלְאֹת יָמֵינוּ בְּטוֹבָה. וְחַסְדְּךָ יְיָ עָלֵינוּ לְעוֹלָם:

לא יטהרו את המת עד שיהיו מוכנים כל תכריכיו, וכשיתחילו להתעסק במת בטהרתו ינהגו בו כבוד כאילו הוא חי, ולא ידברו בפניו דברים בטלים אלא מה שהוא מצרכי המת. וישגיחו לעשות הכל בנקיות יתירה. ויטלטלו אותו שנים או שלשה אנשים.

מטהרין את המת במים פושרין ולא בחמין או בקרין, ויהיו לפחות תשעה קבין מים, והמת יהיה בטהרתו מכוסה בסדין על פני כולו מראשו ועד רגליו, וירחצו אותו ע"י הסדין, ויתחילו מראשו ויסיימו ברגליו, וישימו יד על פיו כששופכין עליו המים כדי שלא יבואו המים לתוך פיו. והמים הנשארים ישפכו עליו מראשו ועד רגליו, והיא עיקר הטהרה, וינגבו אותו היטב בכל מקום. אח"כ מלבישים את המת תכריכיו, שיהיו מפשתן לבן או צמר גפן לבן, בלי קרע ובלי רבב, ובתפירתן אין לעשות קשרים

THE TAHARAH

The mithaskim who are engaged (as an honorable body) to perform the rites of the dead, before commencing their duties, shall say the following prayer:

O God of kindness and mercy, whose ways are of true benevolence, and who has commanded us to practice true kindness with the dead, and to engage in the burying of the dead, as it is written "And you shall bury him" (Deut. 21:23) may it be Thy will, O Eternal our God, to encourage and strengthen us in the performance of our undertaking of this holy work, of cleansing and washing the body and putting on the shroud and in burying the deceased. And may Thou keep us from any harm and injury or fault in the work of our hands, as it is said: "He who observes the Command shall experience no evil." May the reward of this work of loving-kindness prolong our lives in welfare, and may the kindness of God rest on us forever.

The rite of washing the corpse before burial is performed by members of the mithaskim. The body is lifted up and placed on the cleansing table known as the is lifted up and placed on the cleansing table known as the "Taharah-board", the shirt and other clothes are removed from the corpse and it is enveloped in a white sheet. Holding up the ends of the sheet, half covered, the body is thoroughly rubbed and cleansed from head to foot, with lukewarm water, during which process the mouth is covered so that no water may enter it.

The position of the body is changed with the successive stages of the operation. First it lies face upward; next, upon the right and the left side; finally it is returned to its original position. After the body has been cleansed, nine measures ("kab") of water are poured over the head and body while it is in a partly upright position. The last operation with the remaining water constitutes the real taharah. When pouring the remaining water, the verse of Ezek. 34:25 is recited:

"I will pour on you pure water, and you shall be cleansed; from all your uncleanliness and abominations I will purify you."

The hair is combed and the nails cleaned but not cut. The body is then thoroughly dried, care being taken to keep it covered. It is then clothed in the shroud. The water may be perfumed with spices and disinfecting chemicals. The bodies of women undergo the same process of purification at the hands of their own sex.

The ceremony should be performed by no less than two persons, preferably by three.

After the ceremony the taharah-board is cleaned and dried. Those who perform the taharah cleanse their hands with salt water or disinfecting chemicals. In modern times the taharah is performed in a hired funeral parlor.

THE SHROUD

The shroud for the dead is made of white linen or cotton cloth, which is cut and sewed together into garments with large stitches; the ends of the thread are left unknotted; several garments are made. For a man: breeches, a shirt and an overgarment, similar to a surplice, a girdle and a cap in the form of a miter. For a woman an apron with strings replaces the breeches and the girdle, and the cap is flat. To a religious man's attire is added the Tallith he wore at prayers, but with one of the fringes (tzizith) cut, to show that the dead are exempt from wearing a garment with tzizith.

This simple and inexpensive shroud is used for the rich and poor alike, to make no distinction of wealth for the dead, and not to put a burden on the relatives of the poor classes (Moed katan 27a). One who dies as a result of violence or in consequence of a loss of blood, or a woman who dies in confinement, must be buried in the bloody garments worn at the time of death, because the lost blood which caused the death is part of the body and as such requires burial. But when there is no loss of blood or there is partial recovery before death

בחוטים. התכריכין הם שלשה בגדים הכתונת והמכנסים על מתניו והסדין שעל הכתונת עם האזור. גם מלבישין את רגליו באנפלאות לבנות ומצנפת לבנה על ראשו. הכל מפשתן או צמר גפן לבן. ויש שמשימין טלית עליו מלמעלה וחותכין אחת מציצותיו לעשותן פסול, להראות כי המת פטור מן המצות, ולאשה מכסין עוד מעיל על הכתפים במקום הטלית, ועוסקין בה נשים מתעסקות.

כששופכין המים על המת אומרים:

וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל טֻמְאוֹתֵיכֶם וּמִכֹּל גִּלּוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם:

הלוית המת

מצוה גדולה היא ללוות את המת להובילו לקברות, ואמרו, מבטלין תלמוד תורה להוצאת המת של תלמיד חכם (כתובות יז:), ועכשיו מבטלין לכל אדם מישראל בזמן הזה שיודע במקרא או במשנה (ש"ע יו"ד סי' שסא הגהת הרמ"א). ואם אינו יכול לבטל ממלאכתו לפחות ילווהו ארבע אמות (ברכות יח.). ובקהלות קטנות נוהגין לסגור החניות בשעת הוצאת המת (ע' שבת קמז:).

כשמוליכין המת לקבורה אומרים מזמור צ"ב יושב בסתר עליון (לעיל צד 42), ומוסיפין:

מַלְאֲכֵי הַשָּׁלוֹם הֵם יֵצְאוּ לְקָרָאתְךָ
וּבְצֵרוֹר הַחַיִּים תְּהִי צְרוּרָה נִשְׁמָתְךָ

though death occurs later as a result of the injury, the person is buried in the usual way. Even where the corpse is buried with the old garments they are covered with a white sheet (Shulhan Aruch, Y. D 364).

K'RIAH

The rending of the garments, as an outward token of mourning for the dead, is an old custom. The rent should be about four inches in length on the right lapel of an inside garment; but for parents it must be made on the left side of an outside garment, near the heart. The rent may be basted together after the seven days mourning and sewed up after the thirty days mourning; but in case of mourning for parents, the rent is basted after thirty days and sewed up after twelve months mourning.

The rent is made by another person, not by the mourners themselves. The K'riah is made by the side of the coffin, before it is removed from the house, or at the cemetery before the burial. At the same time the mourner should make the benediction:

"Praised be the Eternal our God, the Ruler of the universe, who is true Judge."

וְהָלַךְ לְפָנֶיךָ צִדְקֶךָ, כְּבוֹד יְיָ יַאַסְפֶךָ
תִּשְׁכַּב בְּשָׁלוֹם וְתִישַׁן בְּשָׁלוֹם
עַד כִּי יָבֹא מְנַחֵם מַשְׁמִיעַ שָׁלוֹם.

צִדּוּק הַדִּין

כשבאו עם המת לבית הקברות מעמידין את המטה ואומרים צדוק הדין, ואין אומרים אותו ביום שאין אומרים תחנון בבית הכנסת ולא בערב שבת וערב יו"ט אחר חצות היום:

הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ כִּי כָל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט. אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא. הַצּוּר תָּמִים בְּכָל פְּעַל, מִי יֹאמַר לוֹ מַה תִּפְעָל, הַשַׁלִּיט בְּמַטָּה וּבְמַעַל, מֵמִית וּמְחַיֶּה, מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיָּעַל:

הַצּוּר תָּמִים בְּכָל מַעֲשֶׂה, מִי יֹאמַר לוֹ מַה תַּעֲשֶׂה, הָאוֹמֵר וְעֹשֶׂה, חֶסֶד חִנָּם לָנוּ תַּעֲשֶׂה, וּבְזְכוּת הַנֶּעֱקָד כְּשֶׂה, הַקְשִׁיבָה וַעֲשֵׂה:

צַדִּיק בְּכָל דְּרָכָיו הַצּוּר תָּמִים, אֶרֶךְ אַפַּיִם וּמָלֵא רַחֲמִים, חָמֹל נָא וְחוּס נָא עַל אָבוֹת וּבָנִים, כִּי לְךָ אָדוֹן הַסְּלִיחוֹת וְהָרַחֲמִים:

FUNERAL PROCESSION.

It is the duty of all relatives and friends, and even strangers who are neighbors, to accompany the dead to his grave; or at least follow the coffin a short distance. The Talmud says, "He who sees the coffin pass and does not join the procession, is like mocking the poor and blaspheming his Maker" (Ref. to Prov. 17:5). It is the custom for small communities to suspend business and not work during funeral ceremonies, especially for the death of a prominent person.

When carrying the coffin to the grave, Psalm 91 is repeated several times, and the following verses:

"The angels of peace will come to meet thee, Thy soul will be bound up in the bond of eternal life; Thy charitable deeds will preceed thee, and the glory of God will gather thee in. Rest in peace and sleep in peace, until the reconciler (Elijah) will herald peace.

ZIDDUK HA-DIN

On the arrival of the funeral cortege at the cemetery the coffin is placed on a bier, and the following is recited:—

God is the Sheltering Rock, whose deeds are infallible, for all His ways of judgment are just; He is the God of faithfulness, and is faultless; He is just and righteous. He is the Rock of all perfection, perfect in all His works. Who dare exclaim, "What doest Thou?"—to Him who rules above and below; who takes away life and gives it, brings down to the grave and raises up therefrom! He is the sheltering Rock in all His work, who shall, question Him, "What doest Thou?"

צַדִּיק אַתָּה יְיָ לְהַמִּית וּלְהַחֲיוֹת, אַשֶּׁר בְּיָדְךָ פִּקָּדוֹן כָּל רוּחוֹת, חָלִילָה לְךָ וְכָרוֹנֵנוּ לִמְחוֹת, וְיִהְיוּ נָא עֵינֶיךָ בְּרַחֲמִים עָלֵינוּ פְּקֻדּוֹת, כִּי לְךָ אָדוֹן הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת:

אָדָם אִם בֶּן שָׁנָה יִחְיֶה, אוֹ אֶלֶף שָׁנִים יִחְיֶה, מַה יִתְרוֹן לוֹ, כְּלֹא הָיָה יִהְיֶה, בָּרוּךְ דַּיָּן הָאֱמֶת, מֵמִית וּמְחַיֶּה:

בָּרוּךְ הוּא, כִּי אֱמֶת דִּינוֹ, וּמְשׁוֹטֵט הַכֹּל בְּעֵינוֹ, וּמְשַׁלֵּם לְאָדָם חֶשְׁבּוֹנוֹ וְדִינוֹ, וְהַכֹּל לִשְׁמוֹ הוֹדָיָה יִתֵּנוּ:

יָדַעְנוּ יְיָ כִּי צֶדֶק מִשְׁפָּטֶךָ, תִּצְדַּק בְּדָבְרֶךָ וְתִזָּכֶה בְּשָׁפְטֶךָ, וְאֵין לְהַרְהֵר אַחַר מִדַּת שְׁפָטֶךָ, צַדִּיק אַתָּה יְיָ וְיָשָׁר מִשְׁפָּטֶךָ:

דַּיָּן אֱמֶת וְשׁוֹפֵט צֶדֶק וֶאֱמֶת, בָּרוּךְ דַּיַּן הָאֱמֶת, וְכָל מִשְׁפָּטָיו צֶדֶק וֶאֱמֶת, נֶפֶשׁ כָּל חַי בְּיָדֶךָ, צֶדֶק מָלְאָה יְמִינֶךָ, רַחֵם עַל פְּלֵטַת צֹאנֶךָ, וְתֹאמַר לַמַּלְאָךְ הֶרֶף יָדֶךָ:

גְּדֹל הָעֵצָה וְרַב הָעֲלִילְיָה, אֲשֶׁר עֵינֶיךָ פְּקֻחוֹת עַל כָּל דַּרְכֵי בְּנֵי אָדָם, לָתֵת לְאִישׁ כִּדְרָכָיו וְכִפְרִי מַעֲלָלָיו:

Almighty power! whose word and deed concur. O be gracious unto us; and for the sake of him who was bound on the altar like a lamb (Isaac), O hearken to our supplication, and grant our request.

Thou, who art righteous in all Thy ways, Rock of perfection, long-suffering, whose mercies never failed: we beseech Thee, show pity and compassion on us, and spare both fathers and the children; for unto Thee, O Eternal, pertain compassion and pardon.

Righteous art Thou, O Eternal, in taking away or giving life; for in Thy hand are pledged all spirits.

Far be it from Thee to blot us from memory; O, look towards us with mercy, for Thou art the Lord of compassion and clemency. If a man live a year or a thousand years of what avail is it? Praised be He, for His verdicts are true, as He scrutinizes all things, and requites man according to his deeds. Let all men, therefore, praise His name. We know, O Eternal, that Thy judgments are right, Thy verdicts are pure, none shall presume to question Thy justice. Righteous art Thou, O Eternal, and right are Thy judgments. Thou art true judge, for all Thy sentences are founded on truth. Praised be Thou the true Judge, for all Thy decrees are just and true. The soul of every living creature reposes in Thy hand for there is equity in Thy command. O, have mercy on the remnant of Thy flock and bid the angel of destruction: "Avert thy hand!"—O Thou art great in

לְהַגִּיד כִּי יָשָׁר יְיָ צוּרִי וְלֹא עַוְלָתָה בּוֹ, יְיָ נָתַן וַיְיָ לָקָח, יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ:

אחר הקבורה אומר החזן או השמש תפלת „אל מלא רחמים" בעד נשמת המת.

תפלה בעד נשמת המת

אֵל מָלֵא רַחֲמִים שׁוֹכֵן בַּמְּרוֹמִים, הַמְצִיא מְנוּחָה נְכוֹנָה עַל כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה, בְּמַעֲלוֹת קְדוֹשִׁים וּטְהוֹרִים כְּזוֹהַר הָרָקִיעַ, מַזְהִירִים אֶת נִשְׁמַת (פלוני בן פלוני או פלונית בת פלוני) שֶׁהָלַךְ לְעוֹלָמוֹ [לנקבה: שֶׁהָלְכָה לְעוֹלָמָהּ], בַּעֲבוּר שֶׁנּוֹדָרִים צְדָקָה בְּעַד הַזְכָּרַת נִשְׁמָתוֹ [נִשְׁמָתָהּ]. לָכֵן בַּעַל הָרַחֲמִים יַסְתִּירֵהוּ [יַסְתִּירֶהָ] בְּסֵתֶר כְּנָפָיו לְעוֹלָמִים וְיִצְרוֹר בִּצְרוֹר הַחַיִּים אֶת נִשְׁמָתוֹ [נִשְׁמָתָהּ] יְיָ הוּא נַחֲלָתוֹ [נַחֲלָתָהּ] וְיָנוּחַ בְּשָׁלוֹם עַל מִשְׁכָּבוֹ [נַחֲלָתָהּ וְתָנוּחַ בְּשָׁלוֹם עַל מִשְׁכָּבָהּ] וְנֹאמַר אָמֵן.

המלוים את המת עומדים בשתי שורות והאבלים עוברים בתוכן, והעומדים מנחמים אותם ואומרים:

counsel and mighty in action, who scrutinizes the way of all men, and rewards each one according to his deeds, testifying that the Eternal is upright; He is our Sheltering Rock, in whom no falseness dwells. The Eternal has given, and the Eternal has taken away; Praised be the name of the Eternal. To Him in gratitude we say:

"He, the most merciful, forgives iniquity, and destroys not; indeed often He turns aside His anger, and awakens not His wrath."

PRAYER FOR THE DEAD
(EL MALEH RAHAMIM)

O God of mercy, who dwellest in heaven, grant undisturbed tranquillity before Thy divine presence, in the exalted heights, reserved for the good and pure whose light shines as the brightness of heaven; grant it to the soul of (named) who has departed his (her) life, and in whose memory charity is offered. O Father of Mercy, shelter him (her) under the shadow of Thy wings, and may his (her) soul be bound up in the bond of eternal life. God is his (her) lot. May he (she) rest in peace in his (her) resting place, and let us say, Amen.

CONSOLATIONS

Those present at the funeral, form themselves into two rows, through which the mourners pass and the folloing is said:

"May the Omnipresent comfort you together with all the mourners of Zion and Jerusalem."

הַמָּקוֹם יְנַחֵם אֶתְכֶם בְּתוֹךְ שְׁאָר אֲבֵלֵי צִיּוֹן וִירוּשָׁלָיִם:

אחר קבורת המת מרחיקים ארבע אמות מבית הקברות, והיתומים אומרים קדיש זה, והקהל אומרים עמהם עד ויקרה, ובימים שאין אומרים תחנון אין אומרים אותו.

קדיש אחר הקבורה

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעָלְמָא דִי הוּא עָתִיד לְאִתְחַדְּתָא וּלְאַחֲיָאָה מֵתַיָּא וּלְאַפָּקָא יָתְהוֹן לְחַיֵּי עָלְמָא וּלְמִבְנֵא קַרְתָּא דִי יְרוּשְׁלֵם וּלְשַׁכְלָלָא הֵיכְלֵהּ בְּגַוָּהּ וּלְמֶעְקַר פֻּלְחָנָא נֻכְרָאָה מִן אַרְעָא וּלְאָתָבָא פֻּלְחָנָא דִי שְׁמַיָּא לְאַתְרֵהּ, וְיַמְלִיךְ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַלְכוּתֵהּ וְיָקְרֵהּ. בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דִי כָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא:

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

KADDISH AT THE CEMETERY

After the dead is laid in the grave, the mourners recite the special kaddish at the cemetery, and are joined in the first part by the people assembled.

"May His great name be exalted and sanctified in that world which He is to create anew and to resurrect the dead, and to raise them up to an everlasting life. Then will the city of Jerusalem be rebuilt, the Temple will be established therein, the worship of idols eradicated, and the only true heavenly worship restored to its proper place. Then will the Holy One, Praised be He, rule in His majestic glory.

Oh, may this happen in your life-time and in your days, and in the life-time of the whole house of Israel, speedily and without delay, and say ye Amen.

May His omnipotent Name be praised forever and ever throughout the world.

May His hallowed Name be praised, glorified, exalted, magnified, honored, and most excellently adored in words far surpassing all homage, hymns, praises, and eulogies that can be expressed in the world, and say ye Amen.

May abundance of peace and happy life be bestowed upon us and upon all Israel, and say ye Amen.

May He, who establishes peace in His high heavens grant, through His mercy, peace to us and to all Israel, and say ye Amen."

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

אחר שיצאו מבית הקברות רוחצים ידיהם ואומרים:

בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח, וּמָחָה אֲדֹנָי יְיָ דִּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים, וְחֶרְפַּת עַמּוֹ יָסִיר מֵעַל כָּל הָאָרֶץ, כִּי יְיָ דִּבֶּר:

לֹא יָבוֹא עוֹד שִׁמְשֵׁךְ וִירֵחֵךְ לֹא יֵאָסֵף, כִּי יְיָ יִהְיֶה לָךְ לְאוֹר עוֹלָם, וְשָׁלְמוּ יְמֵי אֶבְלֵךְ.

וְהָפַכְתִּי אֶבְלָם לְשָׂשׂוֹן וְנִחַמְתִּים וְשִׂמַּחְתִּים מִיגוֹנָם:

ואומרים ויהי נועם וגו' (לעיל צד מב) ומתפללים תפלת מנחה, ואם היום גדול מתפללים בבית האבל אחר סעודת הבראה.

סעודת הבראה

בשוב האבלים מקבור את המת עושים השכנים לפניהם הסעודה הראשונה שנקראת סעודת הבראה מלשון המקרא להברות את דוד (ש"ב ג' לה), ואמרו חז"ל אבל יום הראשון אסור לאכול משלו, שנאמר ולחם אנשים לא תאכל (יחזקאל כד יז) מכלל

LEAVING THE CEMETERY

On leaving the cemetery, it is customary to wash the hands and to say these verses:

"He will destroy death forever. So the Eternal will wipe away tears from every face, and will remove from all the earth the reproach that lies on His people; for the Eternal has spoken."

"No more shall your sun set, nor shall your moon wane; for the Eternal shall be your unfailing light, and your days of mourning shall be ended."

"For I will turn their mourning into joy, I will comfort them, and will give them gladness instead of grief."

Some mourners attend the afternoon prayer at the cemetery vestry rooms, in which case the mourners say the kaddish yathom after Psalm 49, and "Olenu".

THE MEAL OF CONDOLENCE.

As soon as the mourners come home from the funeral, they are offered the "meal of condolence" ("Seudath Habraeh"), which generally consists of hard boiled eggs or lentils and bread. This custom is mentioned in connection with the mourning of David (II Samuel 3:35, see also Ezekiel 24:17).

The grace after this meal includes the following interpolation after the second part:

דאבל אוכל לחם אנשים אחרים, כי ה' הזהיר את יחזקאל שלא להתאבל ושלא לנהג בדרך אבלות (מ"ק כז:). ונהגו להאכיל את האבל לחם ועדשים וביצים שהם סימן אבלות, לפי שהם מגולגלים ומיתה היא כגלגל החוזר בעולם. ואחר שאוכלין מברכין ברכת המזון, ומוסיפין דברי תנחומים אחרי ברכת על הארץ ועל המזון:

נַחֵם יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת אֲבֵלֵי יְרוּשָׁלַיִם וְאֶת הָאֲבֵלִים הַמִּתְאַבְּלִים בְּאֵבֶל הַזֶּה, נַחֲמֵם מֵאֲבָלָם וְשַׂמְּחֵם מִיגוֹנָם כָּאָמוּר: כְּאִישׁ אֲשֶׁר אִמּוֹ תְנַחֲמֶנּוּ כֵּן אָנֹכִי אֲנַחֲמְכֶם וּבִירוּשָׁלַיִם תְּנֻחָמוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְנַחֵם צִיּוֹן בְּבִנְיַן יְרוּשָׁלַיִם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הָאֵל אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בּוֹרְאֵנוּ גּוֹאֲלֵנוּ קְדוֹשֵׁנוּ, קְדוֹשׁ יַעֲקֹב, הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב. דַּיָּן אֱמֶת וְשׁוֹפֵט צֶדֶק, וְשַׁלִּיט בְּעוֹלָמוֹ לַעֲשׂוֹת בּוֹ כִּרְצוֹנוֹ, כִּי כָל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט וַאֲנַחְנוּ עַמּוֹ וַעֲבָדָיו. וְעַל הַכֹּל אֲנַחְנוּ חַיָּבִים לְהוֹדוֹת לוֹ וּלְבָרְכוֹ. גָּדֵר פִּרְצוֹת יִשְׂרָאֵל הוּא יִגְדֹּר אֶת הַפִּרְצָה הַזֹּאת מֵעָלֵינוּ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם. הוּא יְגַמְּלֵנוּ לָעַד חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים וְכָל טוּב, וּמִכָּל טוּב אַל יְחַסְּרֵנוּ. הרחמן וכו'.

ומתפללין תפלת מנחה ומעריב ואחר התפלה אומרים מזמור מ"ט ובימים שאין אומרים תחנון אומרים מזמור ט"ז.

"Praised be the Eternal our God, Ruler of the universe; Omnipotent, our Father, our King, our Creator, our Redeemer, our Holy One, the holy of Jacob, our Shepherd, the shepherd of Israel, the good and beneficent. The Judge of truth and righteousness, who rules over this world and executes His will; all His ways are just towards us who are His people and His servants.

For all these things we are bound to give thanks unto Him, and to praise Him. O God, who binds up the wounds in Israel, may He bind up our wounds as well, and of all His people, the house of Israel, unto life and peace, gracious lovingness and mercy, and may He not deprive us of any good things.

O Eternal our God, console the mourners of Jerusalem, and the mourners of this bereavement. Give them comfort and cheer them in their affliction, as it is written, "As a man is comforted by his mother, thus I will comfort you, and in Jerusalem you will be consoled." Praised be the Eternal, who will comfort Zion by rebuilding Jerusalem."

מזמורים אחר התפלה בבית האבל

מט א לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי קֹרַח מִזְמוֹר: ב שִׁמְעוּ זֹאת כָּל
הָעַמִּים הַאֲזִינוּ כָּל יֹשְׁבֵי חָלֶד: ג גַּם בְּנֵי אָדָם גַּם בְּנֵי
אִישׁ יַחַד עָשִׁיר וְאֶבְיוֹן: ד פִּי יְדַבֵּר חָכְמוֹת וְהָגוּת לִבִּי
תְבוּנוֹת: ה אַטֶּה לְמָשָׁל אָזְנִי אֶפְתַּח בְּכִנּוֹר חִידָתִי:
ו לָמָּה אִירָא בִּימֵי רָע עֲוֹן עֲקֵבַי יְסֹבְבֵנִי: ז הַבֹּטְחִים
עַל חֵילָם וּבְרֹב עָשְׁרָם יִתְהַלָּלוּ: ח אָח לֹא פָדֹה יִפְדֶּה
אִישׁ לֹא יִתֵּן לֵאלֹהִים כָּפְרוֹ: ט וְיִקַר פִּדְיוֹן נַפְשָׁם וְחָדַל
לְעוֹלָם: י וְיִחִי עוֹד לָנֶצַח לֹא יִרְאֶה הַשָּׁחַת: יא כִּי
יִרְאֶה חֲכָמִים יָמוּתוּ, יַחַד כְּסִיל וָבַעַר יֹאבֵדוּ וְעָזְבוּ
לַאֲחֵרִים חֵילָם: יב קִרְבָּם בָּתֵּימוֹ לְעוֹלָם, מִשְׁכְּנֹתָם
לְדוֹר וָדֹר קָרְאוּ בִשְׁמוֹתָם עֲלֵי אֲדָמוֹת: יג וְאָדָם בִּיקָר
בַּל יָלִין נִמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת נִדְמוּ: יד זֶה דַרְכָּם כֶּסֶל לָמוֹ
וְאַחֲרֵיהֶם בְּפִיהֶם יִרְצוּ סֶלָה: טו כַּצֹּאן לִשְׁאוֹל שַׁתּוּ,
מָוֶת יִרְעֵם, וַיִּרְדּוּ בָם יְשָׁרִים לַבֹּקֶר, וְצוּרָם לְבַלּוֹת
שְׁאוֹל מִזְּבֻל לוֹ: טז אַךְ אֱלֹהִים יִפְדֶּה נַפְשִׁי מִיַּד שְׁאוֹל
כִּי יִקָּחֵנִי סֶלָה: יז אַל תִּירָא כִּי יַעֲשֹׁר אִישׁ כִּי יִרְבֶּה

In the house of mourning the evening prayer is recited. At the conclusion saying Psalm 49, after which kaddish yathom is said by the mourners. On days when tahanun is omitted, substitute Psalm 16.

PSALM 49

(1) For the Leader of the sons of Korah; a Psalm. (2) Hear this, all you people; give heed, all you inhabitants of the world, (3) Sons of Adam and all mankind, both rich and poor: (4) My mouth speaks wisdom, and my heart's expression is for enlightment. (5) I am moved to use a metaphor and solve my riddle on the lyre. (6) Why should I fear, in days of trouble the iniquity, which surrounds me at every step, (7) Of those who trust in their wealth, and boast of the abundance of their riches. (8) But no man can by any means redeem his brother; nor can he pay his own ransom to God. (9) For the redemption of their lives would be too costly, and it must be precluded forever: (10) that he would live on and never see the pit. (11) Indeed he sees it! wise men die; both fools and boors perish; and they leave their wealth to others. (12) Their inward thought is that their houses shall continue forever, and their homes for all generations; they identify lands with their names. (13) But man does not rest with his wealth; he is like the beasts that perish. (14) Such is the fate of those who are self-sufficient, and of their followers who speak approvingly of their actions. *Selah.* (15) Like sheep they are appointed to the grave; death shall shepherd them; the upright shall

כְּבוֹד בֵּיתוֹ: יח כִּי לֹא בְמוֹתוֹ יִקַּח הַכֹּל לֹא יֵרֵד אַחֲרָיו
כְּבוֹדוֹ: יט כִּי נַפְשׁוֹ בְּחַיָּיו יְבָרֵךְ וְיוֹדֶךָּ כִּי תֵיטִיב לָךְ:
כ תָּבוֹא עַד דּוֹר אֲבוֹתָיו עַד נֶצַח לֹא יִרְאוּ אוֹר:
כא אָדָם בִּיקָר וְלֹא יָבִין נִמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת נִדְמוּ:

ובימים שאין אומרים תחנון אומרים מזמור ט״ז.

טז א מִכְתָּם לְדָוִד שָׁמְרֵנִי אֵל כִּי חָסִיתִי בָךְ: ב אָמַרְתְּ
לַיְיָ אֲדֹנָי אָתָּה טוֹבָתִי בַּל עָלֶיךָ: ג לִקְדוֹשִׁים אֲשֶׁר
בָּאָרֶץ הֵמָּה וְאַדִּירֵי כָּל חֶפְצִי בָם: ד יִרְבּוּ עַצְּבוֹתָם
אַחֵר מָהָרוּ, בַּל אַסִיךְ נִסְכֵּיהֶם מִדָּם וּבַל אֶשָּׂא אֶת
שְׁמוֹתָם עַל שְׂפָתָי: ה יְיָ מְנָת חֶלְקִי וְכוֹסִי אַתָּה תּוֹמִיךְ
גּוֹרָלִי: ו חֲבָלִים נָפְלוּ לִי בַּנְּעִימִים אַף נַחֲלַת שָׁפְרָה
עָלָי: ז אֲבָרֵךְ אֶת יְיָ אֲשֶׁר יְעָצָנִי אַף לֵילוֹת יִסְּרוּנִי
כִלְיוֹתָי: ח שִׁוִּיתִי יְיָ לְנֶגְדִּי תָּמִיד כִּי מִימִינִי בַּל אֶמּוֹט:
ט לָכֵן שָׂמַח לִבִּי וַיָּגֶל כְּבוֹדִי אַף בְּשָׂרִי יִשְׁכֹּן לָבֶטַח:
י כִּי לֹא תַעֲזֹב נַפְשִׁי לִשְׁאוֹל לֹא תִתֵּן חֲסִידְךָ לִרְאוֹת
שָׁחַת: יא תּוֹדִיעֵנִי אֹרַח חַיִּים שִׂבַע שְׂמָחוֹת אֶת פָּנֶיךָ
נְעִימוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח:

rule in their place the next morning, their form must decay, the grave is their abode. (16) But God will ransom me from the grasp of the grave, when it seizes me. *Selah.* (17) So fear not the man who grows rich, whose house increases in splendor; (18) for he can take nothing with him when he dies; his splendor will not follow him. (19) For he should rather praise Thee for his life, and thank Thee for his benefits from Thee. (20) But his soul comes to join his father's generation, who never will see the light. (21) Indeed, Man with wealth without understanding is like the beasts that perish.

PSALMS 16

(1) A golden ode of David: Preserve me, O God, for I have sought refuge in Thee. (2) I have said to the Eternal, "Thou art my Lord par excellence; there is none above Thee." (3) I also delight in the saints and noblemen of the land. (4) But those who worship numerous images, although others praise them, I will not pour out librations to them which I dislike more than blood; nor will I mention their names upon my lips. (5) The Eternal is my portion of inheritance and my cupful of bliss; Thou holdest my lot. (6) A pleasant patrimony has fallen to me; my heritage, indeed, pleases me. (7) I will praise the Eternal who has counseled me; moreover, at night my conscience has admonished me. (8) I have kept the Eternal continually before me; for with Him at my right, I cannot fail. (9) Therefore my heart is glad and my soul rejoices; my body also rests in security; (10) for Thou wilt not abandon me to the grave; Thou wilt not let Thy loyal one see the pit. (11) Thou wilt reveal to me the path of life. Fulness

אחר תפלת ערבית ושחרית נוהגין לקרות במשניות בבית האבל בימי השבעה, כי תורת ה' תמימה משיבת נפש החיים והמתים, והאבלים יטו אוזניהם לשמוע דברי התורה לזכות נשמת המת.

משניות לקרות אחר התפלה

(ברכות פ"ג א') מִי שֶׁמֵּתוּ מוּטָל לְפָנָיו פָּטוּר מִקְּרִיאַת שְׁמַע וּמִן הַתְּפִלִּין. נוֹשְׂאֵי הַמִּטָּה וְחֹלְפֵיהֶן וְחֹלְפֵי חֹלְפֵיהֶן, אֶת שֶׁלְּפָנֵי הַמִּטָּה וְאֶת שֶׁלְּאַחַר הַמִּטָּה — אֶת שֶׁלַּמִּטָּה צוֹרֵךְ בָּהֶן פְּטוּרִין, וְאֶת שֶׁאֵין לַמִּטָּה צוֹרֵךְ בָּהֶן חַיָּבִים. אֵלּוּ וְאֵלּוּ פְּטוּרִין מִן הַתְּפִלָּה:

ב) קְבָרוּ אֶת הַמֵּת וְחָזְרוּ, אִם יְכוֹלִים לְהַתְחִיל וְלִגְמוֹר עַד שֶׁלֹּא יַגִּיעוּ לַשּׁוּרָה יַתְחִילוּ, וְאִם לָאו לֹא יַתְחִילוּ. הָעוֹמְדִים בַּשּׁוּרָה, הַפָּנִימִים פְּטוּרִים וְהַחִיצוֹנִים חַיָּבִים.

פירוש: פטור מקריאת שמע בזמן ק"ש, אבל לכתחילה לא יוציאו את המת בזמן ק"ש. והוא הדין דפטור מכל המצוות ונקט הנך לרבותא שיש בהן קבלת עול מלכות שמים מכל מקום פטור. חלופיהן. שהכל רוצים לזכות במצות הקבורה. אלו ואלו פטורין מן התפלה, דתפלה לאו דאורייתא כמו ק"ש, אי נמי מפני שצריכה כוונה יתירה. הפנימים, הרואים את האבלים ועומדים לפניהם בשורה. והחיצונים, שאינם יכולין לראות האבלים.

of bliss is in Thy presence; happiness is always at Thy right hand.

SERVICES AT THE HOUSE OF MOURNING

The ordinary daily service is conducted but Tahanun is omitted; also Hallel on Rosh-Hodesh is omitted. After each service (Shahrith, Minha and Maariv) say Psalm 49, and on those days when Tahanun is not said in the Synagogue, substitute Psalm 16 for Psalm 49. After *Olenu* the *Kaddish Yathom* is recited.

MISHNAYOTH AFTER THE DAILY PRAYER

The study of Mishnayoth is proper in the house of mourning after the service in the morning and between Minha and Maariv in the evening. The following chapters of the Mishna are selected for this purpose.

After the Prayer say Psalm 49...In days when Tahanun is omitted in the Synagogue, substitute Psalm 16..*Olenu* and *Kaddish Yathom.*

Berachoth. Chap. 3.

1. He, whose dead lies before him, is exempt from saying the *Shema*, and from the Prayer, and from the Tefilin (phylacteries). Those who carry the bier, and those who relieve him, and those who relieve the relief—such as go before the bier, and such as go after it—whose services are required for the bier—are all exempt from saying the *Shema*. But those whose services are not required for the bier must say the *Shema*. Both classes alike are exempt from the Prayer.

(כוות פט ה) חַיָּב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה כְּשֵׁם שֶׁהוּא מְבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה. שֶׁנֶּאֱמַר וְאָהַבְתָּ אֵת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדֶךָ: בְּכָל לְבָבְךָ, בִּשְׁנֵי יְצָרֶיךָ, בְּיִצֶר טוֹב וּבְיִצֶר רָע; וּבְכָל נַפְשֶׁךָ, אֲפִילוּ הוּא נוֹטֵל אֶת נַפְשֶׁךָ; וּבְכָל מְאֹדֶךָ, בְּכָל מָמוֹנֶךָ. דָּבָר אַחֵר, בְּכָל מְאֹדֶךָ בְּכָל מִדָּה וּמִדָּה שֶׁהוּא מוֹדֵד לָךְ הֱוֵי מוֹדֶה לוֹ בְּמֵאד מְאֹד:

פירוש: לברך על הרעה דיין האמת. כשם שמברך על הטובה ברכת הטוב והמיטיב, כלומר באותה שמחה ובטוב לב, שאינו יודע מה היא לטובתו ומה היא לרעתו, וגם יחשוב שהרעה היא לכפרה על עונותיו. בשני יצריך, כלומר לעבדו ביצר טוב ולכבוש יצרו הרע. הוי מודה לו במאד מאד, הוא לשון נופל על לשון מדה.

(מועד קטן פ״ג) הַקּוֹבֵר אֶת מֵתוֹ, שְׁלֹשָׁה יָמִים קוֹדֶם לָרֶגֶל, בְּטֵלָה חֲמִשָּׁה גְּזֵרַת שִׁבְעָה. שְׁמוֹנָה, בְּטֵלָה חֲמִשָּׁה גְּזֵרַת שְׁלֹשִׁים, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ שַׁבָּת עוֹלָה וְאֵינָהּ מַפְסֶקֶת, רְגָלִים מַפְסִיקִין וְאֵינָן עוֹלִין:

ו) רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מְשָׁחֲרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, עֲצֶרֶת כְּשַׁבָּת, רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים

2. After they have buried the dead and return, if they have time to begin and end the entire section of the *Shema* before they reach the files, they are to begin. Of those who stand in the files, the inner ones are exempt, but the outer ones are required to say the *Shema*.

5. Every man is obliged to thank God for evil as well as he is obliged to thank for the good he receives from Providence; for it is said: "And you shall love the Eternal your God with all your heart, and all your soul and with all your might." (Deut. 6:5)—*with all your heart* means, with both of your inclinations, the evil as well as the good; *with all your soul* means even though He should deprive you of life; and *with all your might* means, with all your property. According to another opinion, *with all your might* means, no matter with what measure He metes out His dispensation unto you, good or bad, you should thank Him as much as your might will possibly permit you.

Moed Katan Chap. 3.

5. He who has buried his dead relative, three days before the commencement of the festival, is exempt from the *Sheeva* (the first seven days of deep mourning); if he buried his dead eight days before the festival he is exempt from *Sh'loshim* (the first thirty days of mourning), because the Sages held that the Sabbath enters into the computation, but does not supersede the mourning period, whereas the fes-

כִּרְגָלִים, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים לֹא כִדְבָרֵי זֶה וְלֹא כִדְבָרֵי זֶה, אֶלָּא עֲצֶרֶת כִּרְגָלִים, רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים כְּשַׁבָּת:

ז) אֵין קוֹרְעִין, וְלֹא חוֹלְצִין, וְאֵין מַבְרִין אֶלָּא קְרוֹבָיו שֶׁל מֵת. וְאֵין מַבְרִין אֶלָּא עַל מִטָּה וְקוּפָּה. אֵין מוֹלִיכִין לְבֵית הָאֵבֶל לֹא בְטַבְלָא וְלֹא בְאַסְקוּטְלָא, וְלֹא בְקָרוֹן, אֶלָּא בְסַלִּים, וְאֵין אוֹמְרִין בִּרְכַּת אֲבֵלִים בְּמוֹעֵד, אֲבָל עוֹמְדִין בְּשׁוּרָה וּמְנַחֲמִין וּפוֹטְרִין אֶת הָרַבִּים:

ח) אֵין מַנִּיחִין אֶת הַמִּטָּה בִּרְחוֹב שֶׁלֹּא לְהַרְגִּיל אֶת הַהֶסְפֵּד, וְלֹא שֶׁל נָשִׁים לְעוֹלָם מִפְּנֵי הַכָּבוֹד. נָשִׁים בְּמוֹעֵד מְעַנּוֹת אֲבָל לֹא מְטַפְּחוֹת. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר הַפְּמוּכוֹת לְמִטָּה מְטַפְּחוֹת:

ט) בְּרָאשֵׁי חֳדָשִׁים בַּחֲנֻכָּה וּבְפוּרִים מְעַנּוֹת וּמְטַפְּחוֹת בָּזֶה וּבָזֶה, אֲבָל לֹא מְקוֹנְנוֹת. נְקֵבַר הַמֵּת לֹא מְעַנּוֹת וְלֹא מְטַפְּחוֹת. אֵיזֶהוּ עִנּוּי? שֶׁכֻּלָּן עוֹנוֹת כְּאַחַת, קִינָה? שֶׁאַחַת מְדַבֶּרֶת וְכֻלָּן עוֹנוֹת אַחֲרֶיהָ, שֶׁנֶּאֱמַר וְלַמְּדָנָה

tival supersedes the mourning period, but does not enter into the computation[1].

6. Rabbi Eliezer said, "Since the destruction of the Temple, the festival of Weeks (Pentecost) in regard to mourning, is to be considered like the Sabbath." Rabban Gamaliel said, "The New Year's Day and the Day of Atonement are to be considered like festivals." But the Sages hold with neither the dictum of the one nor of the other, but decided that the festival of Weeks is like other festivals and the New Year's Day and the Day of Atonement are to be considered like the Sabbath.

7. During the Moed (semi-holy intermediate days of Pesah and Succoth), mourners are not to rend their garments, nor lay bare their shoulders, and are not served the consolation-meal, unless they be close relatives of the deceased the consolation-meal is not to be served except on a couch in upright position. The food for such a meal is not placed on a table, nor in a silver tureen or in a dish, but in wicker baskets. The mourner's special prayer is not said during the Moed, but files are formed, the usual form of consolation is pronounced, and the people assembled are at once dismissed.

8. They must not rest the bier in any public place, on Moed, in order to limit the mourning within its private circle. The bier of a woman must at no

[1]. After interring the dead, those who attended the funeral used to form files or rows, at a short distance from the grave, and the mourners passed through the files, receiving the condolence of the people forming the files.

בְּנוֹתֵיכֶם נֶהִי וְאִשָּׁה רְעוּתָהּ קִינָה. אֲבָל לָעָתִיד לָבֹא הוּא אוֹמֵר, בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח וּמָחָה יְיָ אֱלֹהִים דִּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים, וְגוֹמֵר:

פירוש: שלשה ימים קודם הרגל, עיקר אבלות לבכי שלשת ימים הראשונים ולכן הרגל מבטל ארבעה ימים הנותרים. ואם הקבורה שמונה ימים קודם הרגל הרי נכנס יום אחד מהשלשים ומבטל כל שלשים וסגי בחד יומא. שבת עולה למנין יום אחד משבעה ואינה מפסקת, דשבת לא איקרי יום טוב אלא עונג וביום טוב יש שמחת יום טוב שמבטלת האבלות. משחרב בית המקדש עצרת כשבת, דאין לעצרת הוא שבועות תשלומין כל שבעה כמו בפסח וסוכות, לדברי ר"א. אין קורעין ולא חולצין לחלוץ הנעלים במועד ואין מברין סעודת הבראה במועד אלא קרובי של מת בביתו ולא ברחובה של עיר חוץ למועד. וגם בביתו יאכלו על מטה זקופה כמו שלחן שלא כדרך אבלות. והסעודה היו מוליכין תמיד אפילו בחול בכלים פשוטים ולא באסקוטלא, שלחן של כסף או זכוכית, רק בכלים של ערבה, שלא לבייש העניים. מטפחות, להכות כף על כף, והנשים היו המקוננות על המת ומקבלין שכרן מהאבלים.

(סוטה פ"א ל"ט) בַּמִּדָּה שֶׁאָדָם מוֹדֵד בָּהּ מוֹדְדִין לוֹ וכ"ו וְכֵן לָעָנְיָן הַטּוֹבָה: מִרְיָם הַמְתִּינָה לְמֹשֶׁה שָׁעָה אַחַת, שֶׁנֶּאֱמַר וַתִּתְצַב אֲחוֹתוֹ מֵרָחוֹק, לְפִיכָךְ נִתְעַכְּבוּ לָהּ יִשְׂרָאֵל שִׁבְעָה יָמִים בַּמִּדְבָּר, שֶׁנֶּאֱמַר וְהָעָם לֹא נָסַע עַד הֵאָסֵף מִרְיָם. יוֹסֵף זָכָה לִקְבּוֹר אֶת אָבִיו וְאֵין בְּאֶחָיו גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּעַל יוֹסֵף לִקְבּוֹר אֶת

time be placed in a public place, as privacy is more appropriate for them. The hired mourning-women may wail during the Moed, but must not clap the palms of their hands together. Rabbi Ishmael said, "Those nearest to the bier may clap their hands[2]".

9. On the New-Moon Day, on Hanuka and on Purim, the mourning-women may wail aloud and clap their hands; but when the corpse is interred, they must neither wail nor lament. What is meant by the term "wailing"?—When the women join in one chorus. What is "lamentation"?—When one recites a dirge and the others respond or repeat it after her, as it is said: "Teach your daughters wailing and every one her neighbor lamentation" (Jer. 9:20). But as regards the future ages that are to come, it is said: "Death shall disappear forever, and the Eternal will wipe away tears from off all faces, etc." (Isa. 25:8).

Sotah Chap. I

7. According to the measure which man measures so will there be measured out to him (as man deals so he will be dealt with). Good deeds are reciprocated in a larger measure. As in the case of Miriam who waited for Moses one hour, as it is said: "His sister stood afar off, waiting to see what would be done to him" (Ex. 2:4), therefore the Israelites waited for her seven days, as it is said, "The people journeyed

2) It was the custom in the times of the Mishna, to hire professional women mourners to attend funerals, who wailed, clapped hands and sang dirges.

אָבִיו, וַיַּעַל עִמּוֹ גַּם רֶכֶב גַּם פָּרָשִׁים. מִי לָנוּ גָּדוֹל מִיּוֹסֵף שֶׁלֹּא נִתְעַסֵּק בּוֹ אֶלָּא מֹשֶׁה. מֹשֶׁה זָכָה בְּעַצְמוֹת יוֹסֵף וְאֵין בְּיִשְׂרָאֵל גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּקַּח אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ. מִי לָנוּ גָּדוֹל מִמֹּשֶׁה שֶׁלֹּא נִתְעַסֵּק בּוֹ אֶלָּא הַמָּקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּקְבֹּר אוֹתוֹ בַּגַּיְא. לֹא עַל מֹשֶׁה בִּלְבָד אָמְרוּ אֶלָּא עַל כָּל הַצַּדִּיקִים שֶׁנֶּאֱמַר וְהָלַךְ לְפָנֶיךָ צִדְקֶךָ כְּבוֹד יְיָ יַאַסְפֶךָ:

פירוש: לענין הטובה, היא מדה גדושה, דמדה טובה מרובה ממדת פרעניות. ויותר ממה שעשה משתלם. מי לנו גדול מיוסף, שיוסף היה מלך וגדול מאחיו ונתעסק בקבורת אביו, ולכן נתחבר הגדול מישראל והוא משה רבנו להתעסק בעצמות יוסף, ומשה לקח שכרו, כי אין בישראל יותר גדול ממנו והצדיק שיתעסק באיש אלהים הקב"ה בעצמו.

(שם פט טו) רַבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר אוֹמֵר, זְרִיזוּת מְבִיאָה לִידֵי נְקִיּוּת, וּנְקִיּוּת מְבִיאָה לִידֵי טָהֳרָה, וְטָהֳרָה מְבִיאָה לִידֵי פְּרִישׁוּת, וּפְרִישׁוּת מְבִיאָה לִידֵי קְדֻשָּׁה. וּקְדֻשָּׁה מְבִיאָה לִידֵי עֲנָוָה, וַעֲנָוָה מְבִיאָה לִידֵי יִרְאַת חֵטְא, וְיִרְאַת חֵטְא מְבִיאָה לִידֵי חֲסִידוּת, וַחֲסִידוּת מְבִיאָה לִידֵי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ מְבִיאָה לִידֵי תְּחִיַּת

not (seven days) till Miriam was brought in again" (Num. 12:15). Again Joseph had the privilege of burying his father, and there was no greater man than Joseph among his brothers; as it is said: "Joseph went up to bury his father... And there went up with him both chariots, and horsemen; and it was a very great company "(Ex. 50:7–9).

And because Joseph was really a great man, it required a man like Moses to be privileged to take care of his funeral, and there was no greater man than Moses in Israel. As it is said: "Moses took the bones of Joseph with him." (Ex. 13:19). And because Moses was the greatest man, he required the service of God alone to bury him: "And He buried him in the valley" (Heb. text Deut. 34:6). Not only of Moses but of all righteous men does God attend the funeral, as it is said: "Your righteousness shall follow you—the glory of the Eternal shall join in" (Heb. text, Isa. 58:8).

Sotah Chap. 9.

15. Rabbi Pinchas ben Jair said: "Punctuality promotes cleanliness, and cleanliness leads to purity; purity to self-restraint, and self-restraint to sanctity; sanctity leads to modesty and modesty brings aversion to sin; aversion to sin leads to piety, and piety conduces to holy inspiration; holy inspiration tends to the belief in resurrection, and resurrection is heralded by Elijah of blessed memory. Amen.

הַמֵּתִים, וּתְחַיַּת הַמֵּתִים בָּאָה עַל יְדֵי אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא זָכוּר לַטּוֹב. אָמֵן:

פירוש: זריזות במצות מביאה לידי נקיות מחטא במעשה וטהרה במחשבה, פרישות אף מדבר המותר כדי להחמיר על עצמו, קדושה היא נזירות בגופו, ענוה מבלי להתגאות במעשיו, יראת חטא מאהבת המקום ולא מיראת הפורענות, חסידות היא לפנים משורת הדין בין אדם לחברו, וכל העושה כן רוח הקודש שורה עליו, ועל ידי רוח הקודש תתחדש הנבואה ויבוא אליהו הנביא לפני בוא היום הגדול שהוא תחיית כל היקום.

(עדיות פח"ז) אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְקֻבָּל אֲנִי מִרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, שֶׁשָּׁמַע מֵרַבּוֹ וְרַבּוֹ מֵרַבּוֹ הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, שֶׁאֵין אֵלִיָּהוּ בָּא לְטַמֵּא וּלְטַהֵר לְרַחֵק וּלְקָרֵב אֶלָּא לְרַחֵק הַמְקוֹרָבִין בְּזֵרוּעַ וּלְקָרֵב הַמְּרוּחָקִים בְּזֵרוֹעַ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לְקָרֵב אֲבָל לֹא לְרַחֵק, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר לְהַשְׁוֹת הַמַּחֲלוֹקוֹת, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, לֹא לְרַחֵק וְלֹא לְקָרֵב אֶלָּא לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם בָּעוֹלָם. שֶׁנֶּאֱמַר הִנֵּנִי שׁוֹלֵחַ לָכֶם אֶת אֵלִיָּה הַנָּבִיא וְגוֹמֵר, וְהֵשִׁיב לֵב אָבוֹת עַל בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל אֲבוֹתָם

פירוש: לטמא ולטהר, כלומר לברר המשפחות שנטמעו בין משפחות פסולות, דהלכה היא משפחה שנטמעה נטמעה, ורק אם נעשה כן בזרוע על ידי גבר אלם ונודע שם המשפחה הפסולה. וחכמים

Ediyoth Ch. 8.

7. Said Rabbi Joshua: "I received a tradition from Rabbi Johanan ben Zakkai, who got it from his teacher, and his teacher got it from his teacher, which is traced back to Moses who received it on Mount Sinai—that Elijah who will usher in the Messianic period, will not come for the purpose of pronouncing what is chaste and what is unchaste (to decide the doubtful cases of marriages), nor will he separate families by declaring them illegally married or pronounce a marriage legal where there is a doubt; except in cases where the illegal marriage was forced or where the separation was forced by outside influence"... Rabbi Judah said, "His duty will be to bring the families together, but will not interfere to separate them." Rabbi Simon said: "His purpose will be to settle legal controversies and dissensions." The Sages say: "He will neither separate nor legalize marriages, but will bring peace on earth: He shall turn the hearts of father towards sons and the hearts of sons towards their fathers" (Mal. 3:24).

Ukzin Ch. 3:12. See translation on page 35.

אומרים שלא יתערב בדבר כי עיקר מגמתו לעשות שלום ולהסיר המחלוקת בין אבות לבנים.

(עוקצין פ"ג יב) אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַנְחִיל לְכָל צַדִּיק וְצַדִּיק שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרָה עוֹלָמוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר לְהַנְחִיל אוֹהֲבַי יֵשׁ וְאוֹצְרוֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא: אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן חֲלַפְתָּא, לֹא מָצָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּלִי מַחֲזִיק בְּרָכָה לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא הַשָּׁלוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר יְיָ עוֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַּשָּׁלוֹם:

פירוש: ש"י ע ו ל מ ו ת, כלומר שהנאה וקורת רוח שיש לצדיק בעולם הבא הוא ש"י פעמים בערך העולם הזה. ומסיים בדבר טוב — שלום.

תפלה אחר הלמוד

אחרי שקורין המשניות אומרים תפלה זו:

אָנָּא יְיָ אֵל מָלֵא רַחֲמִים, אֲשֶׁר בְּיָדְךָ נֶפֶשׁ כָּל חָי וְרוּחַ כָּל בְּשַׂר אִישׁ, יְהִי נָא לְרָצוֹן לְפָנֶיךָ תּוֹרָתֵנוּ וּתְפִלָּתֵנוּ בַּעֲבוּר נִשְׁמַת (פלוני בן פלוני או פלונית בת פלונית) וּגְמֹל נָא עָלֶיהָ בְּחַסְדְּךָ הַגָּדוֹל לִפְתוֹחַ לָהּ שַׁעֲרֵי רַחֲמִים וַחֲסָד וְשַׁעֲרֵי גַּן עֵדֶן, וּתְקַבֵּל אוֹתָהּ בְּאַהֲבָה וְחִבָּה, וּשְׁלַח לָהּ מַלְאָכֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים לְהוֹלִיכָהּ

A PRAYER AFTER THE STUDY

O Eternal, God of mercy, in whose hand is pledged every living soul, and the breath of every human being. May our study of the Torah and our prayers please Thee, on behalf of the soul of (named...) and, by Thy great forebearance, let it enter the gates of mercy and grace, to the gates of Gan-Eden, and accept it in love and kindness. O send Thy holy angels to lead it and bring it under the tree of Life, near the souls of the righteous and pious men and women, to enjoy the sight of Thy Halo, to satiate it with the excellence stored away for the righteous. Now let the body rest in the grave in perfect peace and tranquillity, as it is said, "He enters into peace; they rest on their beds, each one that walks in righteousness" (Isa. 57:2). Let his (her) soul be circumscribed in the bond of eternal life, together with all the dead of Thy people Israel. Amen.

וּלְהוֹשִׁיבָהּ תַּחַת עֵץ הַחַיִּים, אֱצֶל נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים וְהַצִּדְקָנִיּוֹת, הַחֲסִידִים וְהַחֲסִידוֹת לֶהֱנוֹת מִזִּיו שְׁכִינָתְךָ, לְהַשְׁבִּיעָהּ מִטּוּבְךָ הַצָּפוּן לַצַּדִּיקִים: וְהַנּוּחַ יָנוּחַ בַּקֶּבֶר בִּמְנוּחָה נְכוֹנָה וּבְשָׁלוֹם כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, יָבוֹא שָׁלוֹם יָנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם הֹלֵךְ נְכֹחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ (וְנִשְׁמָתָהּ) תְּהִי צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים, וּלְהַחֲיוֹתוֹ (וּלְהַחֲיוֹתָהּ) בִּתְחִיַּת הַמֵּתִים עִם כָּל מֵתֵי עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל. אָמֵן.

קדיש דרבנן

אחר למוד משניות או עין יעקב או מזמורי תהלים אומרים קדיש זה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִרְעוּתֵהּ*) וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא, יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא**) דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

KADDISH DI-RABBANAN

The words in italics are repeated by the Congregation.

Magnified and hallowed be His great Name in the world which He created according to His will, and may He cause His kingdom to reign during the days of your life and within the life-time of all Israelites, speedily and in the near future—Amen. *Praised be His great Name forever and unto all eternity.*

Praised, honored and exalted; extolled, adored, aggrandized and lauded be the name of the Holy One. *Praised be He*, above all blessings, songs, hymns and praise, that are spoken in the world—*Amen.*

Unto Israel, and unto the Rabbis and their disciples and the disciples of their disciples, and unto all those who are engaged in the study of the Torah, either in this place or elsewhere—unto them and unto all of you—may there be abundant peace, grace, loving-kindness, mercy, long life, ample sustenance, and salvation from their Father in heaven—*Amen.*

May there be abundant peace from Heaven, and a happy life, for us and for all Israelites—*Amen.*

He who makes peace in His high abode, may He, in mercy, make peace for all Israel—*Amen.*

עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל מָאן דִי עָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא, דִי בְאַתְרָא הָדֵן וְדִי בְּכָל אֲתַר וַאֲתַר. יְהֵא לְהוֹן וּלְכוֹן שְׁלָמָא רַבָּא חִנָּא וְחִסְדָּא, וְרַחֲמִין וְחַיִּין אֲרִיכִין, וּמְזוֹנָא רְוִיחָא, וּפֻרְקָנָא מִן קֳדָם אֲבוּהוֹן דִי בִשְׁמַיָּא וְאַרְעָא, וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים, עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן. עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

פירוש והערה: צריך להפסיק בין מלת כרעותה ומלת וימליך, ולא כמו שטועים ההמון לחברן יחד, כי הם שני ענינים. וכן צריכין להפסיק בין דקודשא בריך הוא ובין לעלא. פירוש נחמתא בארמית נעימה ולא נחמה, כי אין ענין נחמה בין שירות ותשבחות.

ואומרים מזמור מט או מזמור טז עי׳ לעיל 37, 38 ואחיכ אומרים: עלינו וקדיש יתום. וקודם שהולכין משם אומרים נחום אבלים כנ״ל 35 המקום ינחם אותך בתוך שאר אבלי ציון וירושלם. ובשבת אומר, שבת היא מלנחם ונחמה קרובה לבוא ושבתו בשלום.

RULES FOR MOURNING

1. DEEP MOURNING. — The mourning ceremonies are solemnized in honor of father, mother, husband, wife, son, daughter, brother and sister, also step-brother and step-sister. No mourning is observed for a child that has lived less than thirty days.

2. The time between the death and the burial is called *anninuth* (the wailing period), when mourners abstain from eating meat and drinking wine till the interment. They need not take part in religious ceremonies, nor say prayers, or recite the "*shema*" or wear the tefilin (phylacteries), owing to the grief and worry that naturally distract their minds from these ceremonies which require constant thought and reflection. But in case the interment is delayed more than a day, these ceremonies should be resumed but suspended on the day of the funeral.

3. The first seven days, including the day of the funeral, are called *Sheeva* (the Seven). They are observed by staying at home where prayer meetings (called "Minyan") are generally conducted and *Kaddish* (prayer for the dead) is recited for the deceased. A candle or a lamp for the departed soul is kept burning during the sheeva week.

4. During *sheeva* the mourners must not engage in manual work or business transaction, nor wear shoes (except cotton slippers); nor cohabit, nor read the Torah or any other books (except the book of Job or Lamentation), and not eat in company with others; those things prohibited during the first thirty days as described later are also included here.

5. Sabbath is counted as one day of the *Sheeva*, but all the above restrictions, except privacy, are eliminated.

דיני אבלות

מיד אחר הקבורה מתחלת האבלות, ואלה המתים שמתאבלים עליהם: על אביו ועל אמו, על אחיו ואחותו בין מן האב ובין מן האם, על אשתו ובנו ובתו. אבל אין מתאבלים ואין קורעין על תינוק שלא חי שלשים יום. קטן פחות משלש עשרה שנה לא יתאבל.

האבל לא יושב על כסא רק על ספסל קטן, ויתפלל בלא תפלין ביום ראשון לאבלו שהוא אונן, אבל אם נקבר ביו"ט או בחו"ה יניח תפלין אחר המועד, כי האוננות חלה רק ביום המיתה או ביום הקבורה. אבל אסור בנעילת הסנדל של עור כל שבעה, ואסור בתשמיש המטה ובמלאכה, רק מלאכת דבר האבוד מותר לו לעשות בצנעה בתוך ביתו, ועני מותר בעשית מלאכה לאחר שלשה ימים הראשונים, אך יעשה בצנעה. ואסור לו ללמוד תורה רק דברי אבלות מותרים לו ללמוד כגון ספר איוב ודברים הרעים שבירמיה ומס' שמחות (אבלות) ואסור לצאת מביתו כל שבעה לטיול או למשא ומתן, ורק לדבר האבוד מותר, או לדבר מצוה שצריכין לו מותר לו לצאת לקיים המצוה. אבל לא ישאל בשלום אדם כל שבעה וגם אחרים לא ישאלו בשלומו רק ינחמו אותו כשנפטרים ממנו.

כל ימי השבעה מדליקין נר במקום הנפטר, כי נר ה' נשמת אדם, ובפרט בעת התפלה.

בשבת אין אבלות נוהג, מקצת יום השביעי נחשב ליום השביעי, ואם ישב שעה אחת בשביעי מותר לו לעמוד ולצאת למלאכתו. ואם יום השביעי חל בשבת אינו צריך לישב עוד במוצאי שבת כי ימי השבעה כבר כלו בשחרית.

בכל השבעה ימים נועדים מנין עשרה להתפלל בצבור בבית הנפטר. והאבלים והיתומים אומרים עליו קדיש. האבל מצטרף

6. Poor persons, who must work for their maintenance, and in other exceptional cases, may consider three days sufficient to constitute the period of deep mourning, but they must not work in public for seven days.

7. CONSOLATION.--The mourners occupy the front row in the room on low stools, when visitors come to console them. Conversation is limited to praises of the deceased. The principal mourner speaks first of his loss sustained. The visitors must not make observations reflecting on Providence, such as "what can you do?" On leaving the visitors say "May the Omnipresence console you together with all those who mourn for Zion and Jerusalem." During *Sheeva* on Friday evening, the mourners come to the synagogue and wait in the vestibule until after the reception of Sabbath, and before the Maariv-prayer, the Reader calls out to console the mourners, as above, when they enter the synagogue proper.

8. SEMI-MOURNING.—The first thirty days after the interment are called *sh'loshim* (The Thirty). They are observed by abstaining from bathing, anointing the body, hair cutting, change of garments (except on Sabbath), amusements, entertainments and marrying. Those who mourn the loss of a parent must avoid seeking pleasure during the whole first year of mourning. Part of the first day and part of the last day are counted as full days of *Sheeva* and *Sh'loshim*.

9. THE HOLYDAYS.—The three festivals: Pesah, Shavuoth and Succoth also New Year's Day and the Day of Atonement, if they happen after the funeral when the *sheeva* began, exempt one from the special restrictions of the *sheeva*, and deduct seven days of the Sh'loshim. The feast of Succoth is a double holyday (including Shemini-Azereth) and deducts fourteen days from the Sh'loshim. If any of the festivals occur after the *sheeva* it suspends so many days extra. But if

למנין. בבית האבל אין אומרים תחנון ולא ארך אפים ולא למנצח יענך ה׳ ומרגלין הפסוק ואני זאת בריתי כמו בתשעה באב, ובחזרת שמונה עשרה אין אומרים ברכת כהנים, ובקדיש אין אומרין תתקבל צלותהון. בר״ח וחנוכה אין אומרין הלל, ובמוצאי שבת אין אומרין ויהי נועם ואתה קדוש כמו בת״ב. ואחר התפלה אומרין מזמור מ״ט, ובימים שאין אומרין תחנון בביהכ״נ אומרין מזמור ט״ז

אין קורין לאבל לעלות לתורה תוך השבעה, ולא יעלה לדוכן כל ימי אבלו אלא יצא מבית הכנסת בשמגיע החזן למודים.

לא יחליף האבל את כתנתו כל שבעה ולא ילבש בגד חדש כל שלשים.

האבל אסור ברחיצת גופו כל שבעה רק פניו ידיו ורגליו, ואם הרחיצה לרפואה מותר. ואסור בסיכה ובתספורת ונטילת הצפרנים כל שלשים. שעה אחת אחר תפלת שחרית ביום השלשים בטלו ממנו אבלת שלשים, כי מקצת היום ככלו לענין אבלות

נוהגין שכל ימי השלשים ישנה האבל מקומו בבית הכנסת.

אם נקבר מתו ערב יו״ט ויש לו עוד שעה אחת לנהוג אבלות קודם יו״ט, היינו בחג הפסח ובחג השבועות, בטלו ממנו דין שבעה ושבעה ימים מהשלשים ומשלים עוד ט״ו יום מהשלשים אחרי החג. וחג הסוכות מבטל כ״ב יום כי שמיני עצרת הוא חג בפני עצמו, ש״ת יום אחד מבטלין עוד שמונה ימים.

ראש השנה ויום הכפורים מבטלין שבעה אך לא שלשים אם נקבר המת ביו״ט מתחיל האבלות אחר יו״ט וישב שעה אחת במוצאי יו״ט ונחשב לו יום אחד מהשבעה.

אם אירע פורים בתוך ימי השבעה נדחה האבלות בפורים ובשושן פורים ונמנו ימי הפורים לשני ימים מהשבעה.

the festivals fall before the sheeva began, then the *sheeva* and *Sh'loshim* are postponed until after the festival, when the whole period of mourning starts. Purim suspends two days of the *Sheeva* and two days of the *Sh'loshim*.

10. ANNOUNCEMENTS.--If the death of a relative is announced within thirty days (even on the thirtieth) after his demise, it is called a "recent report" and mourning is observed as usual, by rending the garment (K'riah), sitting *sheeva* and keeping *sh'loshim*, from the day of announcement. If the information is received after thirty days of his demise, it is called "a late report", and the mourner need only sit upon the ground (or low stool) one hour, and is exempt from making the *K'riah*. In case of his parents death, however, he is bound to perform the *K'riah* and observe the *Sh'loshim* regulation, from the day of report, though it be after thirty days but within the first year. If the report is reached after the first year expired, one hour of mourning is sufficient.

For the *K'riah* see page 45; for *Kaddish* see page 86; for the unveiling of the *Matzeyvah* see page 83.

KADDISH YATHOM

The mourner's *Kaddish* is recited in the synagogue after the Olenu and other prayers, every day, for the repose of the soul of a parent, and it is repeated during the first eleven months which includes the two Adars as two months; and then annually at the anniversary of the dead parent, which is called "Jahrzeit".

RULES FOR THE JAHRZEIT

The Jahrzeit is held in the same month that the death occurred. However, if death took place on the thirtieth day of Heshvan or of Kislev (which is the first day of Rosh-Hodesh of the following month), and if in some other year the month of Heshvan or Kislev has only 29 days, the Jahrzeit is observed on the 29th of that month.

שמועה קרובה נקראת אם שמע תוך שלשים יום משעת המיתה שמת לו אחד מקרוביו שצריך להתאבל עליו. שמועה רחוקה נקראת אם שמע אחר שלשים יום. בשמועה קרובה חייב לנהוג כל דיני אבלות, וקורע קריעה ומונה שבעה ושלשים מיום ששמע השמועה ומקצת היום ששמע עולה לו ליום אחר. בשמועה רחוקה מתאבל רק שעה אחת ואינו חייב לקרוע רק על אביו ואמו.

אומרים קדיש על אב ואם י"א חדשים ומונין מיום המיתה. בשנה מעוברת מונין אדר א' ואדר ב' שני חדשים. יום היארצייט מיום המיתה, ואם מת באדר שני היארצייט באדר שני בשנה מעוברת. אם מת ביום א' דר"ח כסלו שהוא יום ל' מרחשון ואח"כ השנה חסרה ולמרחשון רק כ"ט יום, יהיה היארצייט בכ"ט מרחשון כי הוא סוף חדש מרחשון, ותמיד אנו הולכין אחר החדש, ובשנה שמרחשון מלא יהיה היארצייט ביום א' דר"ח כסלו שהוא סוף מרחשון.

מי שאינו יודע יום שמת בו אביו או אמו יברור לו יום מיוחד שהוא קרוב לדעתו ליום המיתה וישמור אותו היום ליארצייט לומר קדיש.

תפלות ותחנונים לומר בבית הקברות

המנהג היה נהוג מימים קדמונים לצאת לבית הקברות לעתים מזומנים כדי להתפלל בעת צרה ותענית צבור, ומצינו שכלב בן יפונה נשתטח על קברי אבות (סוטה ל"ד) ורב מני בר יונה השתטח על קבריה דאבוה (תענית כג:) וביחוד בתשעה באב וערב ראש השנה וערב יוה"כ (רמ"א בא"ח סי' תקנ"ט תקפ"א ותר"ח). ביום היארצייט נוהגין להתחנן על אב ואם (עי' רש"י ליבמות קכד) אבל לא תהא כוונתו שיתפלל למתים שהם יעזרוהו, כי זה הוא

If the death occurred in the month of Adar first or in Adar second of a leap (embolistic) year, the Jahrzeit falls in leap years on the original month, and in an ordinary year in Adar. If the death occurred in a regular year, some authorities say that the Jahrzeit should be observed on both months of Adar in a leap year. But the general rule in such case is to observe Jahrzeit only on Adar second.

In case the day of death is uncertain, one may choose any day of the year, as near the day of death as he can calculate, and designate that day for the Jahrzeit.

It is customary to have a Jahrzeit lamp burning during the evening and day of the Jahrzeit. On the Jahrzeit one should abstain from attending banquets or places of amusements.

PRAYERS AND SUPPLICATIONS AT THE CEMETERY

An old custom prevails to visit the cemetery occasionally, especially, when a calamity occurs, such as a plague or a drought, when a public fast is proclaimed. We find that Caleb ben Jephunneh, who was among the spies sent to Palestine (Num. 13:6) prior to his mission visited the graves of our patriarchs and prayed for Divine guidance (Sotah 34a). Also Rabbi Mani ben Jonah prostrated himself on the grave of his father (Taanoth 23b). It is now customary to visit the graves of relatives on the fast of Ab and before the high holydays.

It should be observed, however, that according to the Jewish law, we must not pray to the dead, as necromancy is prohibited (Deut. 18:11). But one may pray to God for the repose of the dead, or pray that the soul of the dead intercede before God on behalf of the living.

נגד דת תורתנו להיות דורש אל המתים. רק ישים מגמתו להק״בה שיקבל תפלתו מידו, ויכפר בעד המתים בזכות אבות הצדיקים והחסידים.

אין לתרגם התחינות מלה במלה כהויתן רק כדי מה שיאות ונכון לומר בשפה האחרת לפי סגנונה ואופן הדבור הרגיל בה.

הבא לבית הקברות ולא היה שם בתוך שלשים יום, יאמר ברכה זו:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר יָצַר אֶתְכֶם בַּדִּין, וְזָן וְכִלְכֵּל אֶתְכֶם בַּדִּין, וְהֵמִית אֶתְכֶם, בַּדִּין, וְיוֹדֵעַ מִסְפַּר כֻּלְּכֶם בַּדִּין, וְעָתִיד לְהַחֲזִיר וּלְהַחֲיוֹתְכֶם בַּדִּין. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים.

מי שרוצה להתפלל על קבר אחד מקרוביו יאמר הפסוק (תהלים טו כ״ג) עם התחנה הבאה אחריו

אָמַרְתִּי לַיְיָ אֲדֹנָי אָתָּה טוֹבָתִי בַּל עָלֶיךָ, לִקְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה וְאַדִּירֵי כָּל חֶפְצִי בָם:

תחנה על קבר יחידי

על קבר זכר

הִנְנִי בָאתִי לְהִתְפַּלֵּל עַל קִבְרְךָ אֵל יוֹצֵר נִשְׁמָתֶךָ, שֶׁתִּתְעַדֵּן בְּגַן־עֵדֶן עִם נִשְׁמוֹת אֲבוֹתֶיךָ, וּמֵרֵב טוּב

על קבר נקבה

הִנְנִי בָאתִי לְהִתְפַּלֵּל עַל קִבְרֵךְ אֵל יוֹצֵר נִשְׁמָתֵךְ, שֶׁתִּתְעַדֵּנִי בְּגַן־עֵדֶן עִם נִשְׁמוֹת אֲבוֹתַיִךְ, וּמֵרֵב טוּב

Those who have not visited the cemetery for thirty days, on facing the graves say the following:

"Praised be the Eternal our God, the Ruler of the Universe who created you in judgment, who maintained and sustained you in judgment, and brought death on you in judgment; who knows the deeds of everyone of you in judgment, and who will hereafter restore you to life in judgment. Praised be the Eternal who will restore life to the dead."

PRAYERS AT THE GRAVES OF VARIOUS RELATIVES.

Precede the prayers with these verses:

"I have said to the Eternal "Thou art my Lord; I have no good but in Thee. As for the holy men that are on earth; they are excellent, in whom is all my delight" (Ps. 16:2–3).

I come here to visit your grave, and to pray to the Creator of your soul; that He may receive it in mercy, and let it share a portion of His abundance of bliss in Gan-Eden, together with the souls of your ancestors of blessed memory. May He send down on your head His dew to revive you at the resurrection in proper time. I pray to God, that by the virtue of yourself and of all the righteous and pious dead that rest around you, I may be protected and receive God's favor, that all worry, sorrow, distress and anxiety, ailments and diseases may leave us.

הַצָּפוּן לַצַּדִּיקִים לְהַשְׁפִּיעֲךָ | הַצָּפוּן לַצַּדִּיקִים לְהַשְׁפִּיעֲךָ
וּמְטַלּוֹ לְהוֹרִיד עַל רֹאשֶׁךָ, | וּמְטַלּוֹ לְהוֹרִיד עַל רֹאשֶׁךָ,
וּבְתְחִית הַמֵּתִים לְהַחֲיוֹתֶךָ, | וּבְתְחִית הַמֵּתִים לְהַחֲיוֹתֶךָ,
וְזָכוּת כָּל הַיְשָׁרִים | וְזָכוּת כָּל הַיְשָׁרִים
וְהַתְּמִימִים הַשּׁוֹכְבִים | וְהַתְּמִימִים הַשּׁוֹכְבִים
בְּשִׁכּוּנָתֶךָ, תָּגֵן עָלַי וְתַעֲמוֹד | בְּשִׁכּוּנָתֶךָ, תָּגֵן עָלַי וְתַעֲמוֹד

לִי, לְהָסֵר מִמֶּנִּי כָּל דְּאָגָה וְצָרָה וָפַחַד וְנֶגַע וּמַחֲלָה. וְתִשְׁלַח לִי רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְרַפְאוֹת כָּל תַּחֲלוּאַי, וּתְמַלֵּא לְטוֹבָה כָּל מִשְׁאֲלוֹת לִבִּי. וְתַאֲרִיךְ יָמַי וּשְׁנוֹתַי בְּנָעִימִים.

אַתָּה אֱלֹהַי אֲשֶׁר נֶפֶשׁ הַחַיִּים וְהַמֵּתִים בְּיָדֶךָ, קַבֵּל נָא תְּפִלָּתִי וְאַל תְּשִׁיבֵנִי רֵיקָם מִלְּפָנֶיךָ, וְאָזְכֶּה לִרְאוֹת בִּמְהֵרָה בְּבִנְיַן בֵּית עוֹלָמִים, אָמֵן:

תחנה להתפלל על קבר אביו

שָׁלוֹם עָלֶיךָ אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי, הוֹד זִיוִי וַהֲדָרִי, בְּשָׁלוֹם יָנוּחוּ עַצְמוֹתֶיךָ בַּקֶּבֶר בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְיֵדַעְתִּי כִּי שָׁלוֹם אָהֳלֶךָ, וּמַעֲלָה מַעֲלָה עָלְתָה נִשְׁמָתְךָ לְחַיֵּי

O Thou, my God! in Thy hand is pledged the soul of the living and of the dead, and I pray Thee to accept my prayer and do not refuse my entreaty: send me a complete healing for my illness, and prolong my life, and fulfill my desires for good; and may I be worthy to see the holy Temple reestablished speedily in Jerusalem, Thy holy city.

ON THE ANNIVERSARY OF A PARENT'S DEATH

This day recalls to my mind the solemn and sorrowful day on which the soul of my beloved father (mother) departed from its earthly home, on which the eye closed that once so lovingly and tenderly rested upon me, on which the hand was palsied in death that once so faithfully guided and supported me—a day of painful recollection, of ever renewed mourning! The ever honored picture of my dear father (mother) appears before my soul, the breath of the sainted spirit is fanning upon me. How could the memory of the glorified being ever vanish from my heart and soul? As long as I shall walk upon this earth, this sacred memory shall be faithfully enshrined within the inmost recesses of my soul, until I shall conclude my earthly career and meet again the loving and loved being whose loss I deeply mourn.

Father of life! I pray Thee to vouchsafe rest unto the soul of my sainted father (mother). May his

עַד לָעוֹלָם הַבָּא, וְיוֹשֶׁבֶת בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן, וּבְצֵל שַׁדַּי תִּתְלוֹנָן. אַךְ אֲנִי אַיֵּה אֶמְצָא מָנוֹחַ, וּבַמָּה אֶתְנַחֵם. כָּל יָמֶיךָ בִּי נִטְפַּלְתָּ וְכָל מַחְסוֹרִי הָיָה לִי עַל יָדֶיךָ. תָּמִיד הֲטִיבוֹתָ לִי מִשּׁוּבֶךָ, גַּם בַּתּוֹרָה הֵאַרְתָּ אֶת עֵינַי, וְלַמִּצְוֹת הִדְרַכְתָּ פְּעָמַי. וּבַעֲבוֹדַת יְיָ חִזַּקְתָּ אֶת יָדַי וּמִדֶּרֶךְ הָרָעָה מָנַעְתָּ אֶת רַגְלַי, וְעַתָּה הָלַךְ חָלַךְ מַנְהִינִי, וְנִשְׁאַרְתִּי אֲנִי לְבַדִּי, וְאֵין לִי עוֹד מְנַהֵל וְלֹא מוֹרֶה דֵּעָה הָהּ צַדִּיק נֶאֱסָף וּבְנוֹ נֶעֱזָב!

עַל כֵּן יָצָאתִי הַיּוֹם אֵלֶיךָ, וּבָאתִי לִמְקוֹם מְלוֹנֶךָ, וְאֶשְׁתַּטֵּחַ עַל קִבְרְךָ, וְאֶשָּׂא עֵינַי לֵאלֹהַי מָרוֹם אֲשֶׁר לוֹ הַיְשׁוּעָה וּמִמֶּנּוּ הַנֶּחָמָה, וְהוּא רַחוּם יוֹשִׁיעֵנִי וּבְחַסְדּוֹ יְרַפְּאֵנִי. וְעָלָיו אַשְׁלִיךְ יְהָבִי, וְתִהְיֶה הַשְׁגָּחָתוֹ עָלַי לְטוֹבָה מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם, וַיַּצִּילֵחַ אוֹתִי בְּכָל עִנְיָנַי, וַיַּאֲרִיךְ יָמַי וּשְׁנוֹתַי בְּחַיִּים טוֹבִים וְשָׁלוֹם.

וְאַתָּה אָבִי מוֹרִי, נִשְׁמָתְךָ תִּשְׁכּוֹן בְּגַן-עֵדֶן אֶצֶל הָאָבוֹת הַקְּדוֹשִׁים וְהַיְשָׁרִים וְהַטְּהוֹרִים, וְתִתְהַנֶּה מִזִּיו הַשְּׁכִינָה. אַשְׁרֵי הַמְּחַכֶּה וַיַּגִּיעַ לְיָמִים שָׁחֵי עוֹלָמִים

(her) spirit have found peace upon the heights of eternal light—pure, undimmed peace unto all eternity! May his (her) soul be bound in the eternal bond of life. May it tarry before Thee in purity and salvation! And for me, his (her) earthly child, who still walks in the shadows of this world, subject to changing fortune, to error and sin, may that sainted soul intercede before Thy throne, that I may be protected upon all my ways and deserve Thy grace. O Lord! Thou givest, Thou takest away, Thy name be praised for ever and ever. *Amen.*

AT A FATHER'S GRAVE

All merciful God! In this silent field, where the earthly remains of my departed father rest, I will dedicate my filial tears and emotions unto his memory. Now, that I have lost him, the dear one, for this earthly life, I fully know what treasure of love I once possessed in him. He, the faithful guide of my youth, my monitor and counsellor, did attend, with wise circumspection to the ennoblement of my spirit and the strengthening of my body; he illumined my mind and filled my heart with love; he submitted joyfully to all *the struggles of life*, in order to procure to his child *the joys of life*. O my dear father —while I remember thee, my tears are streaming forth, and my heart is overflowing with love and grief. But what can my love profit thee now? It can no

longer cause thee *earthly joy and happiness*, who art far removed from all *earthly wishes, earthly wants, and earthly cares*!

But doing good, practising charity, ennobling the heart—these are *heavenly joys* which a child may prepare for his glorified and sainted father. And those joys I will prepare for thee, by performing good actions in thy name and in thy spirit; these shall be the sacrifices to be offered up by me upon the altar of my filial love,—may God record them in His book of eternal life, unto thy beatitude and salvation in thy heavenly habitation!

O God of heaven and earth! as my sainted father has left behind, *in paternal love*, his blessings, thus do I, in return, *from filial love*, bless his memory before Thee, and pray unto Thee for the salvation of his soul. Oh! mayest Thou also remember him in love and mercy, mayest Thou remember every noble deed, every good action which he performed on this earth, and graciously forgive whatever sin and transgression he may have committed from human weakness. And may all his sufferings, troubles, tribulations and hardships which he had to endure during his earthly sojourn, be his atonement and propitiation before Thee, that he may be a partaker of eternal peace, beatitude and salvation in Thy divine presence. Amen.

AT A MOTHER'S GRAVE

My dear, beloved mother, who sleepest beneath this sod, for ever laid to rest in the lap of earth—thy child draws nigh to thee with the tear of mourning in her eyes, burning even as on the day when they brought thee hither. Thy spirit sojourns upon the heights of eternal light, but couldst thou ever forget the child, still walking in the shadows of earth? No! a mother's love is everlasting, eternal, even as her soul is eternal, even as God is eternal who implanted that love in her heart! In pain thou gavest me life. What trouble is there, that thou wouldst shun, what care that thou wouldst not endure for me?—As thou wouldst watch at my bed of sickness,—as thou wouldst sacrifice all for me. O sacred spirit of my mother! behold the tears flowing forth from my eyes in the memory of thee,—they are all that I can yet offer unto thee: accept them as a sacrifice of thanks and love!

I come hither, O mother! to honor thy revered memory, and to commune, in thought, with thy spirit. My heart seems to feel that thy tender love watches over me; thy dear voice still appears to bid me follow the duties of religion towards God and mankind. O may I, in performing good deeds on this earth, and following thy bright example, prove my veneration

יְחַיֶּה אֶת הַמֵּתִים כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּהַבְטָחוֹת לְדָנִיֵּאל אִישׁ חֲמֻדוֹת. וְתָנוּחַ וְתַעֲמוֹד לְגֹרָלְךָ לְקֵץ הַיָּמִין.

תחנה על קבר אמו

שָׁלוֹם לָךְ אִמִּי מוֹרָתִי, אֲשֶׁר טִפַּחְתְּ וְרִבִּיתְ אוֹתִי וְנִטְפַּלְתְּ בִּי כָּל יוֹמַיִךְ, וְכָל מַחְפּוֹרִי הָיָה לִי מְיֻדָּיִךְ. נִצְטַעַרְתְּ עָלַי בְּלִי שָׁעוּר, וְעַתָּה מִיּוֹם אֲשֶׁר הָלַכְתְּ בְּרֶרֶךְ כָּל הָאָרֶץ אֵין לִי אוֹמֶנֶת וּמְגַדֶּלֶת כָּמוֹךְ, וְאֶמְלָל אֲנִי בְּלִי אַהֲבַת אֵם רַחֲמָנִיָּה.

וְהִנֵּה בָאתִי עַתָּה אֶל קִבְרֵךְ לֵאמֹר שָׁלוֹם לָךְ וְשָׁלוֹם לִמְנוּחָתֵךְ וְשָׁלוֹם לְנִשְׁמָתֵךְ, גּוּפֵךְ יָנוּחַ בְּשָׁלוֹם עַל מִשְׁכָּבֵךְ. וַאֲנִי תְּפִלָּה שֶׁאֶזְכֶּה בְּזְכוּתֵךְ וּבְזְכוּת כָּל הַצַּדִּיקִים וְהַצַּדְּקָנִיּוֹת הַטְמוּנִים פֹּה לִהְיוֹת חֶלְקִי בְּאֶרֶץ הַחַיִּים בְּשָׁלוֹם וְעֹשֶׁר וְכָבוֹד, וְיִזַּכֵּנִי לִרְאוֹת בָּנִים עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת. וְאַתְּ אִמִּי אֲהוּבָתִי נִשְׁמָתֵךְ תִּשְׁכּוֹן בְּגַן עֵדֶן אֶצֶל הָאִמָּהוֹת, הַיָּשָׁרוֹת, הַקְּדוֹשׁוֹת וְהַטְּהוֹרוֹת לִיכִי פֹּה בְּלֵיל קִבְרֵךְ עַד בֹּקֶר הַתְּחָיָה, עַד אֲשֶׁר יִקְרָא הָאֵל לִפְתּוֹחַ אֶת קִבְרוֹת אֶרֶץ נִשְׁיָה. וְתָקוּמִי עִם שְׁאָר

for thy memory, and obtain forgiveness for the pains and tears I have cost thee.

Thus I will again, near this, thy sleeping-place, resolve firmly and solemnly, to live in thy spirit, to walk in the path of duty and virtue, piety and religion, worthy of thee, unto thy honor and satisfaction. Whatever dispensation may come upon me, I will endure it in memory of thee, as though thou still didst walk before me, admonish and warn me,—as though thine eye did still see all my actions, until my hour of departure also shall come, and my spirit ascend to yonder heights, there to be received by thee.

O deeply loved mother! may thy pure soul, now released from its earthly bonds, experience heavenly joy, and look on me with love and pity.

Eternal Father in heaven! preserve peace on this consecrated grave on which I shed with my tears, that the honored remains of my beloved mother may rest therein undisturbed! And unto her glorified soul mayest Thou vouchsafe an eternal abode of bliss, in which the noble, pure spirit may behold Thy countenance in everlasting joy. Amen.

נָשִׁים חֲסִידוֹת בָּנוֹת עָלֶיהָ, וַתַּעַמְדִי לְנֶגְדֶּךָ לְקֶץ הַיָּמִין, בֵּן־יַעֲשֶׂה הָאֵל יָיָ. אָמֵן.

הספדים לכבוד המתים

נוהגין לעשות הספד לכבוד אדם גדול שנפטר לעולמו, כדי להזכיר מעשיו הטובים שפעל ועשה בימיו, כדי ללמוד ממנו לעשות כמוהו, וגם להביע רגשות אבל ועצב ולעורר בכי על האבדה שאינה חוזרת. יש שעושים הספד בבית הקבורה, ויש שעושים הספד במשך השנה לפטירתו לפני קהל ועדה. ומצינו כי אברהם אבינו בא לספוד לשרה ולבכותה אחרי מותה (בראשית כג ב), ויעקב ספדוהו בניו וכל מצרים שבעים יום (שם נ ג), וכשמת משה בכו אותו בני ישראל. שלשים יום (דברים לד ח) ויהושע מפני שלא הספידוהו בני ישראל כראוי נאמר ויקברו אותו בגבול נחלתו וגו' מצפון להר געש (יהושע כד ל) מלמד שרגש עליהם ההר להרגם (שבת קח). וכשמת שמואל ויקבצו כל ישראל ויספדו לו ויקברוהו בביתו ברמה (שם כה א). דוד המלך הספיד לשאול ויונתן בנו במליצה נעלה ונשגבה ויאמר הצבי ישראל על במותיך חלל, איך נפלו גבורים וגו' (ש"ב א יט כז) גם הספיד את אבנר ויקונן המלך אל אבנר ויאמר הכמות נבל ימות אבנר וגו' הלא תדעו כי שר וגדול נפל היום הזה בישראל (שם ג לג לח) ואלישע כאשר ראה את אליהו נסתלק ממנו היה מצעק אבי אבי רכב ישראל ופרשיו (מ"ב ב יב). ועל הנביא שמת הספיד הוי אחי (מ"א יג ל). ועל המלך הוי אדון (ירמיה לד ה). ונאמר כי הולך האדם אל בית עולמו וסבבו בשוק הספדים (קהלת יב ה) והיו נוהגים בימים קדמונים לשכור נשים מקוננות, והנביא אמר

FUNERAL ORATIONS

It is an ancient custom to deliver an address of a laudatory nature in honor of a great man who has departed from life to the next world, causing a loss to society. The purpose is to inspire the hearers to take him as an example and to follow in his path of virtue; showing also the appreciation of the people for men of character, by the sorrow expressed at such occasion. Some deliver the funeral address at the interment, others make arrangement for the address at a memorial meeting after thirty days or at the first Jahrzeit (anniversary of the death) before relatives, friends and admirers of the deceased.

We find in the Bible that when our matriarch Sarah died, her husband patriarch Abraham "came to mourn and to eulogize her" (in Hebrew Gen. 23:2). When our patriarch Jacob died his son Joseph, the viceroy of Egypt, led the funeral cortege to Cannaan, and the Egyptians observed seventy days of mourning and weeping (Gen. 50:3). Thirty days of mourning was held for Moses (Deut. 34:8). Because no eulogies were held for Joshua at his burial on the Mount of Gaash ("tremble" in Hebrew, Joshua 24:30), the Rabbis say that the Mount trembled to express his indignation for the failure of the Israelites to eulogize him (Shab. 105b). However, when the prophet Samuel died, the Israelites gathered from various cities in Palestine to pay their respects to him and lament his loss (I Sam. 25:1). David delivered his famous lament on King Saul and Johathan "How the mighty have fallen" (II Sam 2:19–25). He also eulogized Abner, and all the people wept: "There is a prince and a great man fallen in Israel" (Ib. 3:33–38). The ordinary eulogy for a prophet was short: "Alas, my brother" (I. King 13:30), and for a king "Ah, lord" (Jer. 34:5). Koheloth said "Man goes to his long home, and the mourners go about (lamenting in) the street" (Eccl. 12:5).

קראו למקוננות ותבואנה וגו׳ ותמהרנה ותשאנה עלינו נהי ותרדנה עינינו דמעה ועפעפינו יזלו מים (ירמיה ט טז).

ואמרו חז״ל על ארבעה דברים חמה לוקה על אב״ד שמת ולא נספד כהלכה (סוכה כט), וכל המתלוצץ בהספדו של ת״ח אינו מאריך ימים (שבת קפו:) וכתבו הקדמונים שנוהגין בישיבה להספיד לפני המטה לשאר תלמידים, אבל חכם ואלוף וגאון מכניסין אותו לבית המדרש ומניחין את המטה במקום שהיה דורש וסופדין אותו התלמידים וקהל ישראל.

אבל יש ימים שאין להספיד בהם מפני כבוד יו״ט כמו ר״ח ניסן עד אחר הפסח ואחר יוהכ״פ עד אחר סוכות ובכל ימים שאין אומרים בהם תחנון. אבל לאדם גדול מספידים.

חומר להספדים

שֶׁנֵּי אֲרוֹנוֹת הָיוּ מְהַלְּכִין עִם יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר: אֲרוֹנוֹ שֶׁל חַי עוֹלָמִים וַאֲרוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף, וְהָיוּ אֻמּוֹת הָעוֹלָם אוֹמְרִים, מַה טִּיבָן שֶׁל שְׁנֵי אֲרוֹנוֹת הַלָּלוּ? וְהָיוּ יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים לָהֶם, זֶה אֲרוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף עִם אֲרוֹנוֹ שֶׁל חַי עוֹלָמִים. וְהָיוּ אֻמּוֹת הָעוֹלָם מוֹנִין אֶת יִשְׂרָאֵל וְאוֹמְרִים וְכִי אֶפְשָׁר לַאֲרוֹן הַמֵּת לְהָיוֹת מְהַלֵּךְ עִם אֲרוֹנוֹ שֶׁל חַי עוֹלָמִים? וְהָיוּ יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים עַל יְדֵי שֶׁשָּׁמַר זֶה מַה שֶּׁכָּתוּב בָּזֶה:

רַב נַחְמָן וְרַבִּי יִצְחָק הֲוּוּ יָתְבִי בְּסָעִידְתָּא. אָ״ל

In olden times they hired women mourners to bewail the dead and cause the people to cry (Jer. 9:16).

The Talmud says that the elements of nature (as the sun eclipse) combine to protest when the president of the court of justice dies and is not properly eulogized (Succah 29a), or for failure to lament the death of a scholar (Shab. 105a).

In the Geonic period, they used to eulogize every student of the Yeshiva, and in the case of the Haham, they brought his bier into the Beth ha-Midrash and placed it where he used to hold his lectures.

There are some days when lamenting for the dead is not in order, such as in the semi-holiday of the New-Moon Day and in the month of Nisan until after Pesah, or any day when Tahanun is omitted from the daily prayers. An exception however is made to eulogize a prominent and honored man in the community, in any event.

MATERIAL FOR EULOGIES

Two arks are carried along in the travels of the Israelites in the wilderness: the Ark (holding the Tables) of the Everliving, and the ark (coffin) of Joseph. When the Gentiles observed them, they asked "What is the meaning of the two arks?" and the Israelites answered: "They are the ark of Joseph with the ark of the Everliving." Then the Gentiles taunted the Israelites, saying: "Is it becoming for the Ark of the Everliving to follow the Ark of the dead?" Answered the Israelites: "Yes, because this one (Joseph) observed what the other one contains." (T. Jer. Berachoth 2:3).

רַב נַחְמָן לְרַבִּי יִצְחָק לֵימָא מַר מִילְתָא וכ״ו אָ״לֵ הָכִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן יַעֲקֹב אָבִינוּ לֹא מֵת, אָ״לֵ וְכִי בִּכְדֵי סָפְדוּ סַפְדָנֵיָא וְחָנְטוּ חַנָּטָיָא וְקָבְרוּ קַבְרָנֵיָא? אָ״לֵ מִקְרָא אֲנִי דוֹרֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב נְאֻם יְיָ וְאַל תֵּחַת יִשְׂרָאֵל כִּי הִנְנִי מוֹשִׁיעֲךָ מֵרָחוֹק וְאֶת זַרְעֲךָ מֵאֶרֶץ שִׁבְיָם (ירמיה ל י) מַקִּישׁ הוּא לְזַרְעוֹ מַה זַּרְעוֹ בַּחַיִּים אַף הוּא בַּחַיִּים (תענית ה:)

אָמַר רַבִּי בְּרֶכְיָה כָּתוּב עֵת לָלֶדֶת וְעֵת לָמוּת (קהלת ג ב) אַשְׁרֵי אָדָם שֶׁשָּׁעַת מִיתָתוֹ כְּשָׁעַת לֵידָתוֹ מַה שָּׁעַת לֵידָתוֹ נָקִי, כַּךְ בְּשָׁעַת מִיתָתוֹ יֵהָא נָקִי [כְּלִי חֵטְא] (ירושלמי ברכות פב ג):

אָמַר רַבִּי אֶלִיעֶזֶר בְּשָׁעָה שֶׁהַצַּדִּיק נִפְטָר מִן הָעוֹלָם שָׁלֹשׁ כִּתּוֹת שֶׁל מַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת יוֹצְאוֹת לִקְרָאתוֹ אַחַת אוֹמֶרֶת לוֹ יָבֹא שָׁלוֹם, וְאַחַת אוֹמֶרֶת לוֹ הוֹלֵךְ נָכוֹחַ וְאַחַת אוֹמֶרֶת יָנוּחַ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם (כתובות קד.):

הטרה: בגמרא נאמר: אחת אומרת לו יבא בשלום ואחת אומרת הולך נכוחו, ואחת אומרת לו יבא בשלום ינוחו על משכבותם. ואין זה לשון המקרא שנאמר יבא שלום ינוחו על משכבותם הולך נכוחו (ישעיה נז, ב), ועל הדרך הזה תקנתי הנוסחא בגמרא. ונראה כי קשה לר״א מדוע

Rab Nachman and Rabbi Isaac were dining together. Said Rab Nachman to Rabbi Isaac: "Tell me something interesting" etc. Said he, "I heard Rabbi Johanan say that our patriarch Jacob did not die."—"What?" asked his disciples in surprise, "Were there not eulogists who eulogized, embalmers who embalmed and buriers who buried him?"—Said he: "I merely interpret the verse: 'Fear not, O Jacob my servant, said the Eternal; neither be dismayed O Israel; for, lo, I will save you from afar, and your seed from the land of their captivity' (Jer. 30:10). I compare Jacob to his seed: his seed are alive, so is he" (Taanith 5b).

Rab Berechiah quotes: "A time to be born, and a time to die" (Eccl. 3:2). Happy is the man, the time of whose death is like the time of his birth: as he was born innocent without sin so when he dies he is sinless" (T. Jer. Berachoth 2:3).

Said Rabbi Eliezer: "When a righteous man dies three sections of angels come out to greet him; one calls: "He enters into peace", another calls, "One that walks in his righteousness" and the other "They repose on their resting places". (Ket. 104a).

נאמר ינוחו על משכבותם בלשון רבים ויבא שלום והולך נכחו בלשון יחיד? ולכן אמר כי שלש כתות יש. אחת אומרת יבא שלום ואחת אומרת הולך נכחו, והכוונה על הנשמה (יבא שלום) ועל הגוף (הולך נכחו), והכת השלישית אומרת ינוחו על משכבותם להנשמה ולהגוף, זו בשמים וזה בקבר.

עוּבָדָא הֲוָה בְּבַר נַשׁ חַד מֵרַבְרְבֵי בָּבֶל שְׁנָשָׂא בְנוֹ אִשָּׁה, בָּרְבִיעִי עָשָׂה סְעוּדָה לַחֲכָמִים. אָמַר לִבְנוֹ עֲלֵה לַעֲלִיָּה וְהָבֵא לָנוּ יַיִן טוֹב מֵחָבִית פְּלוֹנִית, עָלָה לְהָבִיא יַיִן יָשָׁן מִן הָעֲלִיָּה, הִכִּישׁוֹ נָחָשׁ וָמֵת. הִמְתִּין עָלָיו לִירֵד וְלֹא יָרַד. אָמַר אֶעֱלֶה וְאֶרְאֶה מַה טִּיבוֹ שֶׁל בְּנִי שֶׁהוּא מִתְעַכֵּב, עָלָה וּמְצָאוֹ שֶׁהִכִּישׁוֹ נָחָשׁ וָמֵת וּמְשָׁלָךְ בֵּין הַחָבִיוֹת. הִמְתִּין אוֹתוֹ חָסִיד עַד שֶׁאָכְלוּ וְשָׁתוּ הָאוֹרְחִין כָּל סְעוּדָתָן, וְרָצוּ לְבָרֵךְ בִּרְכַּת חֲתָנִים. אָמַר לָהֶם רַבּוֹתַי לֹא לְבָרֵךְ בִּרְכַּת חֲתָנִים לִבְנִי בָּאתֶם, אֶלָּא לְבָרְכֵנִי בִּרְכַּת אֲבֵלִים עַל בְּנִי; לֹא לְהַכְנִיסוֹ לְחֻפָּה בָּאתֶם — הַכְנִיסוּהוּ לַקֶּבֶר. עָאַל רַבִּי זַכַּאי וְאִפְטַר עֲלוֹי, לִשְׂחוֹק אָמַרְתִּי מְהוֹלָל וְלַשִּׂמְחָה מַה זֶּה עֹשֶׂה. (קהלת רבה)

It happened that one of the prominent men of Babylon celebrated the nuptials of his son on the usual Wednesday and he prepared a banquet for the scholars. Said he to the bridegroom: My son go up to the attic and bring us down some good wine from a certain jug. He ascended there, and a snake hidden among the jugs bit him and he died from the venom. The father waited for his return in vain, and, ascending the attic to investigate he found his son lying dead among the jugs of wine. The pious man quietly allowed the guests to finish their eating and drinking at the banquet, and when they were about to say grace after the meal and include the benediction for the bride and bridegroom, the father with fortitude rose and addressing the company said: "My friends! you came to my house not for the purpose of blessing the married couple, but to console me as a mourner for the loss of my son; you came not to congratulate me on my son's nuptial ceremony—let us bring him to rest in the grave! Rabbi Zakkai delivered the eulogy, taking the text from Ecclesiastes (2:2): "I said of laughter 'it is mad' and of mirth 'what does it accomplish' " (Midrash Koheleth).

רב חסדא היה עוסק בתורה ביום ובלילה וכמעט שלא ישן כלל, ותאמר לו בתו אבי מורי האם לא תצרך לישן מעט?

לֹא בָּעֵי מַר מִינָּם פּוּרְתָּא? אָמַר לָהּ: חַשְׁתָּא אָתֵי יוֹמֵי דְּאָרְכִי וְנַקְטִינַן וְנִינּוּם טוֹבָא.

פירוש בקרוב יבואו ימים ארוכים וקצרים ונישן הרבה, כלומר אחרי המות נשארו לנו ימים ארוכים לישן בהם אך קצרים יהיו לעסוק בהם בתורה ובמצות (עירובין סח״).

לפי דעת חז״ל יודע המת ושומע מה שאומרים עליו, ודרשו:

כִּי הַחַיִּים יוֹדְעִים שֶׁיָּמוּתוּ וְהַמֵּתִים אֵינָם יוֹדְעִים מְאוּמָה (קהלת ט ה) הַחַיִּים יוֹדְעִים, אֵלּוּ הַצַּדִּיקִים שֶׁאֲפִילוּ בְּמִיתָתָן קְרוּיִן חַיִּים, וְהַמֵּתִים אֵינָם יוֹדְעִים, אֵלּוּ הָרְשָׁעִים שֶׁאֲפִילוּ בְּחַיֵּיהֶן קְרוּיִן מֵתִים.

ולמדו שהצדיקים במיתתם קרוין חיים ממה שנאמר ויאמר ה׳ אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר לזרעך אתננה (דברים לד ד) מה צ״ל לאמר אמר לו (הקב״ה למשה לפני מותו) לך ואמור לאבות כל מה שהתניתי לכם עשיתי לבניכם אחריכם, והרשעים אפילו בחייהן קרוין מתים שנאמר כי לא אחפוץ במות המת (יחזקאל יח לב; ירושלמי ברכות פב ג).

וא״ר אבהו כל שאומרים בפני המת יודע עד שיסתום הגולל, ואחד מבני ר׳ חייא אמר עד שיתעכל הבשר (שבת קנב:) א״ר שמעון בן לוי אין בינינו ולצדיקים (אחרי מותם) אלא דיבור פה בלבד (ששומעין הכל אלא שאין להם רשות לדבר). א״ר זעירא שומע הוא המת קילוסו במתוך החלום (ירושלמי ע״ז פג״ א).

Rab Hisda was engaged in the study of the Torah day and night, almost continuously without interruption, and his daughter asked him: "My learned father! doest thou not require to sleep a bit?" Said he: "Now, the long and deficient days are approaching, when we will have plenty of time to sleep" (Erubin 65a), referring to death.

"For the living know that they shall die, but the dead know not anything" (Eccl. 9:5). The Talmud interprets this: the "living" are the righteous who live on after death, and the "dead" are the sinners who are dead while still alive (T. Jer. Berachoth 2:3).

According to the Talmud; the dead person knows and hears what is spoken about him. Rabbi Abhu says, "The dead knows what is said regarding him until his grave is closed up." Another Rabbi says, "Until his flesh is decomposed" (Shab. 152b). Rabbi Simon ben Levi says, "There is no difference between us living and the righteous when dead; except that they cannot speak." Rabbi Zeira says, "The dead hears his laudation at the funeral as in a trance" (T. Jer. Abodah Zarah ch. 3:1). Said Rab to Rab Samuel ben Shilah: "Arouse the feeling of the people when you deliver the address at my funeral, for I shall be there" (Shab. 153a).

ואמר ליה רב לרב שמואל ברי׳ שילא:
אָחִים בְּהֶסְפֵּידָא דְּהָתָם קָאֵימְנָא (שבת קנג):

פירוש: בשעת מיתתי התאמץ בהספדך עלי שיתחממו הלבבות ויכמרו רחמי העומדים ויבכו, כי אני אעמוד שם ואשמע.

סגנון ההספדים

כשמת שמואל הקטן היו רבן גמליאל ורבי אליעזר בן עזריה מספידין עליו ואומרים:

עַל זֶה נָאֶה לִבְכּוֹת, עַל זֶה נָאֶה לְהִתְאַבֵּל.
מְלָכִים מֵתִים וּמַנִּיחִים כְּתָרֵיהֶם לִבְנֵיהֶם,
עֲשִׁירִים מֵתִים וּמַנִּיחִים עוֹשֶׁר לִבְנֵיהֶם
שְׁמוּאֵל הַקָּטָן נָטַל כָּל הַחֲמֻדוֹת שֶׁבָּעוֹלָם וְהָלַךְ לוֹ.

(שמחות פ״ח)

במקום אחר נאמר כשמת שמואל הקטן הספידוהו:

הִי עָנָו וְהִי חָסִיד תַּלְמִידוֹ שֶׁל הִלֵּל

וכשמת הלל הזקן הספידוהו

הִי חָסִיד, הִי עָנָו, תַּלְמִידוֹ שֶׁל עֶזְרָא (סוטה מח:)

רבי עקיבא, כשמת רבי אליעזר (הגדול) פתח עליו ואמר:
אָבִי אָבִי, רֶכֶב יִשְׂרָאֵל וּפָרָשָׁיו. הַרְבֵּה מָעוֹת יֵשׁ לִי וְאֵין לִי שֶׁלְּחָנִי לְהַרְצוֹתָן (סנהדרין סח,)

SPECIMENS OF EULOGIES FROM THE TALMUD

When Samuel ha-katan (the junior) died he was eulogized by Rabban Gamaliel and Rabbi Eliezer ben Azariah, as follows:

Here lies one for whom it is fit to weep;
For whom it is fit to mourn and express our grief.
Kings, when they die, transmit their crowns to their sons;
The rich leave their wealth to their children,
But Samuel ha-katan took with him all the treasures of the world and has gone! (Semahoth ch. 8).

A short eulogy for the same Samuel is found elsewhere: "Woe, for the modest man! Woe, for the pious man, the disciple of Hillel."

When Hillel died, they said: "Woe for the pious, Woe for the modest man, the disciple of Ezra" (Sotah 48b).

Rabbi Akiba eulogized his teacher Rabbi Eliezer, as follows: "My father, my father! the chariot of Israel and its horsemen! I have many coins with me, but I have no money changer who will exchange them" (Sanhedrin 68a). The first phrase was that used by Elisha when Elijah ascended to heaven (II Kings 2:12); in the second phrase, he means to imply that he has many legal questions to ask but lacks a competent teacher who can answer them (Moed Katan 26a).

פירוש: יש לי כמה שאלות לשאול ואין לי רב לפותרן. ותחלת הספרו היה מה שאמר אלישע על אליהו כשלוקח ממנו, ותרגם יונתן רבי רבי, דטב להון ישראל בצלותיה מרתיכין ופרשין (מועד קטן כו.).

כי נה נפשית דרבי זירא פתח עליו ההוא ספרנא:

אֶרֶץ שִׁנְעָר הָרָה וְיָלְדָה
אֶרֶץ צְבִי גְּדֻלָּה שַׁעֲשׁוּעֶיהָ
אוֹי נָא לָהּ אָמְרָה רַקַּת
כִּי אֻבְּדָה כְּלֵי חֶמְדָּתָהּ (מגילה ו.)

פירוש: שנער היא בבל ששם נולד, וארץ צבי היא ארץ ישראל ששם למד, ונקבר ברקת היא טבריא.

כד דמיך (נפטר) רבי חייא בר׳ אדא וכ״ו קביל (קונן) ריש לקיש עילוי דהוה רביה, עאל ואפטר עלוי ופתח:

דּוֹדִי יָרַד לְגַנּוֹ לַעֲרוּגוֹת הַבֹּשֶׂם לִרְעוֹת בַּגַּנִּים וְלִלְקוֹט שׁוֹשַׁנִּים (שה״ש ו) ״דּוֹדִי״ זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא ״יָרַד לְגַנּוֹ״ זֶה הָעוֹלָם, ״לַעֲרוּגוֹת הַבֹּשֶׂם״, אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל ״לִרְעוֹת בַּגַּנִּים״ אֵלּוּ אֻמּוֹת הָעוֹלָם, ״וְלִלְקוֹט שׁוֹשַׁנִּים״ אֵלּוּ הַצַּדִּיקִים שֶׁמְּסַלְּקָן מִבֵּינֵיהֶן.

מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה לוֹ בֵּן וְהָיָה חָבִיב עָלָיו יוֹתֵר מִדַּאי, מָה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ?

Rabbi Zera was born in Babylon, studied in Palestine and died in Tiberias. A celebrated speaker at his memorial eulogized him, saying:

"The Lowland conceived and gave him birth,
The holy Land nurtured her delight
"Woe unto me—cried Tiberias—
Gone is my precious tool!"

When Rabbi Hijah ben Ada died, he was eulogized by his disciple Resh-Lakish, taking his text from the Song of Songs (6:5) "My beloved is gone down to his garden to the beds of spices, to feed in the gardens, and to gather lilies."—"My beloved" is the Holy One, "his garden" is this world, "the beds of spices" are the Israelites, "to feed in the garden" means to inquire among the Gentiles, "to gather lilies" means to pluck out the righteous and remove them.

Let me illustrate this by a parable: there was a king who had a son whom he loved exceedingly well. What did the king do for him?—He planted a garden for his pleasure, and when the son's conduct pleased his father, he explored every place in the world to find beautiful flora to plant in that garden. But when the son's conduct displeased his father, he plucked out all the pretty plants. Likewise, when the Israelites have the good-will of the Eternal, he searches all over the world to find some righteous men

נָטַע לוֹ פַּרְדֵּס. בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה הַבֵּן עוֹשֶׂה רְצוֹנוֹ שֶׁל אָבִיו הָיָה מַחֲזִיר בְּכָל הָעוֹלָם כְּלוֹ וְרוֹאֶה אֵיזוֹ נְטִיעָה יָפָה בָּעוֹלָם וְנוֹטֵעַ בְּתוֹךְ פַּרְדֵּסוֹ, וּבְשָׁעָה שֶׁהָיָה מַכְעִיסוֹ הָיָה מְקַצֵּץ כָּל נְטִיעוֹתָיו. כָּךְ בְּשָׁעָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם מַחֲזִיר בְּכָל הָעוֹלָם כְּלוֹ וְרוֹאֶה אֵיזֶה צַדִּיק בָּאֻמּוֹת הָעוֹלָם וּמְכִיאוֹ וּמְדַבְּקוֹ לְיִשְׂרָאֵל, בְּנָוָן יַתְרוֹ וְרָחָב. וּבְשָׁעָה שֶׁהֵן מַכְעִיסִין אוֹתוֹ הָיָה מְסַלֵּק הַצַּדִּיקִים שֶׁבֵּינֵיהֶן. (ירושלמי ברכות סב ה.)

כד דמיך רבי סימון בר׳ זביד אעל רבי אלעאי ואפטר עלוי ופתח:

כִּי יֵשׁ לַכֶּסֶף מוֹצָא וּמָקוֹם לַזָּהָב יָזֹקּוּ, בַּרְזֶל מֵעָפָר יֻקָּח וְאֶבֶן יָצוּק נְחוּשָׁה וגו׳, וְהַחָכְמָה מֵאַיִן תִּמָּצֵא וְאֵי זֶה מְקוֹם בִּינָה וגו׳ וְנֶעְלָמָה מֵעֵינֵי כָל חָי (איוב בח א–כא). אַרְבָּעָה דְּבָרִים הֵן תַּשְׁמִישׁוֹ שֶׁל עוֹלָם וְכֻלָּן אִם אָבְדוּ יֵשׁ לָהֶן חֲלִיפִין, כִּי יֵשׁ לַכֶּסֶף מוֹצָא וּמָקוֹם לַזָּהָב יָזֹקּוּ, בַּרְזֶל מֵעָפָר יֻקָּח וְאֶבֶן יָצוּק נְחוּשָׁה, אֲבָל אִם אָבְדוּ יֵשׁ לָהֶן חֲלִיפִין, אֲבָל תַּלְמִיד חָכָם שֶׁמֵּת, מִי מֵבִיא לָנוּ חֲלִיפָיו? מִי מֵבִיא לָנוּ תְּמוּרָתוֹ? —

and women among the Gentiles, to muster them into the ranks of His people Israel, as for example Jethro and Rahab. But when the Israelites displease Him by their evil acts He removes even their own righteous men (T. Jer. Berachoth Ch. 2:4; Midrash Shir ha-Shirim 6:3).

Rabbi Simon ben Zabid, on his demise, was eulogized by Rabbi Illae, applying the verses in Job (28: 1-21): "For silver there is a mine, and a place for refining gold; Iron is taken out of the earth, and copper is melted out of stones... But wisdom, where shall it be found? and where is the place of knowledge? for it is hid from the eyes of the living."

"These four metals are useful for the world, but if lost can be replaced from the mines, for surely there is a mine for silver, and gold ore is refined; Iron is taken from the soil and copper is melted out of stone—all these, if they are gone are readily restored. But when a great scholar dies, who will take his place, whom can we select instead; where shall we find his equal in wisdom, to replace his vast knowledge?—This is indeed hidden from every living creature!" (T. Jer. Kethuboth ch. 2:4; Midrash B. R. ch. 91).

וַהֲחָכְמָה מֵאַיִן תִּמָּצֵא וְאֵי זֶה מְקוֹם בִּינָה? וְנֶעְלְמָה מֵעֵינֵי כָּל חָי (ירושלמי ברכות פ"ב ה, בראשית רבה פצ"א).

בר קפרא כששמע שמת רבי לא רצה להוציא הדבר מפיו ויגלה לתלמידיו ברמז ויאמר:

יְצוּקִים וְאֲרָאֶלִים תְּפוּסִין בַּלּוּחוֹת הַבְּרִית,
וְגַבְרָה יָדָן שֶׁל אֲרָאֶלִים וְחָטְפוּ אֶת הַלּוּחוֹת
(ירושלמי כלאים פ"ט א)

ובגמרא כתובות יש נוסחא אחרת כזו:

אֲרָאֶלִים וּמְצוּקִים אָחֲזוּ בָּאָרוֹן הַקָּדֵשׁ
נָצְחוּ אֲרָאֶלִים אֶת הַמְּצוּקִים
וְנִשְׁבָּה אָרוֹן הַקָּדֵשׁ

פירוש: אראלים מלאכים, ומצוקים גדולי הדור, כמו מצוקי תבל, כאילו היתה מלחמה ערוכה בין מלאכי מעלה ודרי מטה מגדולי ישראל, שכל אחד רצה להחזיק בו וללמוד תורה מפיו, אך העליונים גברו על התחתונים והעלו אותו השמימה.

כד דמך רבי בון בר רבי חייא, בעודו צעיר לימים והיה גדול בתורה, שאל רבי זעירא ואיפטר עלוי.

ופתח: מְתוּקָה שְׁנַת הָעוֹבֵד אִם מְעַט וְאִם הַרְבֵּה יֹאכֵל (קהלת ה' א). "יֶשׁ" אֵין כְּתִיב אֶלָּא "יֹאכַל" — לְמָה הָוָה רַבִּי בּוּן בְּרַבִּי חִיָּא דּוֹמֶה? לְמֶלֶךְ שֶׁשָּׂכַר

Bar Kappara, the orator, refrained from using the word "death" on the demise of his father-in-law Rabbi Judah, the prince of Israel, so he applied a metaphoric expression to inform the public of the calamity.

"Mortals and angels grasped the Tables of the Law;

The angels overwhelmed them, and snatched away the Tables of the Law (T. Jer. Klayim ch. 9:1).

Another version, in T. Babli (Kethuboth 104a)

Mortals and angels seized the holy Ark:

The angels conquered the mortals,
and captured the holy Ark.

Rabbi Bun, a learned scholar, died when quite a young man. Rabbi Zeira eulogized him quoting Ecclesiastes (5:11) "Sweet is the sleep of the laborer whether he eat little or much." It does not say whether he "sleep" little or much, so it refers to his vigor not to his rest.—The incident of Rabbi Bun can be comprehended by a parable: A king hired many workmen, and among them was one who distinguished himself highly by his superior workmanship. What did the king do to reward him? He took him out for long and short strolls, and at the end of the day paid him his day's wages equal to that of the other

פּוֹעֲלִים הַרְבֵּה, וְהָיָה שָׁם פּוֹעֵל אֶחָד וְהָיָה מִשְׁתַּכֵּר בְּמַלְאַכְתּוֹ יוֹתֵר מִדַּאי. מֶה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ, נָטַל וְהָיָה מְטַיֵּיל עִמּוֹ אֲרוּכוֹת וּקְצָרוֹת, לְעִתּוֹתֵי עֶרֶב בָּאוּ אוֹתָן פּוֹעֲלִים לִיטוֹל שְׂכָרָן. וְנָתַן לוֹ שְׂכָרוֹ עִמָּהֶם מְשָׁלֵם. וְהָיוּ הַפּוֹעֲלִים מִתְרַעֲמִין וְאוֹמְרִים: אָנוּ יָגַעֲנוּ כָּל הַיּוֹם וְזֶה לֹא יָגַע אֶלָּא שְׁתֵּי שָׁעוֹת וְנָתַן לוֹ שְׂכָרוֹ עִמָּנוּ מְשָׁלֵם! — אָמַר לָהֶן הַמֶּלֶךְ, יָגַע זֶה לִשְׁתֵּי שָׁעוֹת יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁיְּגַעְתֶּם אַתֶּם כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ. כָּךְ יָגַע רַבִּי בּוּן בַּתּוֹרָה לְעֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה שָׁנָה מַה שֶּׁאֵין תַּלְמִיד וָתִיק יָכוֹל לִלְמוֹד לְמֵאָה שָׁנָה (ירושלמי ברכות ספ ד).

כי נח נפשיה דרבינא פתח עליה החוא ספדנא (בר קיסא)

אִם בָּאֲרָזִים נָפְלָה שַׁלְהֶבֶת
מַה יַּעֲשׂוּ אֵיזוֹבֵי קִיר?
לְוַיָּתָן בְּחַכָּה הוּעֲלָה
מַה יַּעֲשׂוּ דְּגֵי רָקָק?
בַּנַּחַל שׁוֹטֵף נָפְלָה חַכָּה
מַה יַּעֲשׂוּ מֵי גֻבִּים

---

workmen. Then they began to murmur, complaining that they labored hard all day long, and received no more than that laborer who worked only a few hours; and the king answered them: "This man exerted himself, and accomplished in two hours more than you did the whole day." Likewise Rabbi Bun exerted himself in the study of the Torah during the twenty eight years of his life, and has accomplished much more than a competent scholar could do during a hundred years" (T. Jer. Berachoth 2:4).

When a torch can fall and blaze up the cedars,
What may be the fate of the hyssop by the hedge?
If the Leviathan in the ocean was caught in the net,
What may befall the small fishes in the pond?
When the angler's hook drops in deep torrents,
What may happen to those in the waters of the brook?

* *
*

Weep for the mourners, not for the loss,
For he goes to rest, but we are left in mortification.

בְּכוּ לַאֲבֵלִים וְלֹא לַאֲבֵדָה
שֶׁהִיא לִמְנוּחָה וַאֲנוּ לַאֲנָחָה (מועד קטן כה)

נאם אברהם לינקולן נשיא ארצות הברית באמיריקא
לחנכת בית הקברות בגטיסברג יט״ נובמבר א׳ תת״סג

שְׁנוֹת גְּבוּרוֹת וָשֶׁבַע שָׁנִים עָבְרוּ מֵעֵת אֲשֶׁר יָצְרוּ אֲבוֹתֵינוּ בַּחֵלֶק הַתֵּבֵל הַזֶּה אֻמָּה חֲדָשָׁה הֲרַת חֹפֶשׁ, אֲשֶׁר מִלֵּידָה נִתְקַדְּשָׁה לָרַעְיוֹן שֶׁכָּל בְּנֵי אָדָם נִבְרְאוּ בְּצֶלֶם אֶחָד.

עַתָּה אֲנַחְנוּ עֹרְכִים מִלְחֶמֶת־אַחִים כְּבֵדָה, לִבְחוֹן אִם אֻמָּתֵנוּ, אוֹ לְאֻמָּה אֲחֶרֶת כָּמוֹהָ, אֲשֶׁר הָרָתָה וְיִלֵּדָתָה בְּקְדוּשָׁה כָּזוֹ לְהִתְקַיֵּם לְאֹרֶךְ יָמִים. נֶאֱסָפִים אֲנַחְנוּ עַל רַחֲבַת שֶׂדֵה־קָטֶל שֶׁל הַמִּלְחָמָה הַהִיא, וּבָאנוּ לְחַנֵּךְ אֶת פְּאַת־הַשָּׂדֶה הַזֹּאת לְמָקוֹם מְנוּחוֹת נֶצַח בְּעַד אֵלֶּה אֲשֶׁר מָסְרוּ נַפְשָׁם לָמוּת כְּדֵי שֶׁהָאֻמָּה הַהִיא תִּחְיֶה. אָמְנָם יָאוֹת לָנוּ וְנָכוֹן בְּכָל לַעֲשׂוֹת כֵּן.

אֲבָל, אִם נָבִין הַדָּבָר לַאֲשֻׁרוֹ, אֵין לָנוּ לְחַנֵּךְ עוֹד

LINCOLN'S ADDRESS AT THE DEDICATION OF THE CEMETERY AT GETTYSBURG NOVEMBER 19, 1863

Four score and seven years ago, our fathers brought forth on this continent, a new nation, conceived in Liberty, and dedicated to the proposition that all men are created equal.

Now we are engaged in a great civil war, testing whether that nation so conceived and so dedicated, can long endure. We are met on a great battle-field of that war. We have come to dedicate a portion of that field, as a final resting place for those who here gave their lives that that nation might live. It is altogether fitting and proper that we should do this.

אֶת הָאֲדָמָה הַזֹּאת, וְאֵין אֲנוּ צְרִיכִים לְהַעֲרִיצָה וּלְמוֹתָר לָנוּ לְקַדְּשָׁה, כִּי הִנֵּה אַנְשֵׁי הַחֵיל הָאַבִּירִים, הַחַיִּים וְהַמֵּתִים אֲשֶׁר הִתְאַבְּקוּ פֹּה, הֵם כְּבָר קִדְּשׁוּהָ יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר יֵשׁ בְּכֹחֵנוּ הַדַּל לְהוֹסִיף אוֹ לִגְרוֹעַ מֵאוּמָה מִקְּדוּשָׁתָהּ. יוֹשְׁבֵי תֵּבֵל לְעֵת־קָט יָשִׂימוּ לֵב לְדָבָרֵינוּ, וְלֹא יִזְכְּרוּ לְזֶמַן רַב מַה שֶּׁאָנוּ אֹמְרִים פֹּה; אָמְנָם לֹא יִשְׁבְּחוּ לָנֶצַח מַה שֶּׁפָּעֲלוּ הָאֲנָשִׁים הָהֵם פֹּה. הַרְבֵּה יוֹתֵר צְרִיכִים אֲנַחְנוּ הַחַיִּים הַיּוֹם לְהִתְחַנֵּךְ בָּעֵת, לְקַבֵּל עָלֵינוּ לְהַשְׁלֵם הָעֲבֹדָה אֲשֶׁר הֵחֵלּוּ הֵם בְּמִלְחַמְתָּם פֹּה; וַאֲשֶׁר הֵעֱלוּ לְמַדְרֵגָה גְּבֹהָה כָּזוֹ, הַרְבֵּה יוֹתֵר עָלֵינוּ לְהִתְחַנֵּךְ פֹּה לְהַתְפַּקִּיד הַגָּדוֹל שֶׁנִּשְׁאַר לְפָנֵינוּ—וּמִן הַמֵּתִים הַנִּכְבָּדִים הַלָּלוּ נִלְמַד לְהַרְבּוֹת בִּדְבֵקוּת לָעִנְיָן אֲשֶׁר בַּעֲבוּרוֹ הִתְמַסְּרוּ הֵם בְּכָל נַפְשָׁם וּמְאֹדָם—וְנַחֲלִיט פֹּה בְּיֶתֶר־שְׂאֵת לְהַכְרִיחַ כִּי הַמֵּתִים הַלָּלוּ לֹא מֵתוּ לַשָּׁוְא—כִּי הָאֲמָה הַזֹּאת, בְּהַשְׁגָּחַת הַשֵּׁם תִּתְחַדֵּשׁ כַּנָּשֶׁר חֵרוּתָהּ—וְכִי הַמֶּמְשָׁלָה שֶׁל הָעָם, בְּרָשׁוּת הָעָם, וּלְתוֹעֶלֶת הָעָם לֹא תִּכָּרֵת מִן הָאֲדָמָה.

But, in a larger sense, we can not dedicate—we can not consecrate—we can not hallow—this ground. The brave men, living and dead—who struggled here, have consecrated it, far above our poor power to add or detract. The world will little note, nor long remember what we say here, but it can never forget what they did here. It is for us the living, rather, to be dedicated here to the unfinished work which they who fought here have thus far so nobly advanced. It is rather for us to be here dedicated to the great task remaining before us—that from these honored dead we take increased devotion to that cause for which they gave the last full measure of devotion—that we here highly resolve that these dead shall not have died in vain—that this nation, under God, shall have a new birth of freedom—and that government of the people, by the people, for the people, shall not perish from the earth.

מַעֲבַר הַחוֹף

הַשֶּׁמֶשׁ שָׁקַע וְכוֹכַב נֶשֶׁף הוֹפִיעַ,
וְהִנֵּה קוֹל בָּרוּר קוֹרֵא אֵלַיִ:—
אַךְ אַל נָא תִּפְרֹץ אֲנָקָה בַּחוֹף,
בָּעֵת אֲשֶׁר בַּיָּם אַפְלִיגָה.

תְּנוּעַת הַמַּיִם כְּמוֹ תִּרְדֹּם, תָּוִיו בַּעֲצַלְתַּיִם
הַחוֹף מָלֵא עַל גְּדוֹתָיו, לֹא יַרְעֵם וְלֹא יַעֲלֶה קֶצֶף.
בָּעֵת אֲשֶׁר הָרוּחַ, שֶׁהִגִּיחָה מִתְּהוֹמָה,
מְרַחֶפֶת וְתָשׁוּב אֶל בֵּיתָהּ.

בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת הִגִּיעַ, פַּעֲמוֹן הָעֶרֶב יְצַלְצֵל,
וְאַחֲרָיו חֲשֵׁכָה גְּדֹלָה וַאֲפֵלָה;
אַךְ אַל נָא יַעֲלֶה עַל לֵב עֲצֻבוֹן הַפְּרִידָה
בָּעֵת אֲשֶׁר בַּיָּם אֵרָדָה.

וְאַף כִּי מִתּוֹךְ גְּבוּל הָעֵת וְהַמָּקוֹם
מַבּוּל הַמַּיִם יְשָׁאֵנִי לְמֶרְחוֹק,
אֲקַוֶּה לַחֲוֹת קָרְנֵיטִי פָּנִים אֶל פָּנִים,
אַחַר אֲשֶׁר הַחוֹף אֶעֱבָרָה.

[לורד טניסון–תרגום י"ד אייזנשטיין]

CROSSING THE BAR

Sunset and evening star,
And one clear call for me!
And may there be no moaning of the bar,
When I put out to sea,
But such a tide as moving seems asleep,
Too full for sound and foam,
When that which drew from out the boundless deep
Turns again home.

Twilight and evening bell,
And after that the dark!
And may there be no sadness of farewell,
When I embark;
For tho' from out our bourne of time and place
The flood may bear me far,
I hope to see my Pilot face to face
When I have crossed the bar.

(LORD TENNYSON)

הקמת מצבה

המנהג להקים מצבה לכבוד המת בראש קברו, מצאנו ביעקב אבינו שהציב מצבה על קבורת רחל (בראשית לה כ), ואבשלום הציב לו מצבה בחייו ויקרא לה "יד אבשלום" כי אמר אין לי בן בעבור הזכיר שמי (שבת יח יח). ר' נתן אמר בונין למת נפש על קברו (שקלים פב ה), והוא בנין או ציון זכר לנפשו, והוא כבוד למת. וכבר בזמן התלמוד היו רושמים בכתב על המצבה לזכרון המת (הוריות י"ג), עיקר הטעם של הקמת המצבה הוא שלא ישתכח המת מן הלב, ולכן נוהגין להעמיד המצבה אחר י"ב חדש למותו ולא מקודם, להראות כי אינו נשכח מן הלב לכה"פ בשנה הראשונה.

תפלה ביום הקמת המצבה

תהלים א

א אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ בַּעֲצַת רְשָׁעִים וּבְדֶרֶךְ
חַטָּאִים לֹא עָמָד וּבְמוֹשַׁב לֵצִים לֹא יָשָׁב: ב כִּי אִם
בְּתוֹרַת יְיָ חֶפְצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ יֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה: ג וְהָיָה
כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מָיִם אֲשֶׁר פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעִתּוֹ וְעָלֵהוּ
לֹא יִבּוֹל וְכֹל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ: ד לֹא כֵן הָרְשָׁעִים
כִּי אִם כַּמֹּץ אֲשֶׁר תִּדְּפֶנּוּ רוּחַ: ה עַל כֵּן לֹא יָקֻמוּ
רְשָׁעִים בַּמִּשְׁפָּט וְחַטָּאִים בַּעֲדַת צַדִּיקִים: ו כִּי יוֹדֵעַ יְיָ
דֶּרֶךְ צַדִּיקִים וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים תֹּאבֵד:

SERVICES AT THE UNVEILING OF A TOMBSTONE (Matzayva)

It is the custom to set up a memorial stone at the grave of the deceased. We find that Jacob set up a pillar on Rachel's grave (Gen. 35:29); Absalom in his life-time reared up for himself a pillar, for he said: "I have no son to keep my name in remembrance" (II. Sam. 18:18). Rabbi Nathan mentions that a monument (Nefesh) is built on the grave (Shekalim ch. 2:5). The Talmud speaks of inscriptions on tombstones (Horayoth 13b). The main reason for erecting a tombstone is to perpetuate the memory of the deceased; hence the custom to postpone the erecting of a tombstone for twelve months after the time of death, to show that the memory of the deceased is yet fresh in the hearts of the mourners, and is not so soon forgotten.

PSALM 1

(1) How happy is the man who has not followed the counsel of the wicked, nor takes the way of the sinner, nor joins the company of the scoffer! (2)But who finds delight in the law of the Eternal, and in His Torah does he study day and night. (3) He is like a tree planted by streams of water, that bears fruit in due season, and its leaves never fade; so in whatever he does he prospers. (4) Not so the wicked! they are like the chaff which the wind sweeps away. (5) Therefore, the wicked will not stand when judgment comes, nor can the sinful endure in the community of the righteous. (6) For the Eternal loves the way of the righteous; but the way of the wicked shall be lost.

הַבֶּל הֲבָלִים אָמַר קֹהֶלֶת, הֲבֶל הֲבָלִים הַכֹּל הָבֶל:

אֱנוֹשׁ כֶּחָצִיר יָמָיו, כְּצִיץ הַשָּׂדֶה כֵּן יָצִיץ. כִּי רוּחַ עָבְרָה בּוֹ וְאֵינֶנּוּ, וְלֹא יַכִּירֶנּוּ עוֹד מְקוֹמוֹ. וְחֶסֶד יְיָ מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם עַל יְרֵאָיו, וְצִדְקָתוֹ לִבְנֵי בָנִים. בְּאֹרַח צְדָקָה חַיִּים וְדֶרֶךְ נְתִיבָה אַל־מָוֶת. וְיָשֹׁב הֶעָפָר עַל הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה, וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ. מִי לִי בַּשָּׁמַיִם, וְעִמְּךָ לֹא חָפַצְתִּי בָאָרֶץ. כָּלָה שְׁאֵרִי וּלְבָבִי, צוּר לְבָבִי וְחֶלְקִי אֱלֹהִים לְעוֹלָם. מַה יָּקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים, וּבְנֵי אָדָם בְּצֵל כְּנָפֶיךָ יֶחֱסָיוּן. כִּי עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים, בְּאוֹרְךָ נִרְאֶה אוֹר. אֲנִי בְצִדֶּקְךָ אֶחֱזֶה פָּנֶיךָ, אֶשְׂבְּעָה בְהָקִיץ תְּמוּנָתֶךָ:

לאשה אומרים קצת מן אשת חיל בסוף משלי

אֵשֶׁת חַיִל מִי יִמְצָא, וְרָחֹק מִפְּנִינִים מִכְרָהּ. בָּטַח בָּהּ לֵב בַּעְלָהּ, וְשָׁלָל לֹא יֶחְסָר. גְּמָלַתְהוּ טוֹב וְלֹא רָע, כֹּל יְמֵי חַיֶּיהָ. דָּפְקָה פָּרְשָׂה לֶעָנִי וְיָדֶיהָ שִׁלְחָה לָאֶבְיוֹן.

O Eternal, what is man that Thou shouldst know him, the son of Adam that Thou shouldst take thought of him? Man is like a breath, his days are like a passing shadow. They are like grass, in the morning it flourishes and shoots up, at evening it is cut down and withers. What man can live and not see death? Thou turnest man back to dust and sayest, "Return, O sons of Adam." So teach us to count our days that we may obtain an understanding heart.—If they had any sense, they would perceive this; they would see through to their own end. For man will take nothing with him when he dies; his splendor will not go down after him.—Watch integrity and look upon right; for there is a posterity for the man of peace. But God will ransom me from the power of perdition; for He shall receive me. The Eternal will redeem the life of His servants, and none who take refuge in Him will be held guilty.

(FOR A WOMAN)

If one can find a good wife, she is worth far more than rubies. Her husband puts his trust in her, and finds no lack of gain. She brings him good, and not harm, all the days of his life. She stretches out her

נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים בַּעְלָהּ, בְּשִׁבְתּוֹ עִם זִקְנֵי אָרֶץ. הוֹד וְהָדָר לְבוּשָׁהּ וַתִּשְׂחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן. פִּיהָ פָּתְחָה בְּחָכְמָה, וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָהּ. צוֹפִיָּה הֲלִיכוֹת בֵּיתָהּ וְלֶחֶם עַצְלוּת לֹא תֹאכֵל. קָמוּ בָנֶיהָ וַיְאַשְּׁרוּהָ, בַּעְלָהּ וַיְהַלְלָהּ. רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חָיִל, וְאַתְּ עָלִית עַל כֻּלָּנָה. שֶׁקֶר הַחֵן וְהֶבֶל הַיֹּפִי אִשָּׁה יִרְאַת יְיָ הִיא תִּתְהַלָּל. תְּנוּ לָהּ מִפְּרִי יָדֶיהָ וִיהַלְלוּהָ בַשְּׁעָרִים מַעֲשֶׂיהָ:

יְשַׁלֵּם יְיָ פָּעֳלֵךְ, וּתְהִי מַשְׂכֻּרְתֵּךְ שְׁלֵמָה, מֵעִם יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר בָּאת לַחֲסוֹת תַּחַת כְּנָפָיו:

ואומרים מזמור ט״ז מי יגור באהלך, ומזמור כ״ג ה׳ רועי לא אחסר

אל מלא רחמים לנשמת המת בצד 48
עלינו. קדיש יתום

---

hand to the poor, she extends her arm to the needy. Her husband is known at the gates, as he sits among the elders of the land. She is clothed with strength and dignity, and she laughs at the days to come. She opens her mouth in wisdom, and kindly counsel is on her tongue. She looks well after her household, and eats not the bread of idleness. Her children rise up, and bless her—her husband also—and praise her: "Many women have done well, but you have excelled them all." Charms are deceptive, and beauty is a breath; but a woman who reveres the Eternal will be praised. Give her due reward for her work; and let her deeds bring her praise at the gates.

The Eternal recompense your conduct, and may your reward be complete from the Eternal, the God of Israel, under whose wings you have come for shelter (Ruth 2:12).

Also Psalm 16 and 23. See Pages 52, 53.

El Maleh Rahamim page 48.

Olenu and Kaddish Yathom.

קדיש יתום

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִרְעוּתֵהּ. וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל, בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא:

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְקוּדְשָׁא, בְּרִיךְ הוּא, לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא וְחַיִּים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

KADDISH YATHOM

Yisgadal v'yiskadash sh'may rabbo, b'olmo di b'ro khir'oosay. V'yamlich malchoosay b'cha'yaychon oov'yomaychon oovchayay d'chol bays Yisroayl ba'agolo ooviz'man koriv, v'imroo Omayn.

Y'hay sh'may rabbo m'vorach l'olam ool'olmay olma'yo.

Yisborach v'yishtabach v'yispoar v'yisromam v'yisnasay v'yis'hador v'yis'aleh v'yis'halol sh'may d'koodsho b'rich hoo, l'aylo min kol birchoso v'shiroso tooshbochoso v'nechemoso d'amiron b'olmo, v'imroo Omayn.

Y'hay sh'lomo rabbo min sh'mayo v'chayim olaynoo v'al kol Yisroayl, v'imroo Omayn.

Osseh sholom bimromov hoo ya'asseh sholom olaynoo v'all kol Yisroayl, v'imroo Omayn.

ציונים למצבות

לאנשים

For Men

בעד יראי ה' ולומדי תורה

For the pious and learned

1 כ"נ

איש אמונים הולך תמים
הקדיש עתים לתורה ולתפלה
רבים מעשיו הטובים והשלמים
נודע שמו לשבח ולתהלה
הרבני ר' אהרן . . . . ב"ר. . . . זצ"ל
נפטר ביום. . . . . שנת. . . . .
כבן שבעים שנה
ת' נ' צ' ב' ה'

2 פ"נ

עובד בלב שלם את קונו
עושה טוב ותומך עניים מהונו
בר לבב ונקי כפים
לקחו יה לארץ החיים
ר' . . . . . ב"ר . . .
נפטר ביום . . . . . שנת . . . . .
ת' נ' צ' ב' ה'

3 פ"נ

איש חסיד ועניו מבני אדם
פס וגמר מלאכתו ופה נרדם
ויעזוב אחריו יגון ואנחה
והלך לעולמו ונפשו נחה

ר' . . . . . ב"ר . . . . . .
נפטר ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

בעד אנשים ישרים ותמימים For the righteous and modest

4 פ"נ

איש יקר נוח לבריות ונוח למקום
דבק ביוצרו והלך בדרך אלהים
יבא על שכרו ויאכל פרי מעלליו
גופו ינוח בשלום ולקץ הימין יקום

ר' . . . . . ב"ר . . . . . .
נפטר ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

5 פ"נ

לזכר עולם יהיה איש ישר
בכל מדותיו היה נכון ומוכשר
עליו קוננו בניו ובנותיו ורעיתו
אביו ואמו וכל בני ביתו

ר' . . . . . ב"ר . . .
נפטר ביום. . . . . שנת. . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

6 פ"נ

איש צדיק תמים הולך נכוחה
זכותו ירצה כעולה ומנחה
ימצא פה מרגוע ומנוחה
עד יבא גואל צדק מבשר שמחה
ואז יקיץ לחיי עד ויופיע
בין המשכילים המזהירים כזהר הרקיע
ר' . . . . . ב"ר . . . . . .
נפטר ביום. . . . . שנת. . .
ת'נ'צ'ב'ה'

בעד אנשי חסד ונותני צדקה
For the charitable and benevolent

7 פ"נ

איש צדיק שומר אמונים
מעוז לדל ומחסה לאביונים
פועל צדק והולך תמים
להיטיב לזולתו חשב לילות וימים
ר' . . . . . ב"ר . . .
נפטר ביום . . . . . שנת. . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

8 פ"נ

נדיב לב וטוב עין שב אל אדמתו
כבוד אל אספו לתת לו כצדקתו
הולך נכוחו ודובר אמת בלבבו
ינוח בשלום על משכבו

ר׳ . . . . . ב״ר. . .
נפטר ביום. . . . . שנת. . .
ת׳ נ׳ צ׳ ב׳ ה׳

9 פ״נ
רודף צדקה וחסד ודורש אלהים
אוהב הבריות ואב ליתומים
כל מעשיו בחיים זכים ונעימים
מת בשם טוב זקן ושבע ימים
ר׳ . . . . . ב״ר. . .
נפטר ביום . . . . . שנת . . . . .
ת׳ נ׳ צ׳ ב׳ ה׳

בעד עשירים נדיבים
For the philanthropic and beneficent

10 פ״נ
בעל בעמיו נגיד לעדתו
נודע בשערים בחסדו ובצדקתו
קרן קיימת יסד לטובת עמו
והלך למנוחה לבית עולמו
ר׳ . . . . . ב״ר. . .
נפטר ביום . . . . . שנת . . . . .
ת׳ נ׳ צ׳ ב׳ ה׳

11 פ״נ
איש עניו בכל ענייניו
צדיק ותמים בכל מעשיו

הלך בדרכו דרך נדיבים
מטיב לאביונים ומשביע לרעבים
ר' . . . . . ב"ר. . . .
נפטר ביום . . . . . שנת . . . . .
ת' נ' צ' ב' ה'

12 פ"נ
תם וישר וירא אלהים
חונן עניים ונותן לאביונים
פעולתו ומעשיו לטוב נודעים
צדקתו עומדת לעד ולעולמים
ר' . . . . . ב"ר. . . .
נפטר ביום . . . . . שנת . . . . .
ת' נ' צ' ב' ה'

בעד משכילים ורמי היחס
For the noble and distinguished

13 פ"נ
איש משכיל וירא שמים
הצטיין במעשיו כאיש הבינים
לתורה ולחכמה הקדיש כל הימים
ועשה לו שם כאחד הגדולים
ר' . . . . . ב"ר. . . .
נפטר ביום . . . . . שנת . . . . .
ת' נ' צ' ב' ה'

14 פ"נ

איש יקר מגוע ישרים
אוהב צדק ורודף מישרים
הטיב לקרוביו וגם לזרים
קנה לו שם במעשיו היקרים
ר'. . . . . ב"ר. . .
נפטר ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

15 פ"נ

איש תמים וישר בנדיבים
הלך תמיד בדרך טובים
נפשו דבקה באלהים חיים
וכל מעשיו היו לשם שמים
ר'. . . . . ב"ר. . .
נפטר ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

בעד פועל נאמן
For an honest working man

16 פ"נ

איש תם נהנה מיגיע כפיו
מפרנס בכבוד אשתו ובניו
פועל אמון עובד עבודתו
עד עת שובו לאדמתו

ר׳ . . . . . ב״ר . . . . . .
נפטר ביום . . . . . שנת . . . . .
ת׳ נ׳ צ׳ ב׳ ה׳

בעד כהן תלמיד חכם
For a Cohenite (priest)

17 פ״נ

שפתי כהן ישמרו דת אל
ומברכות פיו נתברכו בני ישראל
תורת אמת היתה בפיהו יום ולילה
שבק חיים ועלה לישיבה של מעלה
ר׳ . . . . . ב״ר . . . . . .
נפטר ביום . . . . . שנת . . . . .
ת׳ נ׳ צ׳ ב׳ ה׳

בעד מחבר חכם
For an eminent scholar and author

18 פ״נ

בכו לאבלים ולא לאבדה
שהוא למנוחה ואנו לאנחה
ארץ פולין הרה וילדתו
אמריקא גדלה שעשועיה וחנכתו
אהה! הספרות תטיף אמרתה
כי אבדה כלי חמדתה
ר׳ . . . . . ב״ר . . .
נפטר ביום . . . . . שנת . . . . .
ת׳ נ׳ צ׳ ב׳ ה׳

בעד רב מורה צדק ודרשן
For a Rabbi, preacher and teacher

19 פ"נ

בכה תבכה כל קהל עדתנו
כי נפלה עטרת ראשינו
אוי נא לנו כי שקעה שמשתנו
כי עזב אותנו מורנו ורבנו
זיו כבודנו הודנו והדרנו
תורתו נובעת כמקור מים חיים
ולקחו הטוב יזל כטל השמים
מרנן ורבנן הרב הגדול
ר'. . . . . ב"ר. . .
נפטר ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

20 פ"נ

לא מת הרב עוד לא כבה נרו
עודנו הוא חי במרומי ערץ
נודעים ספריו ומאמריו ויקרת מדברו
זכרו יהיה לנצח כימי הארץ
הרב ר'. . . . . ב"ר . . . . . .
נפטר ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

21 ציון למצוין

חמדה גנוזה פה טמונה
אב לחכמה ורועה ישראל יכונה

על ברכיו נתגדלו הרבה למדנים
והתפשטו בארצות למורים ורבנים
הרב ר' . . . . . ב"ר . . . . . .
נפטר ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

בעד חסיד ומקובל

For the saintly and reverent

22 פ"נ

מורה צדק ומבין שמועה
מטיף מוסר ויורה דעה
לא אנס לו כל רז ונעלם
איש קדוש וצדיק יסוד עולם
לזכר עולם שמו הטוב ינון
מרנן ורבנן הרב הגאון
ר' . . . . . ב"ר . . .
נדרש לישיבה של מעלה
ונשמתו הטהורה לשמים עלתה
ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

בעד פרנס וראש הקהל

For a leader in the community

23 פ"נ

איש חכם ויקר מהולל בשערים
רועה עדתו בצדק ומישרים
פארוהו בני עמו וכבדוהו שרים

זכרו לא יסוף לדור דורים
ראש העדה ומנהיג הקהל
אורו והדרו לעולם יהל
ר'. . . . . ב"ר. . .
נפטר ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

24 פ"נ
איש גדול נפל במחנה ישראל
ויהי שר לעם ועבד לאל
חכמתו וגדולתו בחוץ תרונה
לא נמצא כמוהו בכל עבר ופנה
גופו בקבר פה טמונה
ונשמתו תחת כנפי השכינה
מר . . . . . ב"ר . . . . . .
נפטר ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

25 פ"נ
יראה כל עובר החרות על הלוחות
האיש אשר נתעלה כשושנה פורחת
ונפשו לא תהי נדחת
בשובה לאל אלהי הרוחות
מר . . . . . ב"ר . . . . . .
נפטר ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

בעד אנשי חיל שמתו במלחמה
For those who died in war

26 פ"נ

איש צבא במלחמה העולמית
נרשם עליו תו תמית
הוא את נפשו חרף
ומלאך המשחית אותו טרף
מר . . . . . ב"ר . . . . . .
מת ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

27 פ"נ

גבור חיל נלחם בעד האומה
מסר נפשו ומאודו במלחמה
עזב אשתו ובניו וממלאכתו בטל
ונפל חלל על שדה קטל
מר . . . . . ב"ר . . . . . .
מת ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

28 פ"נ

מבית הקברות של אנשי הצבא
בשדה המלחמה בצרפת הובא
אחר עמל רב ואנחה
למצוא פה קבר ומנוחה

מר . . . . . ב"ר . . . . . .
מת ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

בעד נערים ובחורים

For young men of good parentage

29 פ"נ

נטע שעשועים נצר תפארה
נגדע מכרם משפחה יקרה
ימיו לא הגיעו לשנות גבר
ויגוע וימת ומצא פה קבר
הבחור . . . . . ב"ר. . .
מת ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

30 פ"נ

עלם יקר ובחור נחמד
סר מרע ולטוב נצמד
רך בשנים ורב מעשהו
פתאום בא המות ויקטפהו
הבחור . . . . . ב"ר . . .
נפטר ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

31 ציון

נר זו כבתה בתחילה
רע לנר ורע לפתילה

טרם הגיע לימי גבר
ולהורים מה גדול השבר
העלם . . . . . ב"ר . . . . . .
מת ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

32 ציון

עליך אשא נהי וקינה
כי בלא יומך נרך כבה
ואנחם כי נשמתך לאל שבה
ותתלונן בצל השכינה
הנער . . . . . ב"ר . . . . . .
מת ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

33 פ"נ

בחור יפה נוף וצעיר לימים
כלה מלאכתו בזמן קצר ומעט שנים
פתאום נגזר מארץ החיים
ואיננו—כי רוחו שבה לשמים
מר . . . . . ב"ר . . .
נפטר ביום . . . . . שנת . . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

34 ציון

אשר שאלנו מאת ה'—בננו
לעת מצוא היה פקדון בידינו
והנה בא בעל הפקדון
ועלינו להחזירו אל האדון
הנער . . . . . ב"ר . . . . . .
מת ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

בעד ילדים זכרים
For children: male

35 ציון

לילד יפה ונעלה
אשר חיש למרום עלה
נחמד למראה ופניו מזהירים
ואיננו—כי לקח אותו אלהים
שמו . . . . . בן ר'. . .
מת ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

36 פ"נ

ילד שעשועים נחמד ונעים
לא היו ימיו כי אם שתי שנים
הילד . . . . בן ר'. . .
מת ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

37 ציון

בן שנה נקי מכל חטא וחובה
ימיו מעטים ולא ראה בטובה
שמו . . . . . ב"ר . . . .
מת ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

לנשים

בעד אשה צנועה ואשת חיל

FOR WOMEN

For pure, virtuous and modest housewife.

38 פה טמונה

אשת חיל עטרת בעלה ובניה
תמימה וישרה ונעימה במעשיה
לעני ולאביון פרשה כפיה
חסד ואמת גמלה כל ימיה
מרת . . . . . בת ר'. . .
נפטרה ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

39 פ"נ

אשה צנועה ונעימה
כבודה בת מלך פנימה
עקרת הבית לבעלה ואם לבנים
חוננת דלים ותומכת אביונים

מרת . . . . . בת ר'. . .
נפטרה ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

בעד אשה צדקנית וגומלת חסד
For tender hearted and exemplary woman

40 פ"נ

אשה מהוללה ויקרה
מוכתרת בכל מדה ישרה
צדקה עשתה כל ימיה
ולתורה הדריכה את בניה
מרת . . . . . בת ר'. . .
נפטרה ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

בעד אשה עקרת הבית
For devoted wife and amiable mother

41 פ"נ

אשה צופיה הליכות ביתה
בהשכל ודעת כל ימי חיותה
רצון קונה ורצון בעלה עשתה
להועיל לבניה כל מגמתה
מרת . . . . . בת ר'. . .
נפטרה ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

בעד אשה צעירה וישרה

For righteous young woman

42 פ"נ

אשה יראת ה' תתהלל בצדקתה
הלכה לעולמה במבחר שנותיה
ועובה לאנחה אישה ובניה
רוחה עלתה למרום וגופה לאדמתה
מרת . . . . . בת ר'. . .
נפטרה ביום . . . . . שנת . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

בעד אשה צעירה שמתה בלדתה

For gentle young woman who died in confinement.

43 פ"נ

אשה צעירה ונעימה במדותיה
מכיריה כבדוה ויהללו מעשיה
ובהקשותה בלדתה מתה בחצי ימיה
לעצבון בעלה הוריה ויודעיה
מרת . . . . . בת ר'. . .
נפטרה ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

44 פ"נ

שתי רוחות באויר שטו
שתיהן יחד בחבה נפגשו
זו יורדת למטה לארץ

וזו עולה למרום–ותפרץ פרץ
מרת . . . . . בת . . . . . .
ואשת ר' . . . . . .
מתה ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

בעד עלמה שמתה סמוך ליום חופתה
For deceased girl before her nuptials

45 פ"נ
עלמה ישרה וכלה נאמנה
חמדת הוריה ואהובת חתנה
בטרם בא מועד כלולתה
נאספה אל עמה ומתה
הנערה . . . . . ב"ר. . .
נפטרה ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

בעד עלמה ארוסה לאיש
For girl engaged to be married

46 פ"נ
בתולה תמה ונחמדה
כלילת חן ויופי ויחידה
קרוב ליום מועד חופתה
חטפה המות ויקח עמדתה
הבתולה הכלה . . . ב"ר. . .
מתה ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

בעד נערה צעירה

For young girl

47 פ"נ

נערה בתולה וצנועה בדרכיה
חוט של חסד משוך עליה
והיא לא באה לחצי ימיה
נקטעה באיבה לדאבון הוריה
הבתולה . . . . . בת ר' . . .
מתה ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

בעד ילדות

For children: female

48 פ"נ

רכה בשנים ומלאה דעת
כלילת חן–בנעוריה גועת
הילדה . . . . . בת ר' . . .
מתה ביום . . . . . שנת . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה

49 פ"נ

ילדה טהורה ותוארה יפה
המות האכזרי בלא יומה חטפה
הילדה . . . . . בת ר' . . .
מתה ביום . . . . . .
ת'נ'צ'ב'ה'

50 ציון

לילדה רכה כשושנה פורחת
כמעט בארץ והנה היא פורחת
שמה . . . . . בת ר' . . .
מתה ביום . . . . . שנת . . . ..
ת'נ'צ'ב'ה'

בלע המות לנצח

תפלת מנחה

AFTERNOON SERVICE

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ, עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶלָה: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ, אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו: תְּהִלָּה לְדָוִד, אֲרוֹמִמְךָ אֱלֹהַי הַמֶּלֶךְ, וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד, וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ, וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ, וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ, וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ, וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ, אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדַל־חָסֶד: טוֹב יְיָ לַכֹּל, וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְיָ כָּל מַעֲשֶׂיךָ, וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ, וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו, וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ, מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים, וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר: סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל הַנֹּפְלִים, וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים: עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ, וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ, וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְיָ בְּכָל־דְּרָכָיו, וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו: קָרוֹב יְיָ לְכָל־קֹרְאָיו, לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת: רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה, וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם:

שׁוֹמֵר יְיָ אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו, וְאֵת כָּל הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: Reader
תְּהִלַּת יְיָ יְדַבֶּר־פִּי, וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:
וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ, מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם. הַלְלוּיָהּ:

Reader יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעָלְמָא דִּי־בְרָא כִרְעוּתֵהּ,
וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ. בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן, וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל. בַּעֲגָלָא
וּבִזְמַן קָרִיב, וְאִמְרוּ אָמֵן: Cong. אמן

Cong. and Reader יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא:
Reader יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח, וְיִתְפָּאַר, וְיִתְרוֹמַם, וְיִתְנַשֵּׂא, וְיִתְהַדַּר,
וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא. Cong. and Reader בְּרִיךְ הוּא. Reader לְעֵלָּא
(During the ten Days of Penitence add: לְעֵלָּא מִכָּל)
מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא, תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא, דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא, וְאִמְרוּ אָמֵן: Cong. אמן

The following prayer, שמונה עשרה, to קדמניות, is to be said standing and in silence.
The Reader repeats the שמונה עשרה aloud (חזרת הש"ץ), omitting the first two lines and beginning ברוך אתה יי.

כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא, הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ:
אֲדֹנָי, שְׂפָתַי תִּפְתָּח, וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

[1]בָּרוּךְ [2]אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, אֱלֹהֵי אַבְרָהָם,
אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב, הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא, אֵל
עֶלְיוֹן, גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל, וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת,
וּמֵבִיא גּוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם, לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה:

1 bend the knees 2 bow the head.

During the Ten Days of Penitence (from ראש השנה till after יום כפור) say:

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים, מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים, וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים, לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים:

מֶלֶךְ, עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן.[1] בָּרוּךְ[2] אַתָּה יְיָ, מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי. מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה. רַב לְהוֹשִׁיעַ:

From מוסף שמיני עצרת till מוסף of the First Day of פסח say.

מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם:

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד, מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים, סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים, וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָךְ, מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

During the Ten Days of Penitence (From ראש השנה till after יום כפור) say:

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים, זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים:

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

When the Reader repeats שמונה עשרה say:

קדושה

Cong. and Reader נְקַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ בָּעוֹלָם, כְּשֵׁם שֶׁמַּקְדִּישִׁים אוֹתוֹ בִּשְׁמֵי מָרוֹם כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ, וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר: Cong. and Reader קָדוֹשׁ, קָדוֹשׁ, קָדוֹשׁ, יְיָ צְבָאוֹת, מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. Reader לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ: Cong. and Reader בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ. Reader וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר: Cong. and Reader יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם, אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן, לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

1 bend the knees 2 bow the head.

Reader לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ, וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ, וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ, מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד, כִּי אֵל מֶלֶךְ, גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, (During the Ten Days of Penitence conclude with הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ) הָאֵל הַקָּדוֹשׁ: Cong. אמן

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ, וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, (During the Ten Days of Penitence conclude with: הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ) הָאֵל הַקָּדוֹשׁ: Cong. אמן

אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת, וּמְלַמֵּד לֶאֱנוֹשׁ בִּינָה: חָנֵּנוּ מֵאִתְּךָ דֵּעָה, בִּינָה וְהַשְׂכֵּל. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, חוֹנֵן הַדָּעַת:

הֲשִׁיבֵנוּ אָבִינוּ לְתוֹרָתֶךָ, וְקָרְבֵנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ, וְהַחֲזִירֵנוּ, בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הָרוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה:

סְלַח־לָנוּ אָבִינוּ, כִּי חָטָאנוּ, מְחַל־לָנוּ מַלְכֵּנוּ, כִּי פָשָׁעְנוּ, כִּי מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, חַנּוּן, הַמַּרְבֶּה לִסְלֹחַ:

רְאֵה־נָא בְעָנְיֵנוּ, וְרִיבָה רִיבֵנוּ, וּגְאָלֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ, כִּי גוֹאֵל חָזָק אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל:

רְפָאֵנוּ יְיָ וְנֵרָפֵא, הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִוָּשֵׁעָה, כִּי תְהִלָּתֵנוּ אָתָּה, וְהַעֲלֵה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל מַכּוֹתֵינוּ. כִּי אֵל מֶלֶךְ, רוֹפֵא נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, רוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

בָּרֵךְ עָלֵינוּ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, אֶת הַשָּׁנָה הַזֹּאת וְאֶת כָּל־מִינֵי תְּבוּאָתָהּ לְטוֹבָה, וְתֵן בְּרָכָה (From the sixtieth day after תקופת חשרי, until the First Day of Passover, substitute for the last word (טַל וּמָטָר לִבְרָכָה) עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה, וְשַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ, וּבָרֵךְ שְׁנָתֵנוּ, כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:

תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ, וְשָׂא נֵס לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹתֵינוּ, וְקַבְּצֵנוּ יַחַד, מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

הָשִׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבָרִאשׁוֹנָה וְיוֹעֲצֵינוּ, כְּבַתְּחִלָּה, וְהָסֵר מִמֶּנּוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה. וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ, אַתָּה יְיָ לְבַדְּךָ, בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים, וְצַדְּקֵנוּ בַּמִּשְׁפָּט. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, (During the Ten Days of Penitence conclude with: הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט) מֶלֶךְ, אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט:

וְלַמַּלְשִׁינִים אַל־תְּהִי תִקְוָה, וְכָל־הָרִשְׁעָה, כְּרֶגַע תֹּאבֵד, וְכָל־אֹיְבֵי עַמְּךָ מְהֵרָה יִכָּרֵתוּ, וְהַזֵּדִים, מְהֵרָה תְעַקֵּר, וּתְשַׁבֵּר וּתְמַגֵּר, וְתַכְנִיעַ, בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, שֹׁבֵר אוֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים:

עַל־הַצַּדִּיקִים וְעַל־הַחֲסִידִים, וְעַל־זִקְנֵי עַמְּךָ, בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְעַל־פְּלֵיטַת סוֹפְרֵיהֶם, וְעַל גֵּרֵי הַצֶּדֶק וְעָלֵינוּ, יֶהֱמוּ־נָא רַחֲמֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, וְתֵן שָׂכָר טוֹב, לְכֹל הַבּוֹטְחִים

בְּשִׁמְךָ, בֶּאֱמֶת. וְשִׂים חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם לְעוֹלָם, וְלֹא נֵבוֹשׁ, כִּי בְךָ בָּטָחְנוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מִשְׁעָן וּמִבְטָח לַצַּדִּיקִים:

וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב, וְתִשְׁכּוֹן בְּתוֹכָהּ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ, וּבְנֵה אוֹתָהּ בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ, בִּנְיַן עוֹלָם. וְכִסֵּא דָוִד, מְהֵרָה לְתוֹכָהּ תָּכִין. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, בּוֹנֵה יְרוּשָׁלָיִם:

אֶת־צֶמַח דָּוִד עַבְדְּךָ מְהֵרָה תַצְמִיחַ, וְקַרְנוֹ, תָּרוּם בִּישׁוּעָתֶךָ. כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ, כָּל הַיּוֹם. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה:

שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ, וְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת־תְּפִלָּתֵנוּ. כִּי אֵל שׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים אָתָּה, וּמִלְּפָנֶיךָ מַלְכֵּנוּ, רֵיקָם אַל־תְּשִׁיבֵנוּ. כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ. תְּפִלַּת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ, בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם, וְהָשֵׁב אֶת־הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל. וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן. וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

On New Moon and the Intermediate days of Passover and Tabernacles add the following:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, יַעֲלֶה וְיָבֹא, וְיַגִּיעַ, וְיֵרָאֶה, וְיֵרָצֶה, וְיִשָּׁמַע, וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר, זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ, וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ, וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד עַבְדֶּךָ, וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ. וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ, לִפְלֵיטָה לְטוֹבָה, לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים, לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם, בְּיוֹם

On Tabernacles	On Passover:	On New Moon:
חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה:	חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה:	רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ הַזֶּה:

זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, בּוֹ לְטוֹבָה. וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה, וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים. וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים, חוּס וְחָנֵּנוּ, וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ, כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם, אָתָּה:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ, בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

When the Reader repeats Cong. say:

[1]מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ, שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי כָל־בָּשָׂר, יוֹצְרֵנוּ, יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית, בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ. עַל שֶׁהֶחֱיִתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ, כֵּן תְּחַיֵּנוּ וּתְקַיְּמֵנוּ, וְתֶאֱסוֹף גָּלְיוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ, לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ, וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ. וּלְעָבְדְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם, עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ, בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ, שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי כָל־בָּשָׂר, יוֹצְרֵנוּ, יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית, בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ. עַל שֶׁהֶחֱיִתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ, כֵּן תְּחַיֵּנוּ וּתְקַיְּמֵנוּ, וְתֶאֱסוֹף גָּלְיוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ, לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ, וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ. וּלְעָבְדְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם, עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ, בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

הַפְּקוּדוֹת לָךְ, וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם עִמָּנוּ, וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת, עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם. הַטּוֹב, כִּי לֹא,

[1] When saying מודים bend the knees and bow, regaining the erect position before saying ".

כְּלוּ רַחֲמֶיךָ, וְהַמְרַחֵם, כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ, מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:*

*On Hanukah and Purim say here:

עַל הַנִּסִּים, וְעַל הַפֻּרְקָן, וְעַל הַגְּבוּרוֹת, וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת, וְעַל הַמִּלְחָמוֹת שֶׁעָשִׂיתָ לַאֲבוֹתֵינוּ, בַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה:

On Hanukah:

בִּימֵי מַתִּתְיָהוּ, בֶּן־יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל חַשְׁמוֹנָאִי וּבָנָיו. כְּשֶׁעָמְדָה מַלְכוּת יָוָן הָרְשָׁעָה עַל־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל, לְהַשְׁכִּיחָם תּוֹרָתֶךָ, וּלְהַעֲבִירָם מֵחֻקֵּי רְצוֹנֶךָ. וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים עָמַדְתָּ לָהֶם בְּעֵת צָרָתָם, רַבְתָּ אֶת־רִיבָם דַּנְתָּ אֶת־דִּינָם, נָקַמְתָּ אֶת־נִקְמָתָם. מָסַרְתָּ גִּבּוֹרִים בְּיַד חַלָּשִׁים, וְרַבִּים בְּיַד מְעַטִּים, וּטְמֵאִים בְּיַד טְהוֹרִים, וּרְשָׁעִים בְּיַד צַדִּיקִים, וְזֵדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תוֹרָתֶךָ. וּלְךָ עָשִׂיתָ שֵׁם גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ בְּעוֹלָמֶךָ. וּלְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל עָשִׂיתָ, תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה וּפֻרְקָן כְּהַיּוֹם הַזֶּה. וְאַחַר כֵּן בָּאוּ בָנֶיךָ לִדְבִיר בֵּיתֶךָ, וּפִנּוּ אֶת הֵיכָלֶךָ, וְטִהֲרוּ אֶת מִקְדָּשֶׁךָ, וְהִדְלִיקוּ נֵרוֹת בְּחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ, וְקָבְעוּ שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה אֵלּוּ, לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל: ועל כלם...

On Purim:

בִּימֵי מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר, בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה, כְּשֶׁעָמַד עֲלֵיהֶם הָמָן הָרָשָׁע, בִּקֵּשׁ לְהַשְׁמִיד לַהֲרוֹג וּלְאַבֵּד אֶת־כָּל־הַיְּהוּדִים, מִנַּעַר וְעַד־זָקֵן, טַף וְנָשִׁים, בְּיוֹם אֶחָד, בִּשְׁלשָׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ שְׁנֵים עָשָׂר, הוּא חֹדֶשׁ אֲדָר, וּשְׁלָלָם לָבוֹז: וְאַתָּה, בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים הֵפַרְתָּ אֶת־עֲצָתוֹ, וְקִלְקַלְתָּ אֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ, וַהֲשֵׁבוֹתָ לוֹ גְּמוּלוֹ, בְּרֹאשׁוֹ, וְתָלוּ אוֹתוֹ וְאֶת־בָּנָיו עַל־הָעֵץ:

ועל כלם...

וְעַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ, מַלְכֵּנוּ, תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

During the Ten Days of Penitence (from ראש השנה till after יום כפור) say:

וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים, כָּל־בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶלָה, וִיהַלְלוּ אֶת־שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת, הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה: [1]בָּרוּךְ [2]אַתָּה יְיָ, הַטּוֹב שִׁמְךָ, וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שָׁלוֹם רָב עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם, כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל הַשָּׁלוֹם, וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ.

During the Ten Days of Penitence, say:

בְּסֵפֶר חַיִּים, בְּרָכָה וְשָׁלוֹם, וּפַרְנָסָה טוֹבָה, נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ, אֲנַחְנוּ וְכָל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, עֹשֶׂה הַשָּׁלוֹם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי, נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע, וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה, וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם, וְנַפְשִׁי, כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה, פְּתַח לִבִּי, בְּתוֹרָתֶךָ, וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי, וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה, מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם, וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם, עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ, עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ, עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ, עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ, לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ. הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי. יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן

[1] bend the knees [2] bow the head.

לִבִּי לְפָנֶיךָ, יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ, וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל. וְאִמְרוּ, אָמֵן:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, וְתֵן חֶלְקֵנוּ, בְּתוֹרָתֶךָ: וְשָׁם נַעֲבָדְךָ, בְּיִרְאָה, כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיוֹת. וְעָרְבָה לַיְיָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם, כִּימֵי עוֹלָם, וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיוֹת:

(The Reader when repeating says)

Reader יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעָלְמָא, דִּי בְרָא כִרְעוּתֵהּ, וַיַּמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ, בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל, בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ, אָמֵן: Cong. אמן

Cong. and Reader יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא, מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא:

Reader יִתְבָּרַךְ, וְיִשְׁתַּבַּח, וְיִתְפָּאַר, וְיִתְרוֹמַם, וְיִתְנַשֵּׂא, וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל. שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא, Cong. and Reader בְּרִיךְ הוּא. Reader לְעֵלָּא (וּלְעֵלָּא מִכָּל (During the Ten Days of Penitence, add: מִדְּכָל־בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא. דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ. אָמֵן. Cong. אמן

Cong. קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ:

Reader תִּתְקַבֵּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל, קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא, וְאִמְרוּ, אָמֵן. Cong. אמן

Cong. יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

Reader יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא וְחַיִּים, עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ, אָמֵן: Cong. אמן

Cong. עֹזְרִי מֵעִם יְיָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

Reader עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם, עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ, אָמֵן: Cong. אמן

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל, לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית, שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ, כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת, וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה. שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ, כָּהֶם. וְגֹרָלֵנוּ, כְּכָל־הֲמוֹנָם: וַאֲנַחְנוּ, כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים, לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים, הַקָּדוֹשׁ, בָּרוּךְ הוּא. שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אֶרֶץ, וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל, וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים: הוּא אֱלֹהֵינוּ, אֵין עוֹד. אֱמֶת מַלְכֵּנוּ, אֶפֶס זוּלָתוֹ. כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתוֹ. וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל לְבָבֶךָ. כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים, בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת, אֵין עוֹד:

עַל־כֵּן נְקַוֶּה לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ. לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ. לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן־הָאָרֶץ וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן: לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי. וְכָל־בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ. לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ, כָּל־רִשְׁעֵי־אֶרֶץ. יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵּבֵל כִּי לְךָ ,תִּכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ, תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן: לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וְיִפֹּלוּ. וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יָקָר יִתֵּנוּ. וִיקַבְּלוּ כֻלָּם אֶת־עֹל מַלְכוּתֶךָ. וְתִמְלֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא, וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלֹךְ בְּכָבוֹד: כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ. יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד. Reader וְנֶאֱמַר. וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ. בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

MOURNERS KADDISH

Mourner יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעָלְמָא, דִּי בְרָא כִרְעוּתֵהּ, וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ, בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל, בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ, אָמֵן: Cong. אמן

Cong. and Mourner יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא, מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא:

Mourner יִתְבָּרַךְ, וְיִשְׁתַּבַּח, וְיִתְפָּאַר, וְיִתְרוֹמַם, וְיִתְנַשֵּׂא, וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל. שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא, Cong. and Mourner בְּרִיךְ הוּא. Mourner לְעֵלָּא (וּלְעֵלָּא מִכָּל (During the Ten Days of Penitence add: מִכָּל־בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא.תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא. דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ. אָמֵן Cong. אמן

Mourner יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא וְחַיִּים, עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ, אָמֵן: Cong. אמן

Mourner עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם, עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ, אָמֵן: אמן

אַל־תִּירָא מִפַּחַד פִּתְאֹם, וּמִשֹּׁאַת רְשָׁעִים כִּי תָבֹא: עֻצוּ עֵצָה וְתֻפָּר, דַּבְּרוּ דָבָר וְלֹא יָקוּם, כִּי עִמָּנוּ אֵל: וְעַד זִקְנָה אֲנִי הוּא, וְעַד שֵׂיבָה אֲנִי אֶסְבֹּל: אֲנִי עָשִׂיתִי וַאֲנִי אֶשָּׂא, וַאֲנִי אֶסְבֹּל וַאֲמַלֵּט:

ANNIVERSARY

In Memory of our dearly beloved——————————

Who departed at the age of——————on——————19——

Hebrew Name——————————— Date——————

Corresponding dates of Yahrzeit in each of the following years.

Year	Day	Date	Month	Year	Day	Date	Month
1930				1955			
1931				1956			
1932				1957			
1933				1958			
1934				1959			
1935				1960			
1936				1961			
1937				1962			
1938				1963			
1939				1964			
1940				1965			
1941				1966			
1942				1967			
1943				1968			
1944				1969			
1945				1970			
1946				1971			
1947				1972			
1948				1973			
1949				1974			
1950				1975			
1951				1976			
1952				1977			
1953				1978			
1954				1979			

The Anniversary candle should be lighted on the night preceding the yahrzeit

יהוה נתן ויהוה לקח יהי שם יהוה מבורך

"The Spirit of Man is the candle of the Lord". נֵר יְיָ נִשְׁמַת אָדָם:

OBITUARY

"Then shall the dust return to the earth as it was: and the spirit shall return unto God who gave it."

וְיָשֹׁב הֶעָפָר עַל הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה.
וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ:

Name _____

Born _____ Departed _____

FOR A PHOTOGRAPH

NOTE.—A photograph can easily be removed from the card on which it is mounted by putting it in cold water for two hours. Dry it with a clean piece of white blotting paper, then put a thin coating of fine photographic paste or fine flour paste on the back, and place within this space (if a cabinet size use larger space), and press down with a roller or some weight, over a clean piece of white blotting paper, until thoroughly dry.

Reprint or paste in here newspaper clippings of funeral announcement and obituary notes. One may also reproduce and paste here the inscription on the tomb-stone of the deceased.

ANNIVERSARY

In Memory of our dearly beloved———————————

Who departed at the age of———— ——on———————19———

Hebrew Name———————————— Date————————

Corresponding dates of Yahrzeit in each of the following years.

Year	Day	Date	Month	Year	Day	Date	Month
1930				1955			
1931				1956			
1932				1957			
1933				1958			
1934				1959			
1935				1960			
1936				1961			
1937				1962			
1938				1963			
1939				1964			
1940				1965			
1941				1966			
1942				1967			
1943				1968			
1944				1969			
1945				1970			
1946				1971			
1947				1972			
1948				1973			
1949				1974			
1950				1975			
1951				1976			
1952				1977			
1953				1978			
1954				1979			

The Anniversary candle should be lighted on the night preceding the yahrzeit

יהוה נתן ויהוה לקח יהי שם יהוה מבורך

"The Spirit of Man is the candle of the Lord". נֵר יְיָ נִשְׁמַת אָדָם:

OBITUARY

"Then shall the dust return to the earth as it was: and the spirit shall return unto God who gave it."

וְיָשֹׁב הֶעָפָר עַל הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה.
וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר
נְתָנָהּ:

Name _____

Born _____ Departed _____

FOR A PHOTOGRAPH

NOTE.—A photograph can easily be removed from the card on which it is mounted by putting it in cold water for two hours. Dry it with a clean piece of white blotting paper, then put a thin coating of fine photographic paste or fine flour paste on the back, and place within this space (if a cabinet size use larger space), and press down with a roller or some weight, over a clean piece of white blotting paper, until thoroughly dry.

Reprint or paste in here newspaper clippings of funeral announcement and obituary notes. One may also reproduce and paste here the inscription on the tomb-stone of the deceased.

ANNIVERSARY

In Memory of our dearly beloved _____

Who departed at the age of _____ on _____ 19____

Hebrew Name _____ Date _____

Corresponding dates of Yahrzeit in each of the following years.

Year	Day	Date	Month	Year	Day	Date	Month
1930				1955			
1931				1956			
1932				1957			
1933				1958			
1934				1959			
1935				1960			
1936				1961			
1937				1962			
1938				1963			
1939				1964			
1940				1965			
1941				1966			
1942				1967			
1943				1968			
1944				1969			
1945				1970			
1946				1971			
1947				1972			
1948				1973			
1949				1974			
1950				1975			
1951				1976			
1952				1977			
1953				1978			
1954				1979			

The Anniversary candle should be lighted on the night preceding the yahrzeit

יהוה נתן ויהוה לקח יהי שם יהוה מבורך

נֵר יְיָ נִשְׁמַת אָדָם: "The Spirit of Man is the candle of the Lord".

OBITUARY

"Then shall the dust return to the earth as it was: and the spirit shall return unto God who gave it."

וְיָשָׁב הֶעָפָר עַל הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה.
וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר
נְתָנָהּ:

Name _____

Born _____ Departed _____

FOR A PHOTOGRAPH

NOTE.—A photograph can easily be removed from the card on which it is mounted by putting it in cold water for two hours. Dry it with a clean piece of white blotting paper, then put a thin coating of fine photographic paste or fine flour paste on the back, and place within this space (if a cabinet size use larger space), and press down with a roller or some weight, over a clean piece of white blotting paper, until thoroughly dry.

Reprint or paste in here newspaper clippings of funeral announcement and obituary notes. One may also reproduce and paste here the inscription on the tomb-stone of the deceased.

ANNIVERSARY

In Memory of our dearly beloved———————————

Who departed at the age of———————on———————19———

Hebrew Name———————————— Date————————

Corresponding dates of Yahrzeit in each of the following years.

Year	Day	Date	Month	Year	Day	Date	Month
1930				1955			
1931				1956			
1932				1957			
1933				1958			
1934				1959			
1935				1960			
1936				1961			
1937				1962			
1938				1963			
1939				1964			
1940				1965			
1941				1966			
1942				1967			
1943				1968			
1944				1969			
1945				1970			
1946				1971			
1947				1972			
1948				1973			
1949				1974			
1950				1975			
1951				1976			
1952				1977			
1953				1978			
1954				1979			

The Anniversary candle should be lighted on the night preceding the yahrzeit

יהוה נתן ויהוה לקח יהי שם יהוה מבורך

"The Spirit of Man is the candle of the Lord". נֵר יְיָ נִשְׁמַת אָדָם:

OBITUARY

"Then shall the dust return to the earth as it was: and the spirit shall return unto God who gave it."

וְיָשָׁב הֶעָפָר עַל הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה.
וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר
נְתָנָהּ:

Name _____

Born _____ Departed _____

FOR A PHOTOGRAPH

NOTE.—A photograph can easily be removed from the card on which it is mounted by putting it in cold water for two hours. Dry it with a clean piece of white blotting paper, then put a thin coating of fine photographic paste or fine flour paste on the back, and place within this space (if a cabinet size use larger space), and press down with a roller or some weight, over a clean piece of white blotting paper, until thoroughly dry.

Reprint or paste in here newspaper clippings of funeral announcement and obituary notes. One may also reproduce and paste here the inscription on the tomb-stone of the deceased.

RECORD OF THE DECEASED — רשימת הנפטרים

Name	Relation	Date of Birth	Age	Date of Death	
				Common	Hebrew

· Ex Libris ·
Bernard Zeiger
Jenny Jackson